

รายงานวิจัยเรื่อง

วิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม : กรณีศึกษา การสร้างพระเครื่องของ
พระอาจารย์วรังกต วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญญา จังหวัดเชียงใหม่

REFORMING THE PRODUCTION OF BUDDHIST AMULETS AND USING THEM AS A MEANS
FOR DHAMMA PRACTICE : A CASE STUDY OF BUDDHIST AMULETS OF WARONGKOT
VIRIYATARO AT WATPUTTAPROMPANYO CHAINGMAI PROVINCE

โดย

ดร. รอบทิศ ไวยสุศรี

โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยพุทธศาสนศึกษา

ของ

ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2562

ข้อมูลและความเห็นในงานวิจัยนี้เป็นของผู้วิจัย ศูนย์พุทธศาสนศึกษาไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

รายงานวิจัยเรื่อง

วิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม : กรณีศึกษา การสร้างพระเครื่องของ
พระอาจารย์วรงค์ต วิริยธโร วัดพุทธพรหมปัญโญ จังหวัดเชียงใหม่

REFORMING THE PRODUCTION OF BUDDHIST AMULETS AND USING THEM AS A MEANS
FOR DHAMMA PRACTICE : A CASE STUDY OF BUDDHIST AMULETS OF WARONGKOT
VIRIYATARO AT WATPUTTAPROMPANYO CHAINGMAI PROVINCE

โดย

ดร. รอบทิศ ไวยสุศรี

โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยพุทธศาสนศึกษา

ของ

ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2562

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอแสดงความขอบคุณท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้ ได้แก่

พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เจ้า พระอริยสงฆ์ ทุกๆพระองค์ ผู้ได้เมตตาเผยแผ่ธรรมะอันเป็นความจริงแท้ที่ลึกซึ้งแจ่มแจ้ง ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตเพื่อหมั่นสร้างบุญบารมีให้สมบูรณ์พร้อม ค่อยๆจัดกิเลส โลก โกรธ หลง ในใจให้หมดไปในทุกชาติภพ トラาาจนเข้าถึงพระนิพพาน

หลวงปู่ศุร พรหมปัญโญ วัดสะแก จ.อยุธยา พ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่ผู้วิจัยเคารพยิ่ง ที่ได้เมตตาสอนธรรมะข้อปฏิบัติต่างๆฝากไว้กับการสร้างพระเครื่อง และถ่ายทอดวิธีการเหล่านั้นต่อมายังพระอาจารย์วรรงค์ต วิริยโร จนทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาวิจัยจนเกิดความเข้าใจถึงการใส่พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น

พระอาจารย์วรรงค์ต วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญโญ จ.เชียงใหม่ ที่ได้สอนธรรมะต่างๆให้ผู้วิจัยอย่างมากมาย รวมถึงเมตตาให้สัมภาษณ์ข้อมูลและแนวคิดต่างๆอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการสร้างและใส่พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอย่างละเอียดชัดเจนในทุกครั้งที่ได้เข้าไปกราบขอสัมภาษณ์

อาจารย์มนัส สีวาภิรมย์รัตน์ และอาจารย์ดิลก แสงอุทัย ที่ได้เมตตาสอนสิ่งต่างๆให้มากมาย ทั้ง วิชาคาถาอาคม วิธีการลงอักขระเลขยันต์ รวมทั้งวิธีสร้างพระเครื่องและเครื่องรางของขลังต่างๆของหลายสำนักที่อาจารย์ได้สืบทอดสายวิชาตามตำรับโบราณไว้มากมาย และยังช่วยให้แนวคิดที่ลึกซึ้งกับผู้วิจัยในการนำพระเครื่องและวิชาต่างๆที่สืบทอดมาแต่โบราณเหล่านั้น มาใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้อย่างละเอียดลึกซึ้งและปฏิบัติตามได้จริง

พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ทุกท่าน ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและใส่พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่ได้ศึกษามาจากพระอาจารย์วรรงค์ต วิริยโร ซึ่งล้วนมีแนวคิดที่น่าสนใจ และยังเป็นตัวอย่างอันดียิ่งที่ช่วยให้เห็นผลในเชิงปฏิบัติจากผู้ให้นำพระเครื่องมาใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมให้ได้ผลอย่างชัดเจน

ชื่อโครงการวิจัย วิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม : กรณีศึกษาการสร้างพระเครื่องของ พระอาจารย์วรงค์ด วิริยธโร วัดพุทธพรหมปัญญา จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้วิจัย ดร. รอบทิศ ไวยสุศรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม จากกรณีศึกษาการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ด วิริยธโร วัดพุทธพรหมปัญญา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า การสร้างพระเครื่องนั้น ไม่ใช่เรื่องมงายหรือเป็นไสยศาสตร์ที่ขัดแย้งกับคำสอนในพระพุทธศาสนาแบบที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ แต่กลับแฝงไว้ด้วยกุศโลบายอันลึกซึ้งที่จะช่วยโน้มน้าวให้ทั้ง ผู้สร้างพระเครื่อง และผู้ใช้พระเครื่อง ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุคือ ทาน ศีล และภาวนา อย่างไรก็ตาม วิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม มักมีวิธีการสร้างที่สลับซับซ้อน สร้างได้จำนวนน้อย ไม่ค่อยเปิดเผยวิธีการสร้างให้แก่คนทั่วไป และไม่ค่อยมีการบอกแนวทางในการใช้พระเครื่องให้แก่ผู้นำพระเครื่องไปใช้อย่างชัดเจน จึงทำให้คนทั่วไปขาดความเข้าใจกุศโลบายที่แฝงอยู่ในพระเครื่อง และไม่สามารถใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้อย่างครบถ้วนชัดเจน

ในขณะที่การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ด วิริยธโร มีวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องที่แตกต่างไปจากการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมหลายประการ ทั้งวิธีการสร้างพระเครื่อง วิธีการใช้พระเครื่อง และวิธีการเผยแพร่ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกุศโลบายที่แฝงอยู่ในพระเครื่องให้สามารถใช้โน้มน้าวทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยความแตกต่างเหล่านั้น ไม่มีกระบวนการใดที่ขัดแย้งกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังทำได้ง่าย และไม่สิ้นเปลืองงบประมาณมาก จึงทำให้วิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ดมีความน่าสนใจที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบัน ให้มีกุศโลบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและครบถ้วนมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า วิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่อง มี 3 ด้านคือ 1. ปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่อง ให้มีการสร้างจำนวนมากขึ้นสำหรับไว้แจกทาน สร้างพระเครื่องแบบที่นำไปใช้ได้ง่าย และสร้างพระเครื่องด้วยรูปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา 2. ปฏิรูปวิธีการใช้พระเครื่อง ให้นำพระเครื่องมาใช้สวดมนต์อยู่เสมอ และใช้พระเครื่องในการแผ่บุญ 3. ปฏิรูปวิธีการเผยแพร่ โดยเพิ่มสื่อการสอนเช่น แผ่นพับ หนังสือ และสื่อออนไลน์ต่างๆ

Project Title	Reforming the Production of Buddhist Amulets and Using Them as a Means for Dhamma practice : A Case Study of Buddhist Amulet of Warongkot Viriyataro at Watputtapprompanyo Chiangmai province
Name of the investigators	Dr. Robtis Waiyasusri

Abstract

This research is to study how to reform the Production of Buddhist Amulets and Using Them as a means for Dhamma practice : a case study of Buddhist amulets of Warongkot Viriyataro at Watputtapprompanyo Chiangmai Province. The research found that the amulets are not credulous or superstitious beliefs that conflict with Buddhist teachings that most people understand, but instead, the amulets concealed with a profound strategy to help convince both Buddha amulet makers and amulets users to practice according to the bases of meritorious action such as merit acquired by giving , moral behavior and mental development. Traditional methods to produce Buddha amulets were often applied with complicate methods, limited numbers, and rarely revealed the methods in public and any guidelines for using amulets to the amulet users clearly. Therefore, general people lack the understanding of the strategy hidden in the amulets and cannot use amulets as a strategy for Dhamma practices completely.

Whilst, amulet methods of Warongkot Viriyataro are different from traditional amulets in several ways as such amulets methods, amulets use and amulets dissemination, which help increase the efficiency of the strategy hidden in the Buddha amulets to be able to convince both the creators and users of amulets to have the opportunity to practice the principles of merit easily and completely. According to those differences, no process conflicts with the traditional amulet methods, but it engages with easier methods and a lot saver budget. Therefore, amulets methods of Warongkot Viriyataro are interesting to be applied to reform the amulets methods in the present time to have a more effective strategy to convince both creators and users of amulets to have the opportunity to practice the principles of merit easier and more complete.

Actually, there are 3 processes to reform amulets methods: 1. Reform the amulets methods to be more massive for distribution, more available application and more related to the image of Buddhism 2. Reform methods for using amulets to routinely use the Buddha amulets to pray and to disseminate merit 3. Reform the methods of dissemination by adding teaching materials such as leaflets, books and various online media

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อ	ii
Abstract	iii
สารบัญ.....	iv
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	11
คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 การสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนา	13
ประวัติการสร้างพระเครื่อง	13
วิธีการสร้างพระเครื่อง	17
การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	23
1.การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย	26
2.การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย	27
3.การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย	28
การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	32
1.การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย	32
2.การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย	33
3.การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย	35

บทที่ 3 การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคต วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญญา จังหวัดเชียงใหม่	37
การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคต วิริยโร	37
การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	43
1.การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย	43
2.การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย	44
3.การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย	46
การใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	49
1.การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย	49
2.การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย	50
3.การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย	53
บทที่ 4 การปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	56
เปรียบเทียบวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมกับวิธีการของพระอาจารย์วรวงคต	56
การปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	61
1.วิธีการสร้างพระเครื่อง	61
2.วิธีการใช้พระเครื่อง	64
3.วิธีการเผยแพร่	65
บทที่ 5 บทสรุป	68
บทสรุปการวิจัย	68
วิธีการสร้างพระเครื่องในพระพุทธรศาสนา	68
วิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของ พระอาจารย์วรวงคต วิริยโร	68
วิธีการปฏิรูปการสร้างพระเครื่องในพระพุทธรศาสนาเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม	69
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	72
บรรณานุกรม	73

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สิ่งหนึ่งที่อยู่คู่กับชาวไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนามาตลอดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันคือ พระเครื่อง ซึ่งจุดประสงค์ดั้งเดิมในการสร้างพระเครื่องแต่เริ่มแรกนั้น เป็นเพียงการสร้างพระพิมพ์ต่างๆ เพื่อทำไว้เป็นเครื่องระลึกถึงสิ่งเวทมนิยสถานทั้งสิ้น เพราะถือกันว่าการสร้างรูปหล่อเคารพทางศาสนาเป็นการสร้างกุศลอันยิ่ง โดยมักมีการจารึกอักษรไว้ตามส่วนต่างๆของพระพิมพ์ เป็นภาษาสันสกฤตก็มี มคธก็มี เทวนาครีก็มี ด้วยคาถาคาลัยๆกัน ว่า

เย ธมมา เหตุปภวา เตสึ เหตุ ตถาคโต (อาท)

เตสึ จ โย นิโรโร จ เอววาที มหาสมโณติ

แปลได้ว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตแสดงเหตุของธรรมเหล่านั้น และความดับของธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะ มีวาทย่างนี้” ซึ่งจารึกไว้เพื่อเป็นเครื่องช่วยประกาศคำสอนของพระพุทธศาสนาหากวันใดที่พระศาสนาเสื่อมลง การพบเห็นพระพิมพ์เหล่านี้พร้อมคำจารึก ย่อมอาจช่วยเป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้พบเห็นกลับมายังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเมื่อสืบค้นในเรื่องประเพณีการสร้างพระพิมพ์นั้น ปรากฏพบแต่ในฝ่ายของพระพุทธศาสนาเท่านั้น บรรดาพระพิมพ์ต่างๆที่พบในมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ ในประเทศอินเดีย มณฑลฮูนานในประเทศจีน ถ้าต่างๆในแหลมมลายูและบนฝั่งทะเลญวน ล้วนเป็นฝ่ายพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น (ยอร์ช เซเดส์, 2507, หน้า 35-41)

ต่อมาการสร้างพระพิมพ์ก็เริ่มได้รับอิทธิพลจากความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ อิทธิพลของพระพุทธศาสนาแบบมหายาน และอิทธิพลในการนับถือผีแบบดั้งเดิม จึงทำให้เริ่มมีการทำพิธีปลุกเสกพระพิมพ์ให้กลายเป็น พระเครื่อง ซึ่งหมายถึง พระพุทธรูปองค์เล็กๆที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย ย่อมมาจากคำว่า พระเครื่องราง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 762 - 763) ซึ่งเชื่อกันว่าการปลุกเสกพระเครื่องนั้นจะทำให้พระเครื่องเกิดความศักดิ์สิทธิ์แก่ผู้นำไปกราบไหว้บูชา สามารถคุ้มครองรักษาให้แคล้วคลาดปลอดภัย ช่วยให้มีโชคลาภ เป็นเมตตามหานิยม กันภูติผีปีศาจคุณไสยมนต์ดำต่างๆได้ โดยมีการนำบทคาถาต่างๆที่มีความเชื่อแบบศาสนาพราหมณ์เข้ามาใช้ในการปลุกเสกเช่นพระมนต์หนุมานแผลงฤทธิ์ (เทพ สาริกบุตร , 2533 , หน้า 110)

โอมเอิกเกริกพระหนุมาน แสนขวานฟันภูขวานก็หัก แสนหอกปักหอกก็เยิน แสนพะเนินจะตึกก็บมิ ไหว แสนปิ่นไฟอิงก็บมิต้อง แสนดาบสองฟันภูดาบก็หัก โอมตึกตึกตักตัก อัฐหินผาหักในหัวกู หัวกู มันดังกำแพงเพชรเจ็ดชั้น เดชะคุณพระหนุมาน ให้ประสิทธิแก่กูสวาหะฯ

ภายหลังจึงได้เริ่มมีการดัดแปลงเอาพระพุทธรูปต่าง ๆ ลงไปใช้ในการปลุกเสกแทน ด้วยความเชื่อว่า แม้แต่มนต์ของพราหมณ์ยังเรื่องอานุภาพได้ ถ้าหากเป็นพุทธรูปก็ต้องยิ่งทรงอานุภาพยิ่งกว่าแน่นอนเช่น พระคาถาคัมภีร์ (เทพ สาริกบุตร , 2533 , หน้า 111)

นะโมพุทธานะ พุทธัง สาระณัง คัจฉามิ อัมมัง สาระณัง คัจฉามิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ
พระพุทธรูปเจ้าเป็นกำแพงแก้ว พระธรรมเจ้าเป็นกำแพงทอง พระสังฆเจ้าเป็นกำแพงเหล็ก
ป้องกันตัวข้าพเจ้าทั้งหลาย อย่าให้เป็นอันตรายใดๆ ยะธาพุทโมนะ

ด้วยความเชื่อที่ผสมผสานแนวคิดของพราหมณ์พุทธศาสนาแบบมหายาน รวมทั้งความเชื่อในเรื่องผีและสิ่งเหนือธรรมชาติที่คนไทยกราบไหว้บูชากันมานานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษดั้งเดิมจนทำให้เกิดเป็นความเชื่อที่ว่าพระเครื่องมีความศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ดลบันดาลให้เกิดผลต่างๆ ได้อย่างอัศจรรย์นี้เอง จึงทำให้คนจำนวนมากมองการสร้างพระเครื่องในประเทศไทยว่าเป็นแนวคิดที่ผิดจากคำสอนที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา เป็นวิชาทางไสยศาสตร์ เดรัจฉานวิชา ทำให้คนงมงายไม่มีเหตุผล คอยแต่อ่อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว หากได้ลองศึกษาให้ลึกซึ้งลงไปในการสร้างพระเครื่องของหลายๆ สำนักในประเทศไทยจะพบว่า โบราณจารย์ที่คิดสร้างพระเครื่องขึ้นมา นั้น ไม่ได้ต้องการสร้างพระเครื่องเพื่อทำให้ชาวพุทธงมงายไปตามไสยศาสตร์ แต่จริงๆ แล้วกลับเป็นการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้คนหันเข้ามาปฏิบัติธรรมได้ง่ายมากขึ้น ดังได้มีการศึกษาในวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ซึ่งพบว่า การสร้างพระเครื่องนั้น สามารถนำไปเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้ทั้งในส่วนของบุญกิริยาวัตถุ และ ไตรสิกขา (รอบทิศ ไวยสุศรี , 2552 , หน้า ข - ค) คือ

1. การสร้างและใช้พระเครื่องกับหลักบุญกิริยาวัตถุ - ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องรักษาศีล 5 เป็นอย่างน้อยทุกครั้งในการทำพิธีปลุกเสกสร้างพระเครื่อง (ศีลมัย) หรือได้มีโอกาสสั่งสอนธรรมะต่างๆ ให้แก่ผู้มารับแจกพระเครื่อง (ธัมมเทศนามัย) เป็นต้น ส่วนผู้ใช้พระเครื่องเมื่อเข้าวัดไปบูชาพระเครื่อง ย่อมมีโอกาสได้บริจาคทานแก่ทางวัด (ทานมัย) หรือได้มีโอกาสฟังธรรมศึกษาหาความรู้จากพระเกจิอาจารย์ต่างๆ (ธัมมัสสวนมัย) เป็นต้น

2. การสร้างและใช้พระเครื่องตามหลักไตรสิกขา - ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนาอย่างยิ่งยวดให้ได้ในระดับฌาน 4 เป็นอย่างน้อย จึงจะสามารถปลุกเสกสร้างพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้ (อธิจิตตสิกขา) เป็นต้น ส่วนผู้ใช้พระเครื่อง เมื่อบูชาพกพาพระเครื่องติดตัวอยู่เสมอ คนผู้นั้นย่อมไม่กล้าทำผิดศีลเพราะกลัวจะผิดข้อห้ามในการบูชาพระเครื่อง เมื่อรักษาศีลไปอย่างสม่ำเสมอานเข้า ศีลนั้นก็กลายเป็นนิสัยตามธรรมชาติในชีวิตไป ไม่อยากฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้นไปด้วยตนเอง ไม่ต้องรักษาศีลอีกต่อไป เพราะมีศีลเป็นปกติในชีวิตและจิตใจอย่างสมบูรณ์แล้ว (อธิศีลสิกขา) เป็นต้น

แต่ก็ไม่ใช่ว่าพระเกจิอาจารย์ทุกท่านที่สร้างพระเครื่อง จะสร้างพระเครื่องโดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมทั้งหมด บางท่านยังคงสร้างเพียงเพื่อสืบทอดวิชาอาคมทางไสยศาสตร์แบบดั้งเดิม บางท่านยังคงสร้างเพียงเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ คงกระพัน เมตตามหานิยม บางท่านใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมก็จริง แต่ก็เน้นแค่เพียงเพื่อดึงดูดให้คนมาเข้าวัดทำบุญ ไม่ได้สอนต่อไปจนถึงการใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโล

บายในการปฏิบัติธรรมอย่างสมบูรณ์ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ หรือไตรสิกขา จึงทำให้มีผู้เข้าใจถึงการใช้พระเครื่อง เพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอยู่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่ยังคงเน้นกับการใช้พระเครื่องในด้านอธิปาฏิหาริย์ ความศักดิ์สิทธิ์มากกว่า

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน มีพระเกจิอาจารย์ท่านหนึ่งที่มีชื่อเสียงมากในการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม และมีลูกศิษย์จำนวนมากทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสที่ได้เข้าไปศึกษาวิธีการปฏิบัติธรรมโดยใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายกับท่านก็คือ พระอาจารย์วรวงศต วิริยธโร วัดพุทธพรหมปัญญา อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ซึ่งท่านได้สืบทอดวิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมมาจาก หลวงปู่ตู้ พรหมปัญญา วัดสะแก จ.อยุธยา โดยพระอาจารย์วรวงศต ได้กล่าวถึงการสร้างพระเครื่องเอาไว้ว่า

ท่านทำพระแต่ละรุ่นท่านให้มาทำกรรมฐาน ให้มาฝึก ใช้ภาวนา ใช้ป้องกันตัว เพราะฉะนั้นการที่พระของหลวงปู่ท่านใช้ทำกรรมฐานได้เพราะมันเหมือนเป็นเครื่องผ่านกระแสเพราะฉะนั้น เราก็สามารถถามจากกระแส นั้นได้เวลาปฏิบัติ คือวัดดูมงคลจริงๆแล้ว โบราณท่านก็ทำถูก แต่คนรุ่นหลังเนี่ย มันเปลี่ยนไปหมด เป็นพุทธพาณิชย์ไป แทนที่จะมาดูกระแสของพระ ก็ไปดูหนึ่งเหนียว คงกระพัน อะไรอย่างนั้นไป มันไม่ใช่จุดหมายจริงๆ จุดหมายที่อาจารย์รุ่นก่อนๆท่านสร้างพระไว้ ท่านให้เตือนสติ เวลาจะไปไหน นึกถึงพระ และก็ให้อารธนาพระ ให้จิตติดอยู่กับพระเสมอ พวกอธิปัตย์ที่เป็นของเสริมเท่านั้น พระของหลวงปู่นี้ ใช้ปฏิบัติได้จนถึงนิพพานเลย แต่ที่เขาว่าพระเครื่องเป็นเรื่องงมงายเพราะเขาเอาไปใช้ไม่ถูกวิธี คนเอาไปใช้ เขาใช้ไม่เป็น ไม่มีวิธีใช้ คณาจารย์ที่ออกมาก็ไม่บอกวิธีใช้ เสกแล้วก็เอาไปอะไรก็ได้บอกกัน เอามาสร้างวัดอะไรเข้า กลายเป็นการทำทานธรรมดา ... ที่นี้เราจะบอกเขาอย่างไร ในประเทศไทยเนี่ย จะบอกเค้าได้ไงเล่า บอกไม่ได้ คนมันเยอะ บอกไปแล้ว เค้าจะเข้าใจรีเปลา (รอบทิศ ไวยสุศรี , 2551 , หน้า 117)

วิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของพระอาจารย์วรวงศตนั้น ท่านจะนำพระที่ท่านสร้างขึ้นมา มอบให้แก่ลูกศิษย์นำไปก้าสวดมนต์ภาวนาเพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติธรรม และใช้เพื่อรวมกำลังจิตในการแผ่บุญไปให้แก่ภพภูมิทั้งหลายทั่วสามแดนโลกธาตุ รวมทั้งให้ลูกศิษย์ได้ศึกษาพลังงานที่เกิดขึ้นจากการนำพระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนาแผ่บุญเพื่อเป็นอุบายในการฝึกทั้งสมถะและวิปัสสนากรรมฐานไปพร้อมๆกัน นอกจากนี้ท่านยังสอนให้ลูกศิษย์สามารถสร้างพระเครื่องได้ด้วยตนเอง เพื่อให้จิตอยู่กับพระ อยู่กับองค์ภาวนาอยู่เสมอ ซึ่งวิธีการสร้างพระเครื่องของท่านนั้น ไม่ต้องใช้การท่องบ่นคาถาอาคมที่ซับซ้อน ไม่ต้องใช้มวลสารราคาแพง ไม่ต้องใช้การฝึกกำลังจิตขั้นสูงแบบการสร้างพระเครื่องต่างๆไป จึงทำให้คนทั่วไปสามารถนำไปฝึกปฏิบัติตามได้ง่ายด้วยตนเอง

ดังนั้นหากสามารถศึกษาวิจัยวิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของพระอาจารย์วรวงคต แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับวิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม และวิธีการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบหรือโมเดลในการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปฏิรูประบบวิธีการสร้างพระเครื่องในประเทศไทย ให้ทางวัดและคนทั่วไปที่สนใจในเรื่องการสร้างพระเครื่องสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ซึ่งจะทำให้การสร้างพระเครื่องไม่ใช่เป็นเพียงการสร้างเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ หรือสร้างเพื่อแก้หาปัจจัยมาบูรณะดูแลถาวรวัตถุทางพระศาสนา แบบที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันอย่างมากมายนั่น แต่การสร้างพระเครื่องนั้นยังจะช่วยสร้างธรรมะให้เกิดขึ้นในจิตใจของพุทธบริษัททั้งหลาย และโน้มน้าวให้คนทั่วไปเข้าถึงการปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้นด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่งต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของ พระอาจารย์วรวงคต วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญโญ จ.เชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอวิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม (รอบทิศ ไวยสุศรี , 2551 , หน้า 213 - 217)

รอบทิศ ไวยสุศรี กล่าวว่า จากการศึกษาเรื่องพระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมนั้นพบว่า เมื่อนำกระบวนการสร้างพระเครื่องและการใช้พระเครื่องมาพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักการปฏิบัติธรรมต่างๆที่สำคัญในพระพุทธศาสนาเช่น หลักบุญกิริยาวัตถุ หลักไตรสิกขา เป็นต้นแล้ว พบว่ากระบวนการสร้างพระเครื่องและการใช้พระเครื่องไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของความมั่งงายในอิทธิปาฏิหาริย์ดังที่คนทั่วไปเข้าใจ แต่กลับมีกุศโลบายอันลึกซึ้งที่แฝงเอาไว้เพื่อโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างพระเครื่องและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ และหลักไตรสิกขาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยอาจสรุปหลักการสำคัญในการนำพระเครื่องมาใช้เป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมเป็นลำดับขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. กุศโลบายในการโน้มน้าวสู่การเป็นผู้ใช้พระเครื่อง - กุศโลบายขั้นต้นของพระเครื่องก็คือ การสร้างพระเครื่องขึ้นมาเพื่อดึงดูดให้คนมาเข้าวัด เมื่อได้มีโอกาสเข้าวัด ได้มีโอกาสทำบุญเข้าบูชาพระเครื่องต่างๆ ด้วยตนเองที่วัดตามกุศโลบายในการใช้พระเครื่องเพื่อดึงคนเข้าวัด ก็จะมีโอกาสได้ใช้กุศโลบายต่างๆที่แฝงอยู่ในพระเครื่องเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องที่ถูกดึงเข้าวัดมานั้นได้มีโอกาสศึกษาปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนต่างๆ ในพระพุทธศาสนาอย่างครบถ้วนเช่น การปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ นั้นคือ เมื่อเข้าวัดแล้ว ย่อมมีโอกาสได้ทำบุญกับทางวัด (ทานมัย) ได้มีโอกาสรักษาศีลตามข้อกำหนดที่พระเกจิอาจารย์ต่างๆได้วางเอาไว้ (ศีลมัย) ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติภาวนากับพระเกจิอาจารย์ต่างๆ (ภาวนามัย)

2. กุศโลบายในการโน้มน้าวสู่การเป็นผู้สร้างพระเครื่อง - เมื่อผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมต่างๆตามการโน้มน้าวของกุศโลบายในปฏิบัติธรรมที่แฝงอยู่ในกระบวนการใช้พระเครื่องอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความแตกฉานในการใช้พระเครื่องอย่างแท้จริงแล้ว ผู้ใช้พระเครื่องเหล่านั้น ก็จะมีโอกาสก้าวขึ้นสู่ระดับการปฏิบัติธรรมตามกุศโลบายในพระเครื่องที่สูงยิ่งขึ้นคือ เปลี่ยนจากผู้ใช้พระเครื่องมาเป็นผู้สร้างพระเครื่อง นั่นคือเมื่อผู้ใช้พระเครื่องได้มีใจสนิทแนบแน่นเบาสบายอยู่กับพระสม่ำเสมออย่างแท้จริงแล้ว ผู้ใช้พระเครื่องย่อมจะมีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในกระแสพลังงานของพระเครื่อง กระแสพลังงานของพุทธคุณต่างๆที่ปรากฏอยู่ในพระเครื่องเหล่านั้น ไม่จำเป็นต้องออกไปแสวงหาทำบุญเข้าบูชาพระเครื่องต่างๆที่ไหนอีกต่อไป แต่สามารถเปลี่ยนสถานะตัวเองจากผู้ใช้พระเครื่องขึ้นสู่ผู้สร้างพระเครื่องได้อย่างสมบูรณ์ หันมาสร้างพระเอง ปลุกเสกพระเอง ได้จากการใช้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในกระแสพลังงานของพระและพุทธคุณต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใช้พระเครื่องมีใจเบาสบายสนิทแนบแน่นอยู่กับการใช้พระเครื่องเหล่านั้นอยู่เสมอเป็นพื้นฐานนั่นเอง

เมื่อยกระดับจากผู้ใช้พระเครื่องขึ้นสู่ผู้สร้างพระเครื่องแล้ว การสร้างพระเครื่องนั้น ยังมีการแฝงกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมต่างๆเอาไว้อย่างเข้มข้นละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่าการใช้พระเครื่องขึ้นไปอีกเช่น ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องรักษาศีลอย่างยิ่งยวดยิ่งกว่าผู้ใช้พระเครื่อง ที่บางคนอาจจะรักษาศีลตามข้อกำหนดต่างๆของพระเกจิอาจารย์เพียงบางข้อ แต่ผู้สร้างพระเครื่องนั้น หากเป็นฆราวาสก็ต้องรักษาศีล 5 หรือ ศีล 8 ให้มั่นคง ส่วนผู้ที่ เป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ต้องมีการปลงอาบัติสารวมระวางในศีล 227 ข้อให้สมบูรณ์พร้อม เมื่อมีการสร้างพระเครื่องอยู่เสมอ ผู้สร้างพระเครื่องก็จะมีโอกาสได้รักษาศีลอย่างยิ่งยวดอยู่เสมอ เมื่อรักษาศีลไปอย่างสม่ำเสมอานๆเข้า ศีลเหล่านั้นก็จะค่อยๆกลายเป็นนิสัยตามธรรมชาติในชีวิตไป ไม่อยากฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ไม่อยากผิดศีลข้อต่างๆไป ด้วยตนเอง ไม่ต้องตั้งใจระมัดระวังรักษาศีลอีกต่อไป เพราะมีจิตที่เข้าถึงความมีศีลอยู่เป็นปกติโดยธรรมชาติอย่างสมบูรณ์แล้ว (อธิศีลสิกขา) หรือเมื่อทำการสร้างพระเครื่อง สิ่งที่ดีเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างพระเครื่อง ก็คือการอธิษฐานจิตปลุกเสกสร้างพระเครื่อง ซึ่งวิธีการอธิษฐานจิตปลุกเสกพระเครื่องนี้ ถือเป็นกุศโลบายอย่างชัดเจนในการโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้ปฏิบัติธรรมตามหลักอภิจิตตสิกขา เพราะตามหลักการอธิษฐานจิตปลุกเสกสร้างพระเครื่องให้ได้สมบูรณ์พร้อมตามหลักของโบราณจารย์นั้น ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องใช้สมาธิในระดับของฌาน 4 เป็นอย่างน้อยไปจนถึงสมาบัติ 8 และเมื่อจิตของผู้ปลุกเสกสร้างพระเครื่องที่ต้องมีความละเอียดลึกซึ้ง เบาสบายอยู่ในระดับ ฌาน 4 ขึ้นไปเป็นอย่างน้อยอยู่เสมอ ได้มีโอกาสปฏิบัติตามกระบวนการต่างๆในสร้างพระเครื่องเช่น การทำมวลสารในการสร้างพระเครื่อง ไม่ว่าจะเป็นผง หรือโลหะต่างๆ ที่มีการลบผง

การจารแผ่นโลหะ ผนมอักขระเลขยันต์ต่างๆอยู่เสมอ ย่อมเห็นความเกิดดับของรูปนามต่างๆอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ในอักขระคาถาต่างๆที่ใช้ในการลบล้างนั้น ล้วนเป็นคาถาที่แฝงแนวคิดเรื่องธรรมะต่างๆเช่น ไตรลักษณ์ นิพพาน เป็นต้น ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้ผู้ปลูกเสกสร้างพระเครื่องต่างๆได้มีโอกาสที่จะยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นความเกิดดับของสิ่งต่างๆตามหลักไตรลักษณ์ จนเกิดความรู้แจ่มแจ้งในหลักธรรมต่างๆอย่างแท้จริง จนเข้าถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิงอันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้ในที่สุด (อธิปัญญาสิกขา)

3. กุศโลบายในการโน้มน้าวสู่การเป็นพระที่แท้จริง - เมื่อผู้สร้างหรือผู้ใช้พระเครื่องได้สร้างหรือใช้พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมต่างๆเช่น บุญญกิริยาวัตถุ หรือไตรสิกขา มีใจเบาสบายอยู่กับพระอยู่เสมออย่างสมบูรณ์แท้จริงแล้ว จิตของผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องเหล่านั้นก็จะเข้าถึงพระอย่างแท้จริง ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างหรือใช้พระเครื่องอีกต่อไป เพราะจิตของคนผู้นั้นได้กลายเป็นพระด้วยตนเองโดยสมบูรณ์ เข้าถึงความเป็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มีจิตสว่าง ผ่องใสเบาสบาย อย่างแท้จริง หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว หากจะมีการสร้างพระเครื่องต่อไป ก็เป็นการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ผู้อื่นหันมาปฏิบัติธรรมต่อไป หากจะมีการใช้พระเครื่องต่อไป ก็เป็นการใช้ พระเครื่องเพื่อเป็นแบบอย่างเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อื่นหันมาใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมต่อไป

2. คัมภีร์ตรีนิสิงเห : การตรวจสอบชำระและบทบาทในสังคมไทย (ณัฐธัญ มณีรัตน์ , 2560 , หน้า 132 - 138)

ณัฐธัญ มณีรัตน์ กล่าวว่า เนื้อหาในคัมภีร์ตรีนิสิงเหยังปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ และพุทธปรัชญาที่ลึกซึ้ง มีการนำเอา พญาสัตว์หรือโพธิสัตว์ เทพต่างๆ ที่นับถือกันมาแต่โบราณ ตลอดจนนามพระอรหันต์และพระนามของพระพุทธเจ้าในการแทนความหมายตัวเลขต่างๆในอัตราทวาทสมงคล นอกจากนี้ยังมีการแทนความหมายด้วยหลักปรมัตถธรรม เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้หลักธรรมต่างๆผ่านขั้นตอนการลบล้าง จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามหลักไตรสิกขา หมายถึงข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่างได้แก่

- อธิศีลสิกขา สิกขาข้อนี้กล่าวไว้ในส่วนคุณสมบัติของผู้ที่จะศึกษาคัมภีร์ตรีนิสิงเห ที่ระบุว่า ต้องเป็นผู้ดำรงอยู่ในศีล 5 หรือ ศีล 8 มิเช่นนั้นห้ามมิให้ถ่ายทอดความรู้ในคัมภีร์ตรีนิสิงเหให้

- อธิจิตตสิกขา สิกขาข้อนี้แม้ไม่ได้กล่าวเอาไว้โดยตรง แต่ขั้นตอนการเรียนลบล้างเสมือนเป็นการฝึกสมาธิขั้นต้น อีกทั้งในการเรียนคัมภีร์ตรีนิสิงเหในขั้นที่สูงขึ้นไป ผู้ศึกษาจะต้องมีสมาธิจิตขั้นสูง จนสามารถทำให้เกิดอิทธิวิธีเบื้องต้นได้

- อธิปัญญาสิกขา สิกขาข้อนี้อยู่ในส่วนการแทนค่าอัตราทวาทสมงคลด้วยปรมัตถธรรม ผู้ศึกษาคัมภีร์ตรีนิสิงเห จะได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาด้วย นอกจากนี้ยังมีบางขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้ศึกษาการลบล้างสมาถเข้าใจธรรมสูงสุดที่เป็นแก่นของพุทธศาสนาเช่น การทำองค์พระ และสุญนิพพาน และการแทนค่าอัตราทวาทสมงคลด้วยหัวใจ

3. การสร้างพระเครื่องที่มีคุณค่าในสังคมไทย (อุดม จันทิมา , 2561 , หน้า 45 - 56)

อุดม จันทิมา กล่าวว่า แนวทางเพื่อพัฒนาการสร้างพระเครื่องที่มีคุณค่า จะต้องมึลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ

1. มีแนวทางที่ไม่ขัดกับหลักพระวินัย และสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม - เช่น ในเรื่อง ศรัทธา และ ปัญญา

2. มีแนวทางที่ไม่ขัดกับกฎหมาย และบทบัญญัติของคณะสงฆ์ - เพื่อกำกับ และควบคุม ในเรื่อง การสร้างและจำหน่ายวัตถุมงคลให้เกิดความเหมาะสม ไม่ให้ประชาชนเกิดความหลงผิด โดยไม่คำนึงถึงหลักคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา

3. มีแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนามนุษย์โดยใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบาย - เพื่อให้การสร้างพระเครื่อง เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและส่งเสริมศรัทธาของชาวพุทธ และเป็นกุศโลบายในการดึงคนเข้าสู่ธรรม ดึงเข้าสู่ ไตรสิกขา พุทธานุสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ

4. มีแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เข้มแข็งโดยใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบาย - เช่น การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่อง พัฒนาชุมชนให้มีความสุขโดยคนในชุมชนพร้อมใจกันรักษาศีล และเจริญจิตตภาวนาอย่างสม่ำเสมอ

5. มีแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาพระพุทธศาสนาโดยใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบาย - ได้แก่ การเสริมสร้างความมั่นคง การทำนุบำรุง และการสืบทอดพระศาสนา โดยมีหลักการที่เน้นให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ให้การสร้างพระเครื่องนำไปสู่พระธรรม และสู่พระสงฆ์ที่สามารถเผยแผ่หลักธรรมได้จริง

โดยมีแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการสร้างพระเครื่องที่มีคุณค่าอยู่ 5 ประการคือ

1. ปลูกฝังให้คนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่องและคุณค่าของพระเครื่อง

2. กำกับดูแลกระบวนการสร้างพระเครื่องให้มีความถูกต้อง

3. กำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่อง

4. ส่งเสริมให้คนมีศรัทธาที่ถูกต้องต่อการสร้างพระเครื่อง

5. ส่งเสริมการสร้างพระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายเพื่อพัฒนามนุษย์ ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา

4. องค์พระและสุญนิพพานในคัมภีร์ตรีนิสิงเห (ณัฐธัญ มณีรัตน์ และ ชานปวิชช ทัตแก้ว , 2560 , หน้า 17 - 25)

ณัฐธัญ มณีรัตน์ กล่าวว่า ในคัมภีร์ตรีนิสิงเห มีการลบลองค์พระแล้วบังเกิดเป็นสุญสามวงซ้อนกัน เช่นเดียวกับในคัมภีร์ปถมัง จากนั้นลบลแล้วเกิดเป็นสุญนิพพาน ใช้บทเรียกว่า นิพพานัน ปรมฺ สุญญํ (นิพพานเป็นสุญอย่างยิ่ง) การทำผงในชั้นท้ายสุดนี้ แสดงให้เห็นมโนทัศน์ของโบราณาจารย์ผู้รจนาคัมภีร์ตรีนิสิงเกี่ยวกับพระนิพพานว่า วางเปล่าจากความเป็นตัวตนหรือขั้น 5 เมื่อพิจารณาจากขั้นตอนก่อนหน้าที่ทำเป็นรูปองค์พระจากเลขศูนย์ทั้งสาม แสดงความหมายถึงธรรมกาย (โลกุตตรธรรม) จากนั้นทำเป็นศูนย์สามวงซ้อนกัน เรียกว่า สุญมหาสุญ และปรมัตถสุญ แสดงสภาวะของความว่างจนถึงว่างอย่างยิ่ง

คัมภีร์เลขยันต์ของไทยโบราณที่ใช้เล่าเรียนกันมาเช่น คัมภีร์ตรีนิสิงเห จึงเป็นการนำวิธีการคณิตศาสตร์มาใช้เพื่อแสดงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนาดังเช่น องค์พระ และสุญนิพพาน ซึ่งทำให้สามารถเข้าใจพุทธปรัชญาได้ง่ายขึ้นผ่านรูปแบบของตัวเลขและสัญลักษณ์ มิใช่มุ่งหวังความศักดิ์สิทธิ์แต่ประการเดียว แต่ยังแฝงพุทธปรัชญาที่ลึกซึ้งเป็นกุศโลบายในการชักนำปุถุชนให้เข้าถึงพระพุทธศาสนาโดยอาศัยไสยศาสตร์ที่เป็นสัมมาทิฎฐิ หากสามารถเข้าใจได้ดังนี้ เรื่องเลขยันต์ก็น่าจะมีประโยชน์มากกว่าโทษ ในฐานะเป็นอนุสสติเครื่องระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่สิ่งเหล่านี้สู่สังคมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)¹ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1.การศึกษาภาคเอกสาร

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาจากเอกสารต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระเครื่อง และกระบวนการต่างๆในการสร้างพระเครื่อง และนำไปใช้ออกแบบสัมภาษณ์เรื่องการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมกับ พระอาจารย์วงศศต วิริยโร และกลุ่มตัวอย่างต่อไป

¹ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดก่อน 1 พฤศจิกายน 2561

2. การศึกษาภาคสนาม

2.1. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 3 กลุ่มดังนี้

- 2.2.1. พระอาจารย์วรรงค์ วิริยธโร วัดพุทธพรหมปัญญา จ.เชียงใหม่ 1 รูป
- 2.2.2. กลุ่มตัวอย่างผู้มีความเชี่ยวชาญในการสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิม จำนวน 2 คน
- 2.2.3. กลุ่มตัวอย่างผู้มีประสบการณ์ในการสร้างพระเครื่องตามแนวทางของพระอาจารย์วรรงค์

วิริยธโร จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย พระสงฆ์ 5 รูป แม่ชี 5 คนและฆราวาส 5 คน

2.2. หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชิญเข้าร่วมโครงการวิจัย

2.2.1. ประชากรที่คัดเลือกเพื่อขอสัมภาษณ์ ได้แก่

- (1) ผู้มีความเชี่ยวชาญในการสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิม
- (2) ผู้มีประสบการณ์ในการสร้างพระเครื่องตามแนวทางของพระอาจารย์วรรงค์ วิริยธโร
- (3) ผู้ที่สามารถติดต่อได้ง่าย และสามารถเดินทางไปสัมภาษณ์ได้โดยสะดวก

2.2.2. ประชากรที่ไม่ได้รับคัดเลือกเพื่อขอสัมภาษณ์ ได้แก่

- (1) ผู้ที่ไม่สามารถติดต่อได้ และไม่สามารถเดินทางไปสัมภาษณ์ได้โดยสะดวก

2.3. เครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชากรผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ประกอบด้วย เอกสารแบบสัมภาษณ์ 3 ชุด ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์พระอาจารย์วรรงค์ วิริยธโร (2) แบบสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญในการสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิม (3) แบบสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการสร้างพระเครื่องตามแนวทางของพระอาจารย์วรรงค์ วิริยธโร

กระบวนการสร้าง ตรวจสอบและรับรองเครื่องมือในการวิจัย

2.3.1. หัวหน้าโครงการร่างแบบสัมภาษณ์ตามโจทย์และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

2.3.2. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เป็นที่ปรึกษา และตรวจสอบแบบสัมภาษณ์/เครื่องมือ ที่สร้างขึ้น

2.3.3. ปรับแก้เครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

2.3.4. นำเครื่องมือไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มต่างๆ

2.4. กระบวนการสัมภาษณ์

2.4.1. ผู้วิจัยเดินทางไปขอสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการฯด้วยตนเอง หรืออาจมอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แทน อาจขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือทางช่องทางอื่นใดที่สะดวกโดยได้รับการยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์

2.4.2. ก่อนให้สัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมโครงการฯทุกกลุ่ม จะได้รับเอกสารคำชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย กระบวนการวิจัย สิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย การรักษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประโยชน์ที่จะได้รับและผลกระทบของโครงการฯ ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งในขณะให้สัมภาษณ์และหลังจากการเผยแพร่ผลงานวิจัย รวมทั้งการชี้แจงด้วยวาจาจากผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัย

2.4.3. ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์โดยสมัครใจ โดยลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์และอนุญาตให้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์

2.4.4. ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นพระสงฆ์ เป็นกลุ่มประชากรที่เปราะบาง ผู้วิจัยจะระมัดระวังในการสัมภาษณ์เป็นพิเศษ และจะอธิบายกระบวนการต่างๆในการให้สัมภาษณ์แก่พระสงฆ์ให้ละเอียดชัดเจนที่สุด

2.5. กระบวนการเก็บข้อมูล

2.5.1. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญในการสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิม 2 คนคือ อ.มนัส สีวาภิรมย์รัตน์ ผู้สืบทอดวิชาการสร้างพระเครื่องหลายสำนักเช่น สายวัดประดู่ทรงธรรม สายหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า สายหลวงปู่ทอง วัดราชโยธา สายหลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง เป็นต้น และ อ.ติลก แสงอุทัย ผู้สืบทอดวิชาการสร้างพระเครื่องในสาย อ.เทพย์ สาริกบุตร ว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมมีประวัติความเป็นมา และมีวิธีการสร้างอย่างไรบ้าง และสามารถนำไปเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้อย่างไรบ้าง

2.5.2. สังเกตการณ์วิธีการสร้างพระเครื่อง และสัมภาษณ์ข้อมูลวิธีการสร้างพระเครื่อง รวมทั้งวิธีใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมจากพระอาจารย์วงศต วิริยธโร และกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการสร้างพระเครื่องตามแนวทางของของพระอาจารย์วงศต วิริยธโร โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ 5 รูป แม่ชี 5 คน และฆราวาส 5 คน

2.5.3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญในการสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิม มาพิจารณาร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์พระอาจารย์วงศต วิริยธโร และกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการสร้างพระเครื่องตามแนวทางของของพระอาจารย์วงศต วิริยธโร เพื่อนำมาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ หาข้อสรุปที่เป็นแนวทางในการปฏิรูประบบการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม และจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อไป

2.6. กระบวนการเก็บรักษาข้อมูล

2.6.1. ข้อมูลการสัมภาษณ์ และชื่อของผู้เข้าร่วมการวิจัยจะถูกเผยแพร่ในงานวิจัยเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยรับทราบอย่างชัดเจนก่อนลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์ และอนุญาตให้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์

2.6.2. ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บรักษาข้อมูลของการสัมภาษณ์ไว้ด้วยตนเองเป็นเวลา 5 ปี โดยในระหว่างนั้นอาจมีบุคคลบางกลุ่มเข้ามาตรวจสอบได้ เช่น ผู้ให้ทุนวิจัย สถาบันหรือองค์กรรัฐที่เข้าทำการตรวจสอบคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมโครงการทราบเมื่อมีการขอตรวจสอบข้อมูลโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนโครงการฯ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะวิธีการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทยเท่านั้น

คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พระเครื่อง หมายถึง พระพุทธรูปองค์เล็กๆที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย ย่อมาจากคำพระเครื่องราง(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542,2546, หน้า 762-763) โดยในงานวิจัยนี้ พระเครื่องจะหมายถึง พระพุทธรูปและรูปของพระเกจิอาจารย์ต่างๆ ที่มีขนาดเล็กและสามารถห้อยคอหรือพกพาติดตัวได้ ที่ผ่านการลงอักขระเลขยันต์คาถา หรือทำพิธีปลุกเสกแล้วเท่านั้น

พระพิมพ์ หมายถึง พระเครื่องที่สร้างขึ้นตามแบบแม่พิมพ์(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 763)โดยในงานวิจัยนี้หมายถึงพระที่สร้างขึ้นตามแบบแม่พิมพ์ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อสืบทอดอายุพระศาสนา หรือสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น โดยไม่ได้ผ่านการทำพิธีปลุกเสก ลงอักขระเลขยันต์คาถา หรือผ่านพิธีพุทธาภิเษก

เครื่องราง หมายถึง ของที่นับถือว่าป้องกันอันตราย ยังไม่ออก ฟันไม่เข้า เช่น ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 261)

ของขลัง หมายถึง ของที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าอาจบันดาลให้สำเร็จได้ดังประสงค์(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 173)

ปลุกเสก หมายถึง การเสกให้ขลัง”(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 680) โดยในงานวิจัยนี้หมายถึง การภาวนาพระคาถาต่างๆ การใช้กำลังจิต และการอาราธนาบารมีพระรัตนตรัย และเทพพรหมทั้งหลาย เพื่อให้พระเครื่องเกิดความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการ

พุทธาภิเษก หมายถึง ชื่อพิธีในการปลุกเสกพระพุทธรูปหรือวัตถุมงคล โดยมีพระเถระผู้เชี่ยวชาญในการทำสมาธิจำนวนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า คณะปรก นั่งภาวนาส่งกระแสจิตเพ่งคุณพระรัตนตรัยเข้าไปสู่องค์พระหรือวัตถุมงคลนั้นๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 780)

การสร้างพระเครื่อง หมายถึงกระบวนการต่างๆในการสร้างพระเครื่องเช่น การจัดเตรียมพิธีการต่างๆ การลงอักขระเลขยันต์คาถาการจัดเตรียมมวลสารที่ใช้ในการสร้างพระเครื่อง การปลุกเสกพระเครื่อง เป็นต้น

การใช้พระเครื่อง หมายถึงการนำพระเครื่องมาใช้ในรูปแบบต่างๆเช่น การอาราธนาและบูชาพระเครื่อง การขอพรต่างๆจากพระเครื่อง การพกพาพระเครื่อง การใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม เป็นต้น

เกจิอาจารย์ หมายถึง อาจารย์ที่เชื่อกันว่ามีความรู้ความสามารถในการปลุกเสกสร้างพระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังต่างๆ

กุศโลบาย หมายถึง อุบายอันแยบคาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2546 , หน้า 136)โดยในงานวิจัยนี้หมายถึง อุบายอันแยบคายที่ผู้สร้างพระเครื่องได้วางเอาไว้ เพื่อนำพระเครื่องมาใช้เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องและผู้ใช้พระเครื่อง ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรม และช่วยให้สามารถปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้น

การปฏิบัติธรรม หมายถึง การประพฤติตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยในงานวิจัยนี้หมายถึง การประพฤติตนตามหลักบุญกิริยาวัตถุ

บุญกิริยาวัตถุ หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญทางทำความดี (พระธรรมปิฎก, 2535 , หน้า 138) โดยในงานวิจัยนี้ หมายถึง หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล ภาวนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบวิธีการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนา
2. ได้ทราบวิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของ พระอาจารย์วงศศ วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญญา จ.เชียงใหม่
3. ได้วิธีการปฏิรูปการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

บทที่ 2 การสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนา

ประวัติการสร้างพระเครื่อง

การสร้างพระเครื่องในยุคแรกนั้น เริ่มมาจากการสร้างรูปลักษณะของพระพุทธรูปเจ้าเพื่อกราบไหว้เคารพบูชา โดยการสร้างพระพุทธรูปนั้นเริ่มเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อประมาณ พ.ศ. 617 ในสมัยของพระเจ้ามลิந்த (เมนันเตอร์) กษัตริย์อินเดียเชื้อสายกรีกแห่งนครสาคละ แคว้นคันธารราฐ ผู้มีความสนพระทัยในปรัชญาทางธรรมของทุกศาสนา ได้สนทนารธรรมกับพระนาคเสน ซึ่งปรากฏข้อบันทึกการสนทนาในครั้งนั้นอยู่ในคัมภีร์มลิณฑปัญหา และเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากพระองค์เป็นกษัตริย์อินเดียเชื้อสายกรีกที่คุ้นเคยกับการบูชารูปเคารพของเทพเจ้ากรีกต่างๆเช่น เทพจูปีเตอร์ เทพเฮอริส เทพพอลโล เป็นต้นมานานแล้ว พระองค์จึงรับสั่งให้สร้างพระพุทธรูปขึ้นมา โดยส่วนใหญ่จะแกะจากหินสีเทาอมเขียวที่เรียกกันว่า “Schest Stone” โดยยึดรูปแบบศิลปะกรีกแบบเฮเลนนิคเอาไว้ ซึ่งต่อมาเราเรียกศิลปกรรมกรีกผสมอินเดียนี้ว่า “ศิลปะแบบคันธารราฐ”(สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์, 2546, หน้า 21 – 26)

ส่วนในประเทศไทยนั้น แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะได้รับการเผยแผ่เข้ามาตั้งแต่ในสมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระโสณและพระอุตระมาเป็นพระสมณทูตเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ (คือที่จังหวัดนครปฐม) (สิริวัฒน์ คำวันสา, 2522, หน้า 70-71) แต่กลับเพิ่งเริ่มมีพระพุทธรูปปรากฏขึ้นในประเทศไทยในสมัยทวารวดีช่วงพุทธศตวรรษที่ 9 – 11 โดยเป็นพระพุทธรูปเก่าแบบศิลปะอมราวดี คุปตะ และหลังคุปตะ ที่นำเข้ามาจากอินเดีย ดังปรากฏหลักฐานสำคัญเช่น พระพุทธรูปสำริดปางแสดงธรรมสมัยอมราวดี ที่อำเภอสุโขทัย โลก จังหวัดนราธิวาส พระพุทธรูปปางประทานพรสมัยคุปตะ ที่อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระพุทธรูปปางแสดงธรรมสมัยหลังคุปตะ ที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 39-40) และยังพบภิกษุอุ้มบาตรสามองค์สร้างด้วยดินเผา ที่เขาพบพระ เมืองอุทอง ซึ่งเป็นศิลปะใกล้เคียงกับพระพุทธรูปในสมัยอมราวดีที่สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 9 - 10 โดยเป็นงานที่สร้างขึ้นเองในท้องถิ่นเพื่อประดับศาสนสถานซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้ได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา มีการสร้างรูปเคารพเป็นของตัวเอง และรู้จักศาสนสถานแล้ว (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 51) ส่วนศิลปะการสร้างพระพุทธรูปแบบทวารวดีในประเทศไทยเองนั้น ก็ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะแบบคุปตะ แต่มีความแตกต่างกันออกไปคือ พระนั่งห้อยพระบาทที่มีดอกบัวรองรับนั้น ศิลปะของทวารวดีจะทำดอกบัวเป็นกลีบใหญ่ มีทั้งบัวคว่ำและบัวหงาย และประภามณฑลเบื้องหลังของศิลปะคุปตะจะเป็นแผ่นกลม แต่ของทวารวดีจะเป็นเส้นโค้งรอบพระเศียรบรรจบกัน มียอดแหลมแบบเรือนแก้ว หรือพระรัศมี นอกจากนี้พระพักตร์ของทวารวดีจะทำเส้นพระขนงติดต่อกัน (น. ณ ปากน้ำ, 2515, หน้า 106-112)

หลังจากมีการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ไว้กราบไหว้บูชาแล้ว จึงเริ่มมีการสร้างพระพุทธรูปขนาดเล็กตามมา โดยแรกเริ่มนั้นเป็นการสร้างด้วยเจตนาในลักษณะเป็นพระพิมพ์เท่านั้น คือเป็นพระที่สร้างขึ้นตามแบบแม่พิมพ์โดยยังไม่ได้มีการทำพิธีปลุกเสกเลขยันต์คาถาให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆดังเช่นการสร้างพระเครื่องซึ่งพระพิมพ์ต่าง ๆ นั้น ถูกสร้างขึ้นด้วยจุดประสงค์หลายๆประการเช่น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 173-174)

1. สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในการสักการะสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น เมื่อเหล่าพุทธศาสนิกชนได้เดินทางไปสักการะสังเวชนียสถานทั้ง 4 คือสถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพาน แล้ว ก็อาจจะนำเอาพระพิมพ์ที่สร้างขึ้นตามศาสนสถานต่างๆเหล่านั้นติดตัวกลับไปเป็นที่ระลึกว่าได้เคยไปสักการะในสถานที่เหล่านั้นมาแล้ว และยังสามารถนำพระพิมพ์เหล่านั้นมาบูชาได้ด้วยเช่น พระพิมพ์ที่พบที่ตำบลพงตึก อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีรูปพระพุทธรูปเจ้าประทับนั่งแสดงธรรมเทศนาอยู่ใต้ยอดปราสาท ซึ่งเป็นยอดปราสาทแบบเดียวกับที่เมืองพุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นต้น(ยอร์ช เซเดส์, 2507, หน้า 37-38)

2. สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดอายุพระศาสนา ตามคติความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ว่า เมื่อนับจากพุทธกาลล่วงเลยไป 5,000 ปีแล้ว ศาสนาพุทธจะเสื่อมลงและสูญหายไปจากโลก จึงทำให้มีการสร้างพระพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในยุคแรกมักมีการจารึกคาถาซึ่งเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา คือ “เอ ธมมา เหตุปุปภาว...” โดยจารึกไว้ที่ด้านหลัง หรือด้านข้าง หรือด้านล่างของพระพิมพ์ แล้วนำไปบรรจุไว้ในเจดีย์ต่างๆ เพื่อเมื่อเวลาใดที่พระพุทธศาสนาเสื่อมลงไปไม่มีผู้ใดรู้จัก หากคนรุ่นหลังมาพบพระพิมพ์เหล่านี้ จะได้มีการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ได้อีกครั้ง

3. สร้างขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย ในคติทางพระพุทธศาสนา มหายานส่วนใหญ่แล้วนั้นมีการสร้างพระพิมพ์ดินดิบเป็นรูปพระโพธิสัตว์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย โดยจะนำเอาเถาและอัฐิของผู้ตายที่เผาแล้วมาผสมกับดินทำเป็นพระพิมพ์ขึ้น โดยเชื่อว่าพระโพธิสัตว์จะได้พาวินิจฉัยของผู้ตายให้พ้นทุกข์ขึ้นสู่สวรรค์ได้เช่นพระพิมพ์ในสมัยศรีวิชัย เป็นต้น(ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้า สุภัทรดิศ ดิศกุล, 2550, หน้า 84)

4. สร้างขึ้นในฐานะรูปเคารพบูชาหรือเป็นภาพเล่าเรื่อง ตามคติของเถรวาทในสมัยทวารวดีแล้วมักสร้างพระพิมพ์ต่างๆขึ้นเพื่อนำไว้เคารพบูชาเช่นเดียวกับการสร้างพระพุทธรูป รวมทั้งในพระพิมพ์เป็นภาพเล่าเรื่อง เช่นพุทธประวัติต่างๆ เพราะการสร้างพระพิมพ์สามารถสร้างได้ที่ละมากๆ ไม่เหมือนกับการสร้างประติมากรรมอื่นๆที่ทำได้ทีละชิ้น

จะเห็นได้ว่าการสร้างพระในสมัยแรกๆนั้น มีเจตนาอยู่ที่ การสร้างบุญกุศล และสืบทอดอายุพระศาสนา เป็นหลักเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาในการสร้างเพื่อนำมาปลุกเสกเลขยันต์คาถาลงไปให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆในลักษณะของพระเครื่องแต่อย่างใด โดยจุดเริ่มต้นในการสร้างพระเครื่องที่มีเจตนาในการสร้างพระเพื่อนำมาปลุกเสกให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆนั้น อาจจะเริ่มมาจากแนวคิดของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเช่นในนิกายมนตรยาน ซึ่งเป็นนิกายที่รับเอาพิธีกรรม และ อภรรพเวทของพราหมณ์เข้ามาสั่งสอนด้วย

แต่แก้ไขให้เป็นของพระพุทธศาสนาแทน เช่นแทนที่จะบูชาพระศิวะ ก็บูชาพระพุทธเจ้าแทน เป็นต้น (เสถียร โปธินันทะ, 2522, หน้า 240) โดยในนิกายมนตรยานนี้ จะมีการสวดธารณีต่างๆ ซึ่งเชื่อถือกันว่ามีความหมายลึกซึ้งเป็นอย่างมากใช้ได้ทั้งทางพระเดชและพระคุณเช่น “มหากรรณาภฤทัยธารณี” ซึ่งเป็นธารณีของพระอวโลกิเตศวร ซึ่งจะทำให้ผู้สวดเกิดความเจริญสุขสวัสดิ รอดพ้นจากภยันตรายโรครภัยไข้เจ็บต่างๆได้(เสถียร โปธินันทะ, 2522, หน้า 247-249) และยังมีการบำเพ็ญจตุรอาถรรพ์ 4 ประการคือพิธีอาถรรพ์เพื่อสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้น บำบัดภัยธรรมชาติ และภัยต่อตัวบุคคลพิธีอาถรรพ์ในการเพิ่มความสุขสมบูรณ์ เช่น การขอลาภยศ ขอความสุข พิธีอาถรรพ์ในการกำราบศัตรูผู้ขัดขวางสังฆธรรม และพิธีอาถรรพ์ในทางเมตตา เพื่อให้คนเคารพนับถือ เมตตารักใคร่(เสถียร โปธินันทะ, 2522, หน้า 274-275)

ในนิกายมนตรยานของทิเบต จะมีการสร้างรูปเคารพของพระโภชัชยคุรุ ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าแห่งการรักษาพยาบาลโรคทั้งปวง รวมทั้งโรคสำคัญคือ อวิชชา ดังใน “โภชัชยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตสูตร” ที่ได้กล่าวถึงปณิธานของพระองค์ที่ขอให้สรรพสัตว์ปราศจากโรครภัยทั้งปวง (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ษัฎฐเสน, 2538, หน้า 128) โดยมีการสร้างทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มักทรงวชิระในพระหัตถ์ซ้ายเป็นส่วนมาก บางแบบก็ทำเป็นเศียรโล้นนั่งแบบมารวิชัย มีทั้งเนื้อสัมฤทธิ์ทอง สัมฤทธิ์เงิน (พินัย ศักดิ์เสนีย์, 2511, หน้า 4-8) โดยทำในลักษณะของ “พระกริ่ง” คือ พระเครื่องที่ทำด้วยโลหะ ช่างในกลาง มีก้อนโลหะคลอน เขย่าดังกริ่งๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, หน้า 68) ซึ่งการสร้างพระโภชัชยคุรุนี้ เพื่อให้พระโภชัชยคุรุถึงพร้อมด้วยพุทธภาวะอย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องสร้างจากปัญจโลหะ อันเป็นโลหะที่เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ (พระไวโรจนะ , พระรัตนธัษฐพุทธะ , พระมุกตบุษปราชชาพุทธะ , พระอมิตากพุทธะ , พระพูนทุกิเมฆนิรโฆษพุทธะ) แล้วอุดช่องที่ประจุนั้นด้วยมหาพุทธาคม 5 แห่ง จึงจะถือว่าเป็นพระโภชัชยคุรุที่สมบูรณ์ด้วยพุทธภาวะและอาถรรพ์ มีทั้งพระเดชและพระคุณ เข้าถึงจตุรอาถรรพ์ทั้ง 4 ประการอย่างสมบูรณ์ตามคัมภีร์ของนิกายมนตรยานคือ สร้างความสงบสุข เพิ่มความสุขสมบูรณ์ กำราบปราบศัตรู และสร้างความเป็นเมตตาให้ผู้คนรักใคร่ โดยเวลาที่พระคณาจารย์จะขออิทธิผลทางจตุรอาถรรพ์ ก็จะอาราธนาพระโภชัชยคุรุทำน้ำพระพุทธมนต์ อธิษฐานให้น้ำนั้นเป็นดั่งน้ำอมฤตพุทธบริโภค ซึ่งพระโภชัชยคุรุทรงไว้ในคนโทที่พระหัตถ์ซ้าย (หรือขออานุภาพแห่ง วัชระ พระขรรค์ ศร หรือจักร ตามแต่แบบของพระโภชัชยคุรุนี้ๆ) ดลบันดาลให้ผู้อาบกินน้ำพระพุทธมนต์นั้นสมความปรารถนาตามที่อธิษฐาน โดยพระเถระผู้อาราธนาจะเขย่าพระโภชัชยคุรุพร้อมกันไปด้วย (พินัย ศักดิ์เสนีย์, 2511, หน้า 6-7)

ส่วนการสร้างพระเครื่องในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ที่มีเจตนาในการสร้างพระแล้วทำพิธีปลุกเสกให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆนั้น อาจจะพอสืบค้นพิจารณาได้จากหลักฐานในตำนานหรือเรื่องเล่าต่างๆ ซึ่งพบว่ามีการคิดสร้างพระเครื่องเกิดขึ้นในประเทศไทยกันมานานนับพันปีแล้ว ดังเช่นตำนานในการสร้าง “พระรอดลำพูน” ซึ่งกล่าวว่า เมื่อครั้งที่พระนางจามเทวีเสด็จขึ้นมาจากกรุงละโว้เพื่อมาครองเมืองหริภุญชัยนั้น สุกทนต์ฤาษี และวาสุเทพฤาษี ผู้เป็นผู้ดำริคิดสร้างเมืองหริภุญชัย ร่วมกับเหล่าปราชญ์ต่างๆในสมัยนั้น ได้จัดพิธีสร้างพระพุทธปฏิมาขนาดเล็กขึ้น โดยปลุกเสกด้วยมหาพุทธมนต์ พร้อมด้วยกำลังของสมาบัติ 8 ที่ตนได้บำเพ็ญสำเร็จมา เพื่อประกาศพระพุทธศาสนาให้กว้างไกลต่อไปในภายภาคหน้า และเพื่อสร้างเสริมอานุภาพให้แก่พระนางจามเทวี

และเหล่าชนชาวทริภุชชัยในยุคหลังต่อไปโดยพระนางจามเทวีเป็นองค์ประธานจัดสร้างเมื่อครั้งเสด็จมาครองเมืองลำพูนในราว พ.ศ. 1205 โดยพระรอนัน เป็นพระที่มีศิลปะอยู่ในสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11 – 16) (พินัย ศักดิ์เสนี, 2511, หน้า 475-491) นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานการสร้างพระด้วยเจตนาให้เป็นพระเครื่องจากสำเนาจารึกลานทองที่มีการค้นพบในเจดีย์วัดพระศรีมหาธาตุ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งกล่าวถึงการสร้าง “พระผงสุพรรณ” ไว้ว่า

ศุภมัสดุ 1265 สิทธิการิยะ แสดงบอกไว้ให้รู้ มีฤาษีทั้งสี่ตน พระฤาษีพิมพิลาไลย์เป็นประธาน เราทำด้วยฤทธิ์ ทำด้วยเครื่องประดิษฐ์มีสุวรรณเปนต้น คือบรมกษัตริย์พระยาศรีธรรมโศกราช เปนผู้ศรัทธาฤาษีทั้งสี่ตน จึงพร้อมกันนำเอาว่านทั้งหลาย พระฤาษีจึงอัญเชิญเทพยดามาช่วยกันทำพิธี ทำเป็นพระพิมพิไว้ สถาน 1 แดง สถาน 1 ดำ ให้เอาว่านทำเปนผงก้อนพิมพิด้วยลายมือของมหาเถระปิยะทัสสะสรีสาริบุตร คือเปนใหญ่ เปนประธานในที่นั้น ได้เอาแร่ต่างๆ ชัดยาสำเร็จแล้วให้นามแร่ว่า สังฆวานร ได้หล่อเป็นพิมพิต่างๆ มีอานุภาพต่างกัน เสกด้วยมนต์คาถาทั้งปวงครบ 3 เดือน แล้วท่านเอาไปประดิษฐานไว้ในสถูปใหญ่แห่งหนึ่ง ที่เมืองพันทุม ถ้าผู้ใดได้พบเห็น ให้รีบเอาไปสักการบูชาเปนของวิเศษ แม้จะมีอันตรายประการใดก็ดี ให้อาราธนาผูกไว้ที่คอ อาจคุ้มครองพ้นอันตรายได้ทั้งปวง ถ้าผู้ใดจะออกธรรงค์สงคราม ประสพิตีด้วยสารทตราวุธทั้งปวง เอาพระลงสรง น้ำมันหอม แล้วนั่งบริกรรม พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ 103 จบ พาหุง 13 จบ ใส่ขันสัมฤทธิ์ นั่งอธิษฐานตามความปรารถนาเถิด ให้ทาทั้งหน้าและผม คอ น้าอก ถ้าจะใช้ในทางเมตตาให้มีสง่า เจริญให้คนทั้งหลายเชื่อฟังยำเกรง ให้เอาพระไว้ในน้ำมันหอม เสกด้วยคาถาเนาขอคุณ 13 จบ พาหุง 13 จบ พระพุทธคุณ 13 จบ ให้เอาดอกไม้ธูปเทียนบูชาทำพิธีในวันเสาร์ น้ำมันหอมเก็บไว้ใช้ได้เสมอ ทาริมฝีปาก หน้าผาก และผม ถ้าผู้ใดพบพระตามทีกล่าวมานี้ พระว่านก็ดี พระเกสรก็ดี ทำด้วยแร่สังฆวานรก็ดี อย่าประมาทเลย อานุภาพพระทั้ง 3 อย่างนี้ ดุจกำแพงแก้ว กันอันตรายทั้งปวง แล้วให้ว่าคาถา ทเยสันตา จนจบพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ จนจบ พาหุงไปจนจบ แล้วให้ว่าดังนี้อีก คะเตสิเก กะระนังมะกะไชยยังมังคะลัง นะมะพะทะ แล้วให้ว่า กิริมิถิ กรุ มฤ เกรเมเถ กะระมะละ ประสิทธิ์แล (สมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย, 2549, หน้า 18)

แม้หลักฐานการสร้างพระเครื่องในประเทศไทยจะมีมาอย่างยาวนานหลายร้อยปี แต่การเริ่มพกพาพระเครื่องมาห้อยคอติดตัวอย่างที่พบเห็นในปัจจุบันนั้น น่าจะเริ่มเป็นที่นิยมหลังจากสมัยอยุธยา เพราะในพงศาวดารและเรื่องราวต่างๆในสมัยอยุธยาเช่นตอนที่เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ไปฝรั่งเศส และได้มีการแสดงความอยู่ยงคงกระพันโดยให้ทหารไทยยื่นแขนอกให้ทหารฝรั่งเศสยิง หรือเรื่องในสมัยใกล้เคียงกรุง ที่กล่าวถึงนายฤกษ์ซึ่งเป็นอาจารย์ทางอยู่ยงคงกระพัน อาสาฝากองทหารไทยนั่งเรือไปขับไล่พม่าที่ตั้งค่ายล้อมอยู่ที่วัดท่าการ้อง โดยนายฤกษ์แต่งกายใส่เสื้อลงยันต์ โปกผ้าประเจียด และเครื่องรางต่างๆออกไปทำพม่าให้ออกมาสู้รบ เป็นต้น กลับไม่พบข้อความที่กล่าวถึงเรื่องของพระเรื่องแต่อย่างใดเลย นอกจากนี้ ในภาพจิตรกรรมฝาผนังต่างๆสมัยอยุธยานั้น ก็พบแต่ภาพของทหารที่ใส่เสื้อลงยันต์ แต่กลับไม่พบภาพทหารที่ห้อยพระเครื่องเลย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2537,

หน้า 14) (อย่างไรก็ดี การพกพาพระเครื่องติดตัวนั้น อาจจะเริ่มมีเกิดขึ้นมาบ้างแล้วในสมัยอยุธยา แต่อาจจะยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะคนไทยในสมัยก่อนจะเชื่อว่าพระพุทธรูปหรือพระพิมพ์ต่าง ๆ นั้น เป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งบริสุทธิ์ ควรอยู่ที่วัด มากกว่าจะนำมาไว้ที่บ้าน หรือพกติดตัว)

ความนิยมพกพาพระเครื่องติดตัวนั้น น่าจะเริ่มปรากฏชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2537, หน้า 31-33) เพราะในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้น พระองค์ทรงเป็นผู้นำหลายด้านในการเลิกคตินและประเพณีบางอย่างแต่โบราณ แล้วทรงสร้างสิ่งใหม่ขึ้นแทนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับกาลเวลาในสมัยนั้น เช่น การตั้งคณะธรรมยุติกนิกาย การสร้างพระสยามเทวาธิราช เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดที่มาจากพระมหากษัตริย์นี้ นับเป็นการเปิดช่องให้มีการผสมผสานทางแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กับ แนวคิดความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังต่างๆ ที่เชื่อว่าหากพกพาไว้กับตัวแล้ว จะสามารถช่วยป้องกันอันตราย ทำให้เกิดเมตตามหานิยม เกิดโชคลาภต่างๆ ได้ โดยจะเห็นได้ว่าพระพิมพ์รุ่นใหม่ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาในช่วงสมัยนี้นั้น ไม่จำเป็นต้องนำไปฝังในกรุต่างๆ เพื่อสืบอายุพระศาสนา หรืออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายดังเช่นพระพิมพ์ในสมัยก่อนอีกต่อไป พระเกจิอาจารย์ในยุคนี้ก็จะสร้างพระขึ้นมาพร้อมกับปลุกเสกลงคาถาอาคมเลขยันต์ต่างๆ ไว้แจกบรรดาสาธุศิษย์ ซึ่งสังเกตได้ง่ายๆ จากการที่พระเครื่องที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ มักมีการลงอักขระเลขยันต์ไว้ด้านหลัง ในขณะที่พระพิมพ์ในรุ่นก่อนไม่มีใครทำกัน

วิธีการสร้างพระเครื่อง

การศึกษาเรื่องการสร้างพระเครื่องให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ นั้น นอกจากศึกษาประวัติความเป็นมาแล้ว การศึกษาถึงกระบวนการต่างๆ ในการสร้างพระเครื่องก็มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการสร้างพระเครื่องได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาจุดโอบายในการปฏิบัติธรรมต่างๆ ที่ถูกแฝงไว้ อยู่ในการสร้างพระเครื่องได้อย่างละเอียดชัดเจนด้วย โดยการสร้างพระเครื่องมีขั้นตอนหลักๆ อยู่ 3 ขั้นตอนคือ

1. การจัดเตรียมมวลสาร – ก่อนที่จะสร้างพระเครื่อง ผู้สร้างจะต้องจัดเตรียมหามวลสารต่างๆ ที่จะใช้ผสมสร้างพระเครื่องให้เรียบร้อย โดยมวลสารที่ใช้ในการสร้างพระเครื่องนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1. มวลสารที่มีอยู่แล้ว – หมายถึงมวลสารที่ไม่ต้องทำขึ้นใหม่ได้แก่ มวลสารที่มีอยู่ตามธรรมชาติเช่น ว่านยา , คด , เหล็กไหล , พระธาตุ , กาฝาก , ไม้ขนุน , มะยม , ไม้พญาจิวดำ , เขี้ยวเสือ , งาช้าง ฯลฯ หรือมวลสารจากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นไว้แล้วและเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์เช่นโคลงเคลม , ตะปูสังฆวานร (ตะปูที่ใช้สร้างโบสถ์วิหารต่างๆ) , กระจับปี่หลังคาโบสถ์ , ข้าวกันบาตร , ดอกไม้ธูปเทียนบูชาพระ , ตำราโบราณ โบราณ ฯลฯ

1.2.มวลสารที่สร้างขึ้นใหม่ – หมายถึงมวลสารที่ทำขึ้นใหม่ด้วยการลงอักขระเลขยันต์ปลุกเสกด้วยวิธีต่างๆเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.2.1. มวลสารผง – หมายถึงมวลสารที่เกิดจากการผสมปลุกเสกอบเอาผงต่างๆที่เขียนขึ้นมาเพื่อใช้ในการผสมสร้างพระเครื่องเนื้อผง ซึ่งการทำผงนั้นมีหลายรูปแบบเช่น ผงปถมัง ผงอิฐเจ ผงมหาราช ผงตรีนิสิงเห ฯลฯ โดยกระบวนการในการทำนั้น จะต้องเริ่มทำดินสอก่อน โดยใช้ดินสอพองมาละลายน้ำปั้นขึ้นมาให้กลมโตประมาณเท่าหัวแม่มือ ยาวประมาณ 3 - 4 นิ้ว เสร็จแล้วเอาไปตากให้แห้ง แล้วเอาไปตำลึงมาคั้นเอาน้ำ ย้อมดินสอนั้นให้ทั่ว เพื่อให้ดินสอไม่ติดมือ ส่วนกระดานที่ใช้เขียนก็ควรใช้กระดานชนวนแบบโบราณที่พวกโหราใช้กันอยู่ เพราะมีขนาดใหญ่ และสะดวกในการลบกวาดผงด้วยแล้วจึงเอาดินสอนั้นมาเขียนเป็นอักขระเลขยันต์ต่างๆลงไปบนกระดานซึ่งกระบวนการลบทำผงนี้มีรายละเอียดและความซับซ้อนมากเช่นการลบทำผง “อิฐเจ” โดยเวลาทำผงจะต้องลงตัวคาถา อิฐเจตะโสทัฬหังคัมหาภิถามะสาในกระดานชนวนก่อน แล้วจึงลบอักขระให้เปลี่ยนเป็น นะโมพุทธานะ แล้วจึงลบนะโมพุทธานะให้เปลี่ยนเป็น มะอะอุ แล้วจึงลบมะอะอุให้เปลี่ยนเป็น องค์พระ แล้วจึงลบองค์พระให้เปลี่ยนเป็น ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา แล้วจึงลบทุกขังให้เป็นสุญจน์ 1ลบอนิจจังให้เป็นสุญจน์ 2ชั้น ลบอนัตตาให้เป็นสุญจน์ 3ชั้น จึงจะสำเร็จเป็นผงอิฐเจ (เทพ สาริกบุตร, 2525, หน้า 93-114)

1.2.2. มวลสารโลหะ – หมายถึงมวลสารที่เกิดจากการลงอักขระเลขยันต์ต่างๆลงไปในแผ่นโลหะเช่น แผ่นทองคำ แผ่นเงิน แผ่นทองแดง ฯลฯ แล้วนำไปหลอมผสมรวมกันเป็นแท่งชนวน เพื่อนำไปสร้างพระเครื่องเนื้อโลหะต่อไป โดยยันต์ที่ใช้ในการลงแผ่นโลหะนั้น มีหลายรูปแบบเช่น ตัวนะแบบต่างๆ ยันต์ตารางแบบต่างๆ ยันต์รูปภาพแบบต่างๆ โดยเมื่อลงเสร็จแล้วก็ต้องนำมาปลุกเสกแล้วนำมาลอบถม คือเมื่อลงยันต์เสร็จก็นำแผ่นโลหะนั้นมาลอบขัดให้เรียบแล้วจึงลงยันต์ทับถมลงไปใหม่อีกเรื่อยๆจนกว่าจะครบตามแต่ละตำราหรือความพอใจของผู้ลงว่าใช้งานได้เช่นในลงแผ่นยันต์เพื่อสร้างพระกริ่ง (เทพ สาริกบุตร, 2528, หน้า 173) จะต้องนำแผ่นโลหะมาลงยันต์ทับถมกันไปถึง 108 พระยันต์และนะปถมังอีก 14 นะจึงจะนำไปใช้หล่อหลอมเป็นองค์พระต่อไปได้

2. การสร้างองค์พระ หลังจากจัดเตรียมมวลสารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำมวลสารเหล่านั้นไปสร้างเป็นองค์พระต่อไป โดยหากเป็นพระเครื่องเนื้อผง ก็จะนำผงมวลสารต่างๆมาผสมรวมเข้าด้วยกัน แล้วกดลงในแม่พิมพ์ที่เตรียมไว้ให้ออกมาเป็นพระเครื่องรูปทรงต่างๆตามที่ต้องการหรือถ้าเป็นพระเครื่องเนื้อโลหะ ก็จะมีการนำแผ่นยันต์ต่างๆที่ลงไว้ กับโลหะศักดิ์สิทธิ์ต่างๆที่เตรียมไว้ ไปหลอมรวมด้วยความร้อน แล้วเทลงในแม่พิมพ์ให้ออกมาเป็นรูปหล่อตามแบบที่ต้องการ หรือถ้าเป็นเหรียญ ก็จะนำแผ่นโลหะที่ลงยันต์เตรียมเอาไว้ ไปหลอมรีดเป็นแผ่นชนวนเอาไว้ แล้วจึงนำไปวางในแม่พิมพ์เหรียญ และกดปั๊มแม่พิมพ์ออกมาก็ให้เป็นเหรียญตามแบบที่ต้องการ

หากเป็นการสร้างองค์พระเนื้อผง ผู้กดพิมพ์พระ หรือผู้ที่แกะพิมพ์พระเช่น ในตำราการแกะพระห้ามสมุทรนั้น หากเป็นพระภิกษุสงฆ์ จะต้องแสดงอาบัติก่อน ถ้าเป็นฆราวาสก็ต้องนุ่งขาวห่มขาว สมาทานศีล 5 หรือศีล 8 ก่อน และจะต้องนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 5 รูป มาสวดขยันโต(เทพ สาริกบุตร, 2547, หน้า 846) ส่วนถ้าเป็นการสร้างพระเนื้อโลหะนั้น จะต้องหาฤกษ์ดีในการหล่อพระ และในวันหล่อจะต้องลงยันต์ 108 เพื่อให้ใช้ผสมลงในพระด้วย โดยต้องลงในพระอุโบสถ นิมนต์พระสงฆ์มาสวดขยันมงคลคาถา หากผู้ลงเป็นคฤหัสถ์ต้องสมาทานศีลก่อนลง เมื่อลงเสร็จแล้วก็ให้ปลุกเสกพระยันต์ต่างๆไปเรื่อยๆจนกว่าจะถึงเวลาหล่อพระจริง เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นเมื่อถึงฤกษ์ที่กำหนด จึงมีการทำพิธีบูชาพระ บวงสรวงเทพยดา และมีพระสงฆ์มาสวดพุทธาภิเษกและเจริญพระพุทธรูปตลอดพิธี (ช่างผู้เททองเองก็ต้องนุ่งขาวห่มขาวด้วย) (เทพ สาริกบุตร, 2550, หน้า 598-617)

3. การปลุกเสกพระเครื่อง –หลังจากสร้างองค์พระขึ้นมาสำเร็จแล้ว ขั้นตอนสำคัญที่สุดที่จะทำให้องค์พระเหล่านั้นไม่ใช่แค่เป็นพระพิมพ์ แต่เป็นพระเครื่อง ก็คือการนำองค์พระที่สร้างขึ้นมาแล้วนั้นไปทำพิธีปลุกเสกคือทำให้องค์พระนั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการเช่น นำพระเครื่องไปบูชาแล้ว คงกระพันแคล้วคลาด เป็นโชคลาภเมตตามหานิยม กันคุณไสยมนต์ดำ รักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆได้ เป็นต้น โดยการปลุกเสกพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์นั้น มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการคือ

3.1. การตั้งธาตุขันธ์ –ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนประกอบจากธาตุ 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ มาผสมรวมกัน หากสามารถตั้งธาตุขันธ์ในพระเครื่องให้มีความสมบูรณ์ลงตัวแล้วย่อมทำให้พระเครื่องเหล่านั้นมีความศักดิ์สิทธิ์สมบูรณ์ โดยต้องเริ่มด้วยการตั้งแม่ธาตุทั้ง 5 คือ นะ (น้ำ) โม (ดิน) พุท (ไฟ) ธา (ลม) ยะ (อากาศ) แล้วถอดออกมาเป็นธาตุ 4 คือ นะ (น้ำ) มะ (ดิน) พะ (ไฟ) ลม (ทะเล) (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 58-60)

จากนั้นจึงใช้ธาตุพระกรณีย์คือ “จะกะกะสะ” (เทพ สาริกบุตร, 2525, หน้า 75-77) มาผูกไว้ไม่ให้ธาตุเสื่อม ซึ่งธาตุพระกรณีย์นี้ มีที่มาจากเมื่อครั้งพระสารีบุตรได้กราบทูลถามพระพุทธองค์ว่าเมื่อพุทธศาสนิกชนอันจะมาบังเกิดภายหลังเมื่อพุทธศาสนาล่วงแล้วนานไปความทรงจำหรือความแตกฉานในพระไตรปิฎกย่อมเสื่อมลงจะมีหลักธรรมใดอันจะพอเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวปฏิบัติได้พระพุทธองค์จึงได้ทรงเทศนากรณียาจิตขึ้นคือจข ทุขชนสัสคคังจะวันการคคคนชัว(ย่อเป็นหัวใจว่าจะ) ภข สารุสมาคตังหมันคคหาสมาคคด้วยบัณฑิต(ย่อเป็นหัวใจว่าจะ) กร ปุญญมโหระตตังสร้างบุญทั้งกลางวันและกลางคืน(ย่อเป็นหัวใจว่าจะ) และ สร นิจจมนิจจตังจระลึงถึงความไม่เที่ยงแห่งสังขารเป็นนิจ(ย่อหัวใจว่าจะ)

ต่อมาจึงทวนธาตุด้วยแก้ว 4 ดวง คือ นะมะอะอุ(เทพ สาริกบุตร, 2525, หน้า 95) โดย นะ คือ แก้วมณีโชติ มะคือแก้วไพฑูรย์อะ คือแก้ววิเชียรอุคือแก้วปัทมราชนะคือธาตุน้ำมะคือธาตุดินอะคือธาตุไฟอุคือธาตุลมแก้วมณีโชติอยู่หัวแก้ววิเชียรอยู่หลังแก้วไพฑูรย์อยู่ใจแก้วปัทมราชอยู่ปาก

เมื่อนำธาตุทั้งมวลมาผสมรวมกันจึงได้เป็นวิธีการตั้งธาตุ(เทพ สาริกบุตร, 2538, หน้า 37-39) ซึ่งมีหลักการใช้คือ ธาตุน้ำใช้ทางเสน่หเมตตา , ธาตุดินใช้ทางคงกระพันชาตรีหรือทิปาภิหารีย์, ธาตุไฟใช้ทางขับไล่ภูตผีสะเดาะและธาตุลมใช้ทางล่องหนกำบังสะกดจิ้งจ้งโดยมีวิธีเดินธาตุดังนี้

อาโปธาดุ- นะโมพุทธานะ นะมะพะทะ จะภะกะสะหนุนด้วยแก้วมณีโชตินะมะมะนะ
นะอะอะนะนะอุอุนะ

ปลวธาดุ- นะโมพุทธานะนะพะทะนะภะกะสะจะหนุนด้วยแก้วไพฑูรย์มะนะนะมะ
มะอะอะมะนะอุอุมะ

เตโชธาดุ- นะโมพุทธานะพะทะนะมะภะกะสะจะภะหนุนด้วยแก้ววิเชียรอะนะนะอะ
อะมะมะอะอะอุอุอะ

วาโยธาดุ - นะโมพุทธานะพะทะนะมะพะสะจะภะกะหนุนด้วยแก้วปัทมราชอุนะนะอุ
อุมะมะอุอุอะอะอุ

หลังจากตั้งธาดุแล้ว จึงต่อด้วยการตั้งชั้นธ5 เพื่อให้สิ่งที่ปลุกเสกนั้นเหมือนเกิดมีชีวิตขึ้นมา โดยเดินไปตามคาถาหัวใจพระพุทธรเจ้า5พระองค์และฉาน5 คือ นะกาโรกุกุสันโธโมกาโรโกนาคะมะโนพุททา โรกัสสะโปพุทโธธากาโรโคตะโมพุทโธยะกาโร อริยะเมตตโยปัญญาพุทธานะมาหังนะกาโรปะถะมังฉานังโมกาโรพุตติยังฉานังพุททาโรตะติยังฉานังธากาโรจะตุถังฉานังยะกาโรปัญญามังฉานังนะโมพุทธานะลักขณังสัพพะพุทเทหิเทสิตังนะกาโรรูปักขันโธโมกาโรเวทะนากะขันโธพุททาโรสัญญากะขันโธธากาโรสังขารักขันโธยะกาโร วิญญานักขันโธปัญญาพุทธานะมาหัง

อนึ่งหากสิ่งที่ปลุกเสกนั้น มียันต์หรือรูปลักษณะที่เป็นรูปภาพต่างๆ ก็จะต้องเสกเรียกอาการ 32 เพิ่มลงไปด้วย เพื่อให้สิ่งที่ปลุกเสกนั้นมีชีวิตจิตใจขึ้นมาอย่างสมบูรณ์โดยการเรียกอาการ 32 นั้น ก็คือการภาวนาถึงอวัยวะ32ประการนั่นเองคือ เกศาโลมานะขาทันตาตะโจมังสังนะหาวุธอัญญอัญญิมิถุชังวกังหะทะยังยะกะนัง กิโถมะกังปีหะกังปป์ผาสังอันตั้งอันตะคณังอุทะริยังกะรีสังปิดตั้งเสมหังพุโพโลหิตังเสโทเมโทฮัสสุสสาเขาโพสิงขานิกาละสิกาสมุทรตั้งมัตตะเกมัตตะลุงคันติฯ(เทพ สาริกบุตร, 2538, หน้า 5-6)

3.2. คาถา –เมื่อตั้งธาดุชั้นธจนสมบูรณ์แล้ว ก็ถือได้ว่าพระเครื่องนั้นมีธาดุอันสมบูรณ์พร้อมที่จะรับพลังงานจากการปลุกเสกลงไปใช้ได้เต็มที (เหมือนคนที่ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง จะให้ไปทำอะไรก็ได้สำเร็จสมบูรณ์) ผู้ปลุกเสกก็จะปลุกเสกพระเครื่องเหล่านั้นด้วยพระคาถาต่างๆ เพื่อให้เกิดพุทธคุณความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการ ซึ่งพระคาถาแต่ละอย่างก็มีการให้ผลที่แตกต่างกันไป บางบทให้ผลด้านคงกระพันชาตรี บางบทให้ผลด้านเมตตามหานิยม บางบทให้ผลด้านโชคลาภ บางบทให้ผลด้านป้องกันคุณไสยมนต์ดำสิ่งไม่ดีทั้งหลายเช่น คาถาขอตขายผ้ากันปืน (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 153) คือ นะบังลูกโมบังไฟพุทปิดไว้รามิให้ออกยะปิดปาก กระบอกอะระหังปิดตินะอุตโมอัตพุทสกัตธาปิดยะอุตฯหรือคาถาเมตตาใหญ่ (เทพ สาริกบุตร, 2538, หน้า 18-19) คือ นะราชานังเมตตาคิตตังทุสะมะนิโมเทวินังเมตตาคิตตังทุสะมะนิพุทปริสายังเมตตาคิตตังทุสะมะนิธาติถิยังเมตตาคิตตังทุสะมะนิยะสัตตานังเมตตาคิตตังทุสะมะนิฯหรือ คาถาย่ำเพชรพระพุทธรเจ้า(ใช้แก้ได้ทั้งโรคภัยไข้เจ็บทั้งมวลรวมทั้งป้องกันโรคภัยภูติผีมนต์ดำมิให้กล้ากรายได้)คือชาโล มหาชาโล ชาลัง มหาชาลัง ชาลิเต มหาชาลิเต ชาลิตัง มหาชาลิตัง มุตเต มุตเต สัมปัตเต มุตตัง มุตตัง สัมปัตตัง สุตัง คมะมิติ สุตัง คมะมิติ มัคคะยิตติ ภิญญิตลา ทัณชะลา โรคิลา กะระละลา พุทพะละลา ริตติ ริตติ กิตติ กิตติ มิตติ มิตติ มุตติ จิตติ จิตติ มุตติ มุตติ จุตติ จุตติ ธารณิตติ อิทัง ธารณะ ปรีตตังฯเป็นต้น(เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 50)

สำหรับการภาวนาคาถาต่างๆในการปลุกเสกนั้น จะมีการเดินคาถาหลายแบบ บางครั้งภาวนาคาถา เดินหน้าถอยหลังเช่นอะสังวิสุโลปุสะพุสะปะปุโลสุวิสังอะบางครั้งอาจภาวนาเดินอนุโลมปฏิโลมไล่ให้ครบทุก อักขระเช่นนะโมพุททายะโมพุททายะนะพุททายะนะโมทายะนะโมพุททายะนะโมพุทธานอกจากนี้ยังมีการภาวนา แบบเดินคาบ(เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 8-20) คือการกำหนดลมหายใจให้สงบนิ่งเองคาบหนึ่งจึงหมายถึง การกำหนดลมหายใจให้จิตสงบเป็นครั้งๆไปเช่นกำหนดคว่ำขณะหายใจเข้าภาวนาคาถาได้ก็จบเมื่อหายใจออกก็ ต้องภาวนาได้เท่ากันนั้นรวมการภาวนาคาถาพร้อมการหายใจเข้าหายใจออก1รอบก็ถือเป็น1คาบเรียกว่าภาวนา เป็นคาบคาถาหรือหากเป็นการรีบด่วนมักใช้การอธิใจภาวนาเอาเหมือนเช่นคนดำน้ำภาวนาได้เท่าไรให้นับเป็น1 คาบเรียกว่าภาวนาเป็นคาบลม

3.3. สมาธิ –ไม่ว่าจะเป็นการตั้งธาตุขันธ์ หรือภาวนาปลุกเสกพระเครื่องด้วยพระคาถาต่างๆก็ตาม หัวใจสำคัญของการปลุกเสกที่จะทำให้การตั้งธาตุขันธ์หรือคาถาเหล่านั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการนั้น ก็ อยู่ที่กำลังสมาธิของผู้ปลุกเสกนั่นเอง บางเกจิอาจารย์เมื่อต้องการความสงบจริงๆ เพื่อให้เกิดความขลังใน วิชาคมที่กระทำ ก็ถึงกับดำน้ำลงไปของ หรือปลุกเสกในน้ำเพราะต้องการให้จิตเป็นสมาธิจริงๆ(เทพ สาริก บุตร, 2550, หน้า 16-17)

หลักในการฝึกสมาธิเพื่อการปลุกเสกพระเครื่องนั้นมีหลายรูปแบบเช่น การทำสมาธิอยู่กับพระ คาถาที่ภาวนา การเพ่งภาพพระ อันเป็นวิธีการฝึกสมาธิแบบพุทธานุสสติกรรมฐาน การกำหนดภาวนาแบบคาบ ลม อันเป็นวิธีการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติกรรมฐาน หรือการเพ่งกลิ่นธูปต่างๆเช่น กลิ่นดิน กลิ่นน้ำ กลิ่น ลม กลิ่นไฟ เพราะผู้ปลุกเสกพระเครื่องต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการตั้งธาตุเดินธาตุ เป็นต้น โดยการ พิจารณาว่าสมาธิในการปลุกเสกพระเครื่องใช้ได้หรือยังนั้น อาจพิจารณาได้จากความรู้สึกของผู้ปลุกเสกเองว่าได้ ประสพสิทธิ์ประสาทกำลังจิตมนต์คาถาลงไปจนเต็มเปี่ยมแล้วหรือยังหรืออาจดูจากผลของการปลุกเสกเช่นหากเป็น การลบผงต่างๆก็ต้องสามารถเพ่งสมาธิจนผงนั้นทะลุลงไปแล้วหลังจากที่เขียนได้หรือหากปลุกเสกพระภควัมบดีก็ ให้เอานอนแช่ลงในน้ำมันหอมแล้วต้องปลุกด้วยพระคาถาจนกว่าพระจะลุกนั่ง(เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 156-157) จึงจะใช้ได้ซึ่งเท่ากับกำลังสมาธิที่จะใช้ในการปลุกเสกพระเครื่องให้ได้ผลจริงนั้น จะต้องเป็นใน ระดับฌาน 4 ขึ้นไป เพราะฌาน4นั้นถือเป็นภูมิที่ตั้งแห่งฤทธิ์ หากไม่มีกำลังสมาธิในฌานระดับสูงแล้ว ย่อมไม่ สามารถทำให้พระลุกนั่งขึ้นได้ หรือทำให้ผงทะลุกระดานได้อย่างแน่นอนการกำหนดนิมิตด้วย

นอกจากนี้ ในการปลุกเสกพระเครื่องให้ได้ผลนั้น การวางอารมณ์ของผู้ปลุกเสกถือเป็นเรื่องสำคัญ มากเพราะต้องวางอารมณ์ให้แน่วแน่เป็นหนึ่งเดียวไม่มีความระแวงสงสัยในวิชาและครูบาอาจารย์เพ่งอยู่แต่ที่ อักขระเวทมนต์อย่าให้วิปลาสคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปโดยมีเคล็ดในการปลุกเสกคือ หากจะปลุกเสกเพื่อรักษาปิด เป่าโรคร้ายจะต้องวางจิตให้เป็นอุเบกขาอย่าเห็นแก่ความโลภปลงอารมณ์ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนย่อมเกิดแก่เจ็บ ตายเป็นธรรมดาแต่ถ้ายังไม่ถึงเวลาอันควรก็ขอให้คุณพระรัตนตรัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงช่วยปิดเป่าโรคร้ายนั้น ให้หายไปเสร็จแล้วรวมกำลังใจพุ่งไปยังสิ่งที่ปลุกเสกนั้นสืมาเพ่งปริกรรมให้เห็นสิ่งที่เสกนั้นจนติดตาแล้วหลับตา

เสียสรวมจิตเพ่งภาวนิตตานั้นบริกรรมภาวนาต่อไปจนเกิดปิณฑลลูกชูชุน หรือเห็นนิมิตดังปราถนาจึงถือว่
ศักดิ์สิทธิ์ใช้ได้หรือหากจะให้เป็นคงกระพันชาตรีก็พึงวางอารมณ์ให้แข็งแกร่งห้าวหาญไม่เกรงกลัวย่นย่อต่อ
ศาสตราวุธใดๆหรือหากจะให้เป็นเมตตามหานิยมก็ต้งวางอารมณ์เจริญเมตตาให้ใจอ่อนโยนเยือกเย็นข้มใจอย่า
ให้เกิดโทสจริตอารมณ์หงุดหงิดใดๆต้งอยู่ในพรหมวิหาร 4 เป็นต้น (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 19-22)

4. การอาราธนาพระรัตนตรัยและครูบาอาจารย์มาช่วยปลุกเสก – ในการปลุกเสกพระเครื่องที่
ถูกต้องนั้น เราไม่ได้เป็นผู้ไปใช้กำลังจิตเราในการปลุกพระให้ตื่น เพราะพระพุทเจ้าท่านทรงบรรลุนุสร
สัมมาสัมโพธิญาณ รู้ ตื่น เบิกบาน ด้วยพระองค์เองมาก่อนเราแล้ว เราจึงไม่มีหน้าที่ไปปลุกพระให้ตื่นขึ้นมาอีก
อย่างที่หลายคนเข้าใจ ดังเช่นที่หลวงปู่แหวน วัดดอยแม่ปั๋ง ได้กล่าวถึงการทำให้พิธีพุทธาภิเษก ไว้ว่า

พระพุทเจ้าท่านเป็นพระตั้งแต่เรายังไม่เกิด ท่านเป็นพุทธมามกะมาก่อนเราหลายร้อยหลายพันปีแล้ว
จะไปปลุกไปเสกวัตถุให้เป็นพระพุทเจ้าได้อย่างไร วัตถุที่เขาสร้างขึ้นนั้น สำเร็จเป็นพระแล้วโดย
สมบูรณ์ตั้งแต่เขาสร้างพระเสร็จ เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเป็นรูปเปรี๊ยบรูปแทนของ
พระพุทเจ้า ดังนั้นวัตถุนั้นๆจึงเป็นพระโดยสมบูรณ์แล้วตั้งแต่เขาสร้างเสร็จ จะไปปลุกเสกให้เป็นพระ
อีกไม่ได้... ที่เรียกกันว่าพุทธาภิเษกนั้น ควรจะเรียกว่า พิธีสมโภชน์พระ หรือพิธีนมัสการพระจึงจะ
ถูกต้องตามความเป็นจริง หลวงปู่ไม่เคยปลุกเสกด้วยคาถาอะไร เคยแต่สวดสรรเสริญคุณของพระ
รัตนตรัยเท่านั้น แล้วตั้งสัจจะอธิษฐานให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้ทีนับถือกราบไหว้บูชาอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วแต่
จะอธิษฐาน (เรือนธรรม, 2551, หน้า 42-43)

ด้วยเหตุนี้ การปลุกเสกพระเครื่องที่ถูกต้องจึงไม่ใช่เพียงการใช้กำลังจิตหรือคาถาอาคมปลุกเสกลงไปให้
พระเกิดความศักดิ์สิทธิ์เพียงอย่างเดียว แต่ต้งตั้งจิตน้อมสรรเสริญในคุณแห่งพระรัตนตรัย และเทพพรหมครูบา
อาจารย์ทั้งหลายของเรา ตั้งจิตอธิษฐานอาราธนาบารมีพระรัตนตรัย และเทพพรหม ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ให้
ท่านมาช่วยเป็นประธานในการปลุกเสกพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์สูงสุด โดยผ่านการทำสมาธิภาวนาพระ
คาถาปลุกเสกของเรา เราแค่ฝากกระแสภาลังจิตของเรารวมเข้าไปด้วย ไม่ใช่ตั้งกำลังจิตของเราเป็นประธานใน
การปลุกเสก เพราะไม่มีใครจะมีความศักดิ์สิทธิ์สูงไปกว่าพระรัตนตรัย แม้เราจะมีกำลังจิตสูงแค่ไหน ได้ฌาน
สมาบัติสูงเพียงใด ก็ยอมไม่อาจสู้บารมีของพระพุทเจ้าได้ ดังที่หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ได้เคยสอนวิธีการ
ปลุกเสกพระเครื่องให้หลวงพ่อเล็ก วัดบางนมโค ไว้ว่า

...พวกเธอจงจำไว้ละ การที่เราจะเสกพระเสกผ้ายันต์อะไรต่ออะไรนี่นะถ้าเสกด้วยอำนาจกำลังของเรา
ละไม่ข้ามันก็เสื่อม เรานะมันดีแคไหนดการเสกว่าคาถาต่างๆนี้ ก็เป็นการอาราธนา บารมีของพระพุท
พระธรรม พระสงฆ์ หรือเทวดาหรือพรหมมาช่วย แต่ว่าคาถาบางอย่างก็จะว่าแต่เฉพาะบางจุด การเสก
พระเสกเจ้าหรือเสกผ้ายันต์ เสกอะไรต่ออะไรพวกนี้ ถ้าเราเอาตัวของเราออกเสีย เราไม่เข้าไปยุ่งแต่
อาราธนาบารมีพระพุทเจ้าทุกๆพระองค์ พระปัจเจกพุทเจ้าทุกๆพระองค์ พระอริยสาวกทั้งหมด
พรหมหรือเทวดาทั้งหมดท่านมาช่วย ท่านทำประเดี๋ยเดียว 2 - 3นาที่มันก็เสร็จ ดีกว่าเราทำ 1,000 ปี

แล้วเราจะเอาอะไรบ้างก็อาราธนาบอกท่านบอกว่าขอให้ใช้ได้อย่างนั้นอย่างนี้ แต่อย่าลืมนะถ้าใช้ในทางทุจริตหรือกฎของกรรมบังคับ ไม่มีอะไรจะคุ้มครองใครได้ถ้าหากว่าใครเลวอยู่แล้วก็คอยพุงๆให้เลว น้อยลงไปนิดหนึ่งได้ถ้าใครดีขึ้นมาหน่อยก็พุงให้ดีมากได้ นี่เป็นกฎของอำนาจพุทธบารมี ธรรมบารมี สังฆบารมี และพรหม และเทวดาทั้งหลาย

...ตอนก่อนฉันรู้ ไปตั้งท่าเข้าสมาบัติอยู่คืนละ 2 - 3 ชั่วโมง ฉันนั่งอยู่ที่กุฏินี้ฉันก็รู้แต่ที่ฉันไม่บอกไว้ก่อน เพราะจะให้คุณเล็กนี่นะรู้เองการทำตัวเป็นคนเก่งเองนะมันใช้ไม่ได้ มันต้องให้พระท่านเก่งซี พระพุทธท่านเก่งพระธรรมท่านเก่ง พระสงฆ์ท่านเก่ง พรหมท่านเก่ง เทวดาท่านเก่ง ของที่เราทำเราจะไปตาม คุ้มครองชาวบ้านชาวเมืองได้ยังไงทุกคน ถ้าหากพระกิติ พรหมกิติ เทวดากิติท่านช่วยคุ้มครอง ท่านก็มองเห็นได้ถนัดสงเคราะห์เขาได้โดยสะดวก (พระมหาวิระ ถาวโร, 2548, หน้า 270-274)

การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

โดยทั่วไปคนจะมองการสร้างพระเครื่องว่าเป็นสิ่งที่เน้นในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์อิทธิปาฏิหาริย์ ทำให้คนกลุ่มหลงมกมาย ค่อนข้างขัดกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งจากกระบวนการต่างๆในการสร้างและใช้พระเครื่องแล้วจะพบว่า พระเครื่องไม่ใช่เรื่องไสยศาสตร์ตรงมกมายที่ขัดกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเลย แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์ได้วางเอาไว้เพื่อโน้มน้าวให้คนทั้งหลายได้เข้าถึงการปฏิบัติธรรมได้ง่ายมากขึ้นต่างหาก คือพระเครื่องถูกวางกุศโลบายเอาไว้ในลักษณะของขนมห่อล่อเด็ก คือเอาเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์ที่คนทั่วไปชื่นชอบ มาใช้ดึงดูดให้คนทั่วไปหันมาเข้าวัดมากขึ้นโน้มน้าวให้หันมาเกิด ความศรัทธาและได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น หากพระสงฆ์เทศน์สอนธรรมะล้วนๆ ย่อมยากที่จะดึงดูด ความสนใจของคนทั่วไปให้มาเข้าวัดฟังธรรมแต่ถ้าบอกว่าที่วัดมีพระเครื่องศักดิ์สิทธิ์ คนก็จะอยากมาเข้าวัดอยากได้พระเครื่อง แล้วพอคนมาเข้าวัด พระเกจิอาจารย์ทั้งหลายก็จึงค่อยๆแทรกธรรมะคำสอนต่างๆลงไป พระเครื่องให้ได้นำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งกุศโลบายเช่นนี้มีมาแต่ในสมัยพุทธกาล ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆหลายครั้งเพื่อโปรดคนทั้งหลายให้ละจากมิถิลาปฏิกลับมาสู่สัมมาทิฐิ โน้มน้าวให้หันกลับมาปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องเช่น ครั้งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงฤทธิ์เพื่อปรับทิฐิของชฎิล 3 พี่น้อง หรือครั้งที่ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์เพื่อปราบเหล่าเดียรฉัตรทั้งหลาย หรือครั้งที่ทรงแสดงปาฏิหาริย์เปิดโลกทั้งสามให้เห็นโดยทั่วกันเพื่อให้คนทั้งหลายได้เห็นจริงถึงผลของบาปบุญคุณโทษ หรือครั้งที่ทรงแสดงปาฏิหาริย์หยุดองคูลีมาลไม่ให้กระทำอนันตริยกรรมเป็นต้น

สำหรับบุคคลโลบายในการปฏิบัติธรรมที่แฝงอยู่ในการสร้างพระเครื่องนั้น อาจพิจารณาวิเคราะห์เทียบเคียงได้จากหลักบุญกิริยาวัตถุซึ่งหมายถึง ที่ตั้งแห่งบุญ หลักการทำความดี ทางทำความดี ประกอบด้วย (พระธรรมปิฎก, 2535, หน้า 138)

1. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ – ทำบุญด้วยการปันสิ่งของ
2. สีลมัย บุญกิริยาวัตถุ – ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี มีระเบียบวินัย
3. ภวานมัย บุญกิริยาวัตถุ – ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ

หลักบุญกิริยาวัตถุนี้ ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่มีอานิสงส์มาก แม้เพียงแต่การปฏิบัติธรรมในส่วนของทานและศีลก็ยิ่งให้อานิสงส์ในการไปเกิดในสุคติภูมิ เป็นมนุษย์ เป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นต่างๆ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลายบุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานนิดหน่อยทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลนิดหน่อยและไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคร้ายในมนุษย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานพอประมาณทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลพอประมาณแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคดีในมนุษย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นจาตุมหาราชภิกษุทั้งหลายท้าวมหาราชทั้ง๔ในชั้นนั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นจาตุมหาราชได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์วรรณะที่เป็นทิพย์สุขที่เป็นทิพย์ยศที่เป็นทิพย์อธิปไตยที่เป็นทิพย์รูปที่เป็นทิพย์เสียงที่เป็นทิพย์กลิ่นที่เป็นทิพย์รสที่เป็นทิพย์โณภูมิจะเป็นที่เป็นที่

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นดาวดึงส์ภิกษุทั้งหลายท้าวสักกะจอมเทพในชั้นดาวดึงส์นั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นดาวดึงส์ได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โณภูมิจะเป็นที่เป็นที่

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นยามาภิกษุทั้งหลายท้าวสุยามเทพบุตรในชั้นยามานั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นยามาได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โณภูมิจะเป็นที่เป็นที่

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นดุสิตภิกษุทั้งหลายทำวสันตดุสิตในชั้นดุสิตนั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นดุสิตได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โฝงฐัพพะที่เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นนิมมานรดีภิกษุทั้งหลายทำวสันตนิมิตเทพบุตรในชั้นนิมมานรดีนั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นนิมมานรดีได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โฝงฐัพพะที่เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติภิกษุทั้งหลายทำวสวัตติเทพบุตรในชั้นปรนิมมิตวสวัตตินั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ วรรณะที่เป็นทิพย์ สุขที่เป็นทิพย์ ศีลที่เป็นทิพย์ อธิปไตยที่เป็นทิพย์ รูปที่เป็นทิพย์ เสียงที่เป็นทิพย์ กลิ่นที่เป็นทิพย์ รสที่เป็นทิพย์ โฝงฐัพพะที่เป็นทิพย์ (พระไตรปิฎก เล่ม 23 ข้อ 36 หน้า 159)

นอกจาก ทาน และศีล แล้ว หากได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของ ภาวนา ตามหลักบุญกิริยาวัตถุเพิ่มเติมเข้าไปด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะช่วยส่งผลต่อระดับการปฏิบัติธรรมให้มีอันสูงส่งยิ่งขึ้นไปอีก เพราะ การภาวนา หมายถึง การเจริญ, การทำให้เกิดใหม่ขึ้น, การฝกอบรมจิตใจ ซึ่งการภาวนามี 2 ประเภทได้แก่(พระธรรมปิฎก, 2535, หน้า 70)

1. สมถภาวนา คือ การฝกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ, การฝกสมาธิ
2. วิปัสสนาภาวนา คือ การฝกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้งามตามเพนจริงการเจริญปัญญา

การปฏิบัติธรรมในส่วนของ สมถภาวนา ย่อมทำให้เกิดจิตเกิดความสงบเป็นสมาธิ เป็นพื้นฐานในการเจริญญาณในระดับขั้นต่างๆตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไป ส่วนวิปัสสนาภาวนา ก็เป็นการฝกอบรมปัญญาพิจารณาให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในธรรม ซึ่งหากสามารถปฏิบัติในส่วนของวิปัสสนาภาวนาไปได้อย่างถึงที่สุดแล้ว จิตย่อมสามารถบรรลุแจ้งแจ้งในธรรม จนเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาได้ในที่สุด

ดังนั้นหากสามารถวิเคราะห์กระบวนการในการสร้างพระเครื่อง ว่ามีการแฝงกุศโลบายที่จะสามารถใช้โน้มน้าวให้เข้ามาปฏิบัติธรรมตามแนวทางของบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายมากขึ้น และสมบูรณ์พร้อมทั้ง 3 ประการคือ ทาน ศีล ภาวนา แล้ว ก็ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การสร้างพระเครื่องไม่ใช่เพียงเรื่องไสยศาสตร์ งามาย ผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างที่หลายคนเข้าใจ แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์สร้างเอาไว้เพื่อเป็นหนึ่งในแนวทางที่จะโน้มน้าวพุทธบริษัททั้งหลายให้เข้ามาปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น

1. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย - การสร้างพระเครื่องในสมัยก่อนนั้น มักไม่ได้มีการวางจำหน่ายให้เช่าบูชาเหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ส่วนใหญ่จะสร้างขึ้นมาในลักษณะเพื่อแจกในโอกาสต่างๆ บางครั้งเมื่อมีลูกศิษย์มาทำบุญ มาช่วยเหลือกิจการงานวัดต่างๆ พระเกจิอาจารย์ไม่มีอะไรจะตอบแทน จึงได้ใช้ความรู้ด้านสมาธิภาวนาและอักขระเลขยันต์ต่างๆ สร้างพระเครื่องขึ้นมา เพื่อมอบให้เป็นการตอบแทนน้ำใจ หรือบางทีก็สร้างพระเครื่องขึ้นมาเพื่อแจกจ่ายให้กับลูกศิษย์นำไปบูชา เพื่อช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายและเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไปดังที่อาจารย์มนัสได้กล่าวถึงการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมไว้ว่า

สมัยก่อนนี้ พระนี้เค้าทำเค้าไม่ได้จำหน่ายนะ คือคล้ายๆว่าวัสดุค่าแรงนี้มันไม่แพงนะ ก็แจก แจกเป็นทาน แล้วคนสมัยนั้นเค้าก็มา ก็เอาไปแคะองค์เดียว เอาไปเป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้า แต่สมัยนี้เค้ายกกล่องกันเลย สมัยก่อนเค้าแจกฟรี ทีนี้ว่าเหลือสมนาคุณกับคนที่มาบริจาคทรัพย์ สร้างโบสถ์ สร้างอะไรต่ออะไรเนี่ย เพราะว่าบางทีญาติโยมเค้ามาทำบุญกับหลวงพ่อกับหลวงพ่อก็ไม่มีอะไรมีแต่รูปพระพุทธเจ้าให้ไปเอาไปคุ้มครองสักการบูชา อันนี้ท่านก็อธิบายว่าโยมเอาไปขอให้มีมีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งหลายทั้งปวง โยมก็เอาไปใช้ บังเอิญไปเกิดเหตุอะไรขึ้นมาก็แคล้วคลาดปลอดภัยกลับมา ก็ลือกันโจษจันว่าพระองค์นี้ดี องค์นี้เหนียวอะไรอย่างนี้นะ (มนัส ศิวาภิรมย์รัตน์ , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

การสร้างพระเครื่องเพื่อแจกทานให้กับลูกศิษย์ทั้งหลายได้นำไปบูชาเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิตเช่นนี้ มีปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่ในสมัยโบราณเช่น การสร้างพระรอด ลำพูน นั้น ตามตำนานกล่าวว่า สุกกทันตฤาษี และवासเทพฤาษี ได้ประชุมฤาษี 108 คน ทำพิธีสร้างพระเครื่องสกุลลำพูนขึ้น โดยเอาดินบริสุทธิ์ใจกลางทวีปทั้งสี่ ยำพันอย่าง วานพันอย่าง เกสรดอกไม้ นานาชนิด มาบดผสมกันจนละเอียด แล้วกดพิมพ์ปลุกเสกโดยพระเวทย์อันศักดิ์สิทธิ์ของฤาษีทั้ง 108 คน โดยการสร้างครั้งนั้นก็เพื่อแจกจ่ายให้แก่ทหารและประชาชนทั่วไป (พลาติศัย สิทธิธัญกิจ, [ม.ป.ป.] , หน้า 61) หรือแม้แต่พระสมเด็จวัดระฆังที่มีราคาเช่าบูชาหลายล้านบาทในปัจจุบันเอง ในครั้งที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ท่านเริ่มสร้างพระสมเด็จขึ้นมานั้น ท่านก็สร้างไปแจกไปให้แก่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายอยู่ตลอดเวลาส่วนที่เหลือจากการแจก ท่านก็จะบรรจุกรุไว้เช่น กรุวัดระฆัง วัดอินทรวีหาร วัดใหม่อมตรส วัดไชโย เป็นต้น (พินัย ศักดิ์เสนา, 2511, หน้า 603)

ดังนั้นหากพิจารณาจากเจตนาในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่เน้นสร้างไว้เพื่อแจกให้เป็นที่ระลึกแก่พุทธบริษัททั้งหลายเช่นนี้ จึงเท่ากับว่าผู้ที่สร้างพระเครื่องตามแนวทางแบบดั้งเดิมจริงๆนั้น จะมีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมในบุญกิริยาวัตถุในส่วนของ ทานมัย อยู่เสมอ หรือแม้แต่การสร้างพระเครื่องแบบโบราณที่เน้นในการสร้างไว้เพื่อถวายบรรจุไว้ในกรุต่างๆเพื่อสืบทอดอายุพระศาสนา ก็ถือเป็นการสร้างโดยเจตนาที่เป็น ทานมัย เช่นกัน คือสร้างเพื่อถวายพระเครื่องเอาไว้ให้กับพระศาสนา เพื่อต่อไปใครมาพบจะรู้ว่าที่นี่เคยมีพระพุทธรูปมาก่อน หรือเวลาที่มีศึกสงคราม ชาวบ้านหรือทหารต่างๆก็จะได้มาเอาพระเครื่องไปพกพาบูชาคุ้มครองป้องกันอันตรายเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไป จึงถือได้ว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น นับเป็นกุศโลบายสำคัญที่แฝงเอาไว้เพื่อจะโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

2. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย –การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้นมีกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องของการรักษาศีลที่ค่อนข้างชัดเจนมาก ดังเช่นในการสร้างพระกริ่ง ซึ่งต้องลงแผ่นทองเงินนาค และ นวโลหะให้ได้ครบย่นต์ 108 และนะปถมัง 14 นะ นั้น ผู้ลงจะต้องนุ่งขาวห่มขาว และต้องสมาทานศีล 5 หรือ ศีล 8 เสียก่อน (เทพ สาริกบุตร, [ม.ป.ป.], หน้า 129-130) จึงจะสามารถลงอักขระเลขยันต์เหล่านั้นได้ หรือในการสร้างพระปางห้ามสมุทรจากไม้โพธิ์นิพพาน (กิ่งโพธิ์หันไปทางทิศตะวันออก ที่หักลงมาเองโดยธรรมชาติ) ขณะลงมือแกะพระนั้น จะต้องนิมนต์พระสงฆ์มาสวดชัยมงคลคาถาอย่างน้อย 5 รูป และช่างที่จะแกะนั้นจะต้องนุ่งขาวห่มขาว รวมทั้งสมาทานศีลเสียก่อน ถ้าหากพระสงฆ์เป็นผู้แกะ ก็ต้องให้แสดงอาบัติเสียก่อน จึงจะเริ่มแกะพระได้ (เทพ สาริกบุตร, [ม.ป.ป.], หน้า 184-185) ซึ่งก็ตรงกับที่อาจารย์ดิลกได้กล่าวถึงเรื่องศีลกับการสร้างพระเครื่องไว้ว่า

การสร้างพระพุทธรูป เป็นการสร้างกุศโลบายให้กับตัวเราเองว่า โอเคเรามีพระเครื่อง มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัวเราเนี่ยอย่างน้อยเราก็ไม่ไปถือโคจร อย่างผมส่วนตัวเนี่ยถ้าผมมีพระ มีงานเสกพระ ถ้าต้องมีงานจริงๆเนี่ย ฝ้ายยังไม่เข้าเลย ถือว่าเราต้องรู้ตัวเองว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีพระอยู่กับเรา เราต้องไม่ไปถือโคจร นี่เป็นอย่างน้อย อันนี้คือถ้ามองในมุมที่ไม่ต้องเอาเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องของคลัง เรื่องวิงววิขาอะไร เรารู้ว่าเรามีพระอยู่กับตัวเราเนี่ย เรามีสิ่งยึดเหนี่ยวว่าเราไม่ควรไปถือโคจร ไม่ควรทำสิ่งที่ไม่ควร อย่างน้อยก็เป็นกุศโลบาย (ดิลก แสงอุทัย , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

ตามที่กล่าวมาข้างต้น กระบวนการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น จะให้ความสำคัญกับเรื่องความบริสุทธิ์ของศีลเป็นอย่างมาก ด้วยถือว่าหากจะสร้างรูปลักษณะของพระรัตนตรัยซึ่งเป็นที่เคารพสูงสุดนั้น ผู้สร้างจะต้องให้ความเคารพอย่างสูงสุด ด้วยการทำกายวาจาใจให้มีความสะอาดบริสุทธิ์ที่สุดเสียก่อน หากเป็นฆราวาสที่จะสร้างพระเครื่อง ก็ต้องรักษาศีล 5 หรือศีล 8 อย่างสม่ำเสมอ หากเป็นพระสงฆ์ก็ต้องปลงอาบัติให้ศีลบริสุทธิ์สมบูรณ์เสียก่อน จึงเท่ากับว่าการสร้างพระเครื่องนั้น เป็นกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสรักษาศีลอันเป็นการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของบุญกิริยาวัตถุ ในส่วนของศีลมัยอยู่เสมอ และหากได้สร้างพระ

เครื่องอยู่เสมอ ผู้สร้างก็ย่อมต้องรักษาศิลปะให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ จนสุดท้ายการรักษาศิลปะนั้นจะค่อยๆกลายเป็นความเคยชิน กลายเป็นนิสัย ที่จะทำให้ผู้สร้างพระเครื่องกลายเป็นผู้มีศิลปะโดยสมบูรณ์ด้วยตนเองไปในที่สุด

3. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวณามัย -ในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น การฝึกฝนภาวณาในข้อกรรมฐานต่างๆถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะขาดไปไม่ได้ ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวว่

การสร้างพระเครื่องก็คือกรรมฐาน เพราะว่าพระเวทย์จะศักดิ์สิทธิ์ไม่ศักดิ์สิทธิ์มันอยู่ที่ใจ ถ้าพูดถึงว่าใจไม่เชื่อมันก็ มันก็ท่องเที่ยว ก็นกแก้วนกขุนทอง มันไม่เกิดประสิทธิภาพ มันก็เลยเป็นเหมือนอุบายอย่างหนึ่งว่าอยู่ดีไปเรียกลูกศิษย์มาฝึกสมาธิเค้าอาจจะขี้เกียจ แต่ถ้าเกิดบอกว่าท่องพระเวทย์แล้วหลังก็อาจจะอยากฝึกมากกว่าอย่างนั้น เวลาจะไปเรียนพระเวทย์กับอาจารย์ อาจารย์ก็จะจับนั่งกรรมฐานก่อน ให้ฝึกตรงนี้เสร็จแล้วค่อยมาเรียนพระเวทย์ (มนัส ศิวาภิรมย์รัตน์ , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

ดังนั้น การสร้างพระเครื่องจึงถือเป็นกุศโลบายชั้นดีในการโน้มน้าวให้คนเข้ามาปฏิบัติธรรมในข้อภาวณามัย เพราะหากไปเรียกให้คนทั่วไปมาฝึกสมาธิ คงยากจะเรียกคนเหล่านั้นมาสนใจปฏิบัติได้ แต่ถ้าบอกว่าให้มาสวดมนต์ภาวณาภาวนาต่างๆแล้วจะเกิดความเข้มขลัง เป็นคงกระพัน เป็นเมตตามหานิยม สามารถปลุกเสกพระเครื่องต่างๆให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้ ก็ย่อมจะช่วยดึงดูดคนทั่วไปสนใจเข้ามาปฏิบัติธรรมตามหลักของภาวณามัยได้ง่ายมากขึ้น ทั้งในส่วนของ สมถภาวณา และวิปัสสนาภาวณาคือ

3.1. สมถภาวณา -ในกระบวนการปลุกเสกพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มข้นในการปฏิบัติภาวณา ดังเห็นได้จากที่พระราชาพรหมยาน (พระมหาวีระ ถาวโร) วัดท่าซุง ได้กล่าวถึงวิธีการปลุกเสกพระเครื่องของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ไว้ว่า

ตอนนี้มาถึงถึงวิธีสร้างพระ วิธีสร้างไม่ยาก แต่วิธีทำผงพระยากมาก การทำผงพระประเภทนี้ต้องมีสมาบัติ 8 แล้วก็จำได้หรือยังว่า พระสัตว์มี 6 ชนิดคือ รูปหนูมาน รูปไก่ รูปครุฑ รูปปลา รูปเม่น และรูปนกกกระจาบ ถ้าหากว่าจะทำพระนกกกระจาบ ก็ต้องเอาผ้าขาวมาเสกให้เป็นนกกกระจาบ นกกกระจาบก็จะกางปีกขึ้น จะมีคาถาอยู่ในปีก แล้วก็ลอกคาถาในปีกมาทำเป็นผง จะทำพระหนูมาน ก็ต้องเสกผ้าขาวให้เป็นหนูมาน เป็นพระไก่ พระครุฑ พระอะไรก็เหมือนกัน แล้วสัตว์ต่างๆก็จะแสดงอาการนั้นๆให้ปรากฏที่ตัวของตัวเอง แล้วก็นำคาถานั้นแหละมาทำผง เวลาทำผงต้องนั่งปลุกเสกอยู่ในโบสถ์ ต้องอดข้าว 7 วัน แล้วก็ 7 วัน 7 คืนออกจากที่ไม่ได้ ต้องเข้าสมาบัติกันเต็มที (พระมหาวีระ ถาวโร, 2548, หน้า 212)

ดังนั้น ในที่นี้จะเห็นได้ว่า ในการปลุกเสกพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ต้องใช้กำลังจากการฝึกสมถภาวนาในระดับสูงมาก คือต้องเข้าให้ถึงระดับสมาบัติ 8 หรือฌาน 8 อันถือเป็นกำลังฌานสูงสุดที่จะได้มาจากการปฏิบัติสมถภาวนา จึงจะสามารถปลุกเสกพระเครื่องได้ศักดิ์สิทธิ์ตามตำราดั้งเดิม โดยวิธีการฝึกฝนสมถภาวนาในการสร้างพระเครื่องนี้ บางสำนักก็จะบังคับให้ผู้ฝึกฝนการสร้างพระเครื่องต้องเข้าฝึกกรรมฐานอย่างเข้มข้นไปเลยก็มี หรือบางสำนักก็มีการใช้กุศโลบายค่อยๆ ดึงดูดให้ผู้สร้างพระเครื่องค่อยๆ ได้ฝึกสมถภาวนาไปโดยไม่รู้ตัว ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

พระเวทย์คืออุบายนะ อย่างที่เค้าบอกว่าบางที เอาใบมะขามเนี่ย มาใส่บาตรปิดฝาให้ทอง นะมะพะทะ 1,000 ครั้ง ให้เป็นต่อเป็นแดน ถ้า 1,000 ครั้ง ยังไม่เป็นที่ให้ทอง 10,000 ครั้ง ถ้ามันยังไม่เป็น ก็ให้ภาวนาท่องจนกว่ามันจะเป็น ไข่ม้อยชะ จิตที่เพ่งเนี่ย บางทีมันก็เกิดพลังจิตอันศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาคือสำเร็จ แรงอธิษฐานที่ซ้าๆ เหมือนตะกรุดโสฬสที่ต้องภาวนาคาถา 10,000 จบ ก็คือมันต้องมีซักจบแหละที่ใช้ได้ (มนัส ศิวาภิรมย์รัตน์ , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

กระบวนการปลุกเสกพระเครื่องหลายๆวิชา จะมีการบังคับให้ผู้สร้างต้องปลุกเสกโดยการท่องบ่นภาวนาพระคาถาต่างๆนับพันนับหมื่นจบ โดยอ้างว่าให้เกิดความขลังสูงสุด แต่จริงๆแล้วก็เป็นการใช้กุศโลบายให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีจิตเป็นสมาธิอยู่กับพระคาถา อยู่กับบทภาวนาต่างๆอยู่ตลอดเวลาอันเอง ซึ่งจะช่วยบังคับให้จิตไม่ให้ฟุ้งซ่านไปกับเรื่องราวต่างๆ จิตก็จะค่อยๆ ได้ฝึกฝนในสมถภาวนาไปเรื่อยๆโดยไม่รู้ตัว จนจิตเป็นสมาธิมากขึ้นเรื่อยๆ กว่าที่จะภาวนาครบหมื่นจบนั้น ก็ค่อนข้างมั่นใจได้ว่าจิตจะต้องได้กำลังของสมถภาวนา ได้ฌานในระดับต่างๆที่จะเป็นกำลังให้ปลุกเสกพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้ตามที่ต้องการ จึงเท่ากับว่าการสร้างพระเครื่องตามตำรับดั้งเดิมนั้น นับเป็นกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้คนเข้ามาปฏิบัติธรรมตามแนวทางของสมถภาวนาได้เป็นอย่างดี เพราะมีความศักดิ์สิทธิ์ ความขลังต่างๆมาเป็นเครื่องล่อใจเบื้องต้นให้อยากเข้ามาภาวนา จึงช่วยทำให้มีกำลังใจในการอยากจะทำภาวนาได้มากขึ้นกว่าการไปสอนธรรมะให้คนมาฝึกสมาธิภาวนาเฉยๆ

3.2. วิปัสสนาภาวนา – คนทั่วไปมักจะมองว่าการสร้างพระเครื่องเป็นเรื่องไสยศาสตร์มงาย ไม่เป็นไปเพื่อความรู้อัจฉและการดับทุกข์ที่แท้จริงตามหลักพระพุทธศาสนา แต่หากมาลองพิจารณาลงไปกระบวนการสร้างพระเครื่องแล้วจะพบว่า มีกุศโลบายอันลึกซึ้งที่แฝงอยู่ให้ผู้สร้างพระเครื่องได้ใช้ปัญญาเพื่อพิจารณาธรรมอันนำไปสู่ความดับทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่มากมาย ดังที่อาจารย์แพทย์ สารีบุตร กล่าวไว้ว่า

การทำผงนั้นเป็นการหัดทำสมาธิขั้นแรกอย่างเอกอุ กระทำพร้อมกันทั้งองค์สามคือ ทางกาย ใช้มือขีดเขียนอักษรลงไป พร้อมทั้งทางวาจา ซึ่งเริ่มบริกรรมท่องบ่นสูตรและคาถาที่ทำต่างๆไปพร้อมกับอาการกิริยาที่เขียน ทางใจก็ต้องสำรวมควบคุม เพ่งเล็งตัวอักษรมิให้เขียนผิดพลาด และคาถาต่างๆที่ว่าออกไปก็ต้องให้พร้อมกับการเขียน บางตอนก็มีการปลุกเสกไปด้วย นับว่าเป็นเครื่องล่อในการทำสมาธิเป็นอย่างดี เพราะมิใช่แต่เขียนอย่างเดียว พอเขียนเสร็จ บังเกิดขึ้นแล้ว ก็เลยเสียบังเกิดเป็นใหม่ต่อไปอีก

เกิดกับดับอยู่ขณะนี้สลับกันไป จนท้ายที่สุดถึงองค์พระ และลบเข้าสู่นิพพาน เป็นอันจบกันไม่ต้องมาผิด มาเกิดกันอีก นั่นคือเป็นการแสดงถึงทางกัมมัฏฐานเป็นอย่างดีท่านเกจิอาจารย์แต่โบราณนับว่าเป็นผู้ฉลาดในทางใช้อุบายขัดเกลากิเลสของสานุศิษย์ และทุกคนก็พยายามขัดเกลากันจริงผิดกว่าวิธีอื่น ทั้งนี้ก็เพราะหวังผลในอิทธิปาฏิหาริย์เบื้องต้น เพราะตามอุปเท่ห์ท่านกล่าวสรรเสริญไว้ว่า เมื่อทำได้สำเร็จถึงขั้นนั้นขั้นนี้ จะทำฤทธิ์ได้สถานต่างๆ แต่เท่าที่สังเกตเห็นมาแล้ว เมื่อผู้ใดเรียนสำเร็จและทำได้จริงๆ มักจะหันไปเข้าทางพระไตรลักษณ์หมดทุกคน โดยกำหนดใจปลงเห็นเป็นทุกขัง อนิจจัง อนัตตา ไปทั้งสิ้น (เทพ สาริกบุตร, 2528, หน้า 83-84)

ในที่นี้ จะเห็นได้ว่า ในขั้นตอนการลบทำผงสำหรับสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิมนั้น มีกุศโลบายให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสพิจารณาข้อธรรมในส่วนของไตรลักษณ์ อันถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเพื่อให้เกิดปัญญาผู้แจ้งในธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ซึ่งก็ตรงกับที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

เหมือนการทำผงอย่างเนี้ย สำเร็จแล้วเนี้ยเอาผงมาทาตัวเนี้ยหายไข้มัย หายตัวมองไม่เห็น นี่ถ้าเราคิดให้ดีๆ อีกทีหนึ่งว่าการลงไปถึงชั้นลบพระนิพพานเนี้ย ลบเข้าสู่พระนิพพานตัวตนมันหายหมด คือมันเป็นอนัตตาแล้ว มันไม่มีอัตตาตัวตนเหลือและเข้าใจมัย คือหลังจากมีอิทธิฤทธิ์มีอะไรเป็นโองการมหาศาล มหานิล อะไรพวกเนี้ยไข้มัย ผลที่สุดทุกสิ่งทุกอย่างก็เข้าภาวะทุกขัง อนิจจัง อนัตตา ก็คือดับหมดไม่เหลือเคยถามหลวงพ่อโพธิ์วัดคลองมอญว่าผงทำเสร็จแล้วหลวงพ่อใช้อะไร เค็บอกเอามาทาตัวแล้วหายตัวอันนี้เรามาคิดดูดีๆก็เป็นอนัตตาไม่มีตัวตน ก็หายตัวนี้ไม่มีตัวตนแล้ว (มนัส ศิวาภิรมย์รัตน์ , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

นอกจากการสร้างพระเครื่องจะมีกุศโลบายในการพิจารณาหลักไตรลักษณ์ที่แฝงไว้เพื่อช่วยโน้มน้าวให้ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของวิปัสสนาภาวนาแล้วการปลุกเสกสร้างพระเครื่องอยู่เสมอ นั้นยังถือเป็นกุศโลบายสำคัญที่ช่วยให้จิตใจของผู้สร้างพระเครื่องค่อยๆ ได้ห่างจากกิเลสอยู่เสมอ อันนับเป็นอีกหนทางหนึ่งของการปฏิบัติธรรมที่จะช่วยขัดเกลากิเลสให้ค่อยๆ หมดไปจากใจจนสามารถเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้เช่นเดียวกับการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาอีกด้วย ดังที่อาจารย์ติลกกล่าวไว้ว่า

ตอนที่ผมสอนการเขียนยันต์นะครับ สอนยันต์พื้นฐานสอนยันต์ต่างๆ ผมบอกว่ามันเป็นกุศโลบายอยู่แล้ว กุศโลบายแห่งดวงจิตในการฝึกจิตนะครับ ถ้าฝึกจิตแล้วก็ทำให้จิตเราสงบขึ้น เมื่อจิตเราสงบมันก็เหมือนกับเป็นการ ศิล สมาธิ ปัญญาเหมือนกัน แล้วก็ทำให้ลดละกิเลสต่างๆ ได้อยู่แล้วนะครับ ก็มันเป็นกุศโลบายตัวหนึ่งนะครับ ถ้าจิตเราสงบ จิตมันก็มีพลังอยู่แล้ว มันก็ถ่ายทอดพลังไปได้ มันก็เกิดปิติกับตัวเองอยู่แล้ว มันเกิดปิติกับตัวเองว่าเราทำ จิตมีสมาธิมัย อย่างถ้าเราอยากจะทำวัตถุมงคลเนี้ย ถ้าเราจิตอารมณ์ไม่ดี อารมณ์ร้อนเราก็ไม่ทำ เพราะเราถือว่าช่วงนี้เราจิตไม่เหมาะสม ทำไปก็ไม่เกิดผล ดังนั้น

เราจะทำปุ๊บเนี่ย เราก็ต้องทำสมาธิแล้ว เราก็ต้องให้จิตเราสงบ อย่างน้อยคือเราก็ลดกิเลสได้ชั่วขณะหนึ่ง ชั่วขณะหนึ่งจะโกรธเคืองแล้วก็อาจจะโกรธอยู่ แต่อาจจะโกรธน้อยลงอย่างเนี่ย เราถึงจะทำอย่างเราลงตะกรุดลงยันต์เนี่ยเราก็ต้องลง เราไม่ใช่เวทย์มนต์ไม่ใช่ลोकยันต์เราต้องรู้สูตรรู้ที่มาที่ไปใช่ไหมครับ เราไม่ใช่เวทย์มนต์ไม่ใช่ลोकยันต์เราต้องลงยันต์รู้สูตรรู้ที่มาที่ไปจิตต้องพร้อมอะไรต้องพร้อม อย่างน้อยในการทำพวกนั้นก็เลสอาจจะลดไปนิดนึง มันก็ดีกว่าไม่ลดอะไรเลยนะครับ ดีกว่าพอกไปเรื่อยๆ เราก็ลดมานิดนึงๆมันก็จะดีกว่าพอกไปเป็นภูเขาเลากา พอทำบ่อยๆมันก็ได้ลดอยู่ตลอดแทนที่จะโกรธใคร วันนี้อาจจะลงตะกรุดแล้วก็เลยต้องเลิกโกรธไปเรื่อยๆมันก็ค่อยเบาไปเองอย่างผมทำตะกรุดนะ อารมณ์ไม่ดีผมไม่ทำเลย เพราะถือว่าทำแล้วไม่เกิดประโยชน์ ทำไปคนใช้อาจจะไม่ได้สิ่งที่เค้าคาดหวัง เอาไว้อย่างน้อยคือเราไม่พอกหางหมู เราไม่เอากิเลสมาพอกไว้ทุกวันๆ ไม่สะสมไปเรื่อยๆ เราอาจจะมิกิเลสอยู่เท่าภูเขา ต่อให้วันหนึ่งมันลดลงไปเท่าธุลีดินก็ยังดีกว่ามันไม่ลดเลย ดีกว่าเพิ่มไปเรื่อยๆส่วนตัวนะถ้าผมสมาธิไม่ดีอารมณ์เสียผมไม่ทำ เพราะทำแล้วไม่สำเร็จมันเป็นอุปายเตือนใจ (ดิลก แสงอุทัย , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

กุศโลบายในการปฏิบัติธรรมที่แฝงอยู่ในการสร้างพระเครื่องเพื่อช่วยปรับลดกิเลสในใจของผู้สร้างพระเครื่องให้ค่อยๆลดลงไปเรื่อยๆจนหมดไปในที่สุดนี้ อาจารย์มนัสก็มีความเห็นตรงกัน โดยอาจารย์มนัสกล่าวว่า

หลวงปู่โตะท่านบอกว่ามันต้องเริ่มจากสมณะก่อนเพื่อจะบรรเทาภิเลสอย่างหยาบคือสามารถที่จะระงับกิเลสอย่างหยาบ ถ้าหากว่าจิตมันยังมีกิเลส มีโทสะ มีโมหะอะไรอย่างเนี่ยเต็มๆเนี่ย จิตไม่สามารถที่จะเข้าสู่ปฐมฌานได้ ยิ่งไงก็รวมจิตเข้าไม่ได้ถ้ามันเข้าได้แสดงว่าเวลานั้นโทสะ โมหะ โลภะเนี่ยมันลดสามารถที่จะระงับมันได้เป็นครั้งเป็นคราวที่นี้โทสะ โลภะ โมหะเนี่ยในเมื่อมันดับชั่วคราวได้ขณะที่เข้ามา ถ้าท่านเข้าบ่อยๆทุกวันมันก็ดับได้สนิทถาวร แล้วคนที่มีโทสะ โมหะ โลภะมากๆเนี่ยไม่เคยดับเลยสักขณะจิตเนี่ย ถ้ามชมันจะดับมั๊ยไม่ใช่ของง่ายนะ ถูกมั๊ย ก็ต้องเคยดับได้เป็นครั้งเป็นคราวก่อนมันถึงจะดับถาวรได้ทำบ่อยๆหลวงปู่โตะท่านสอนไว้ เพราะตอนนั้นเรากล่าวว่า การสร้างพระเครื่องมันมีประโยชน์เกื้อกูลอย่างไรต่อพระนิพพานอย่างไร (มนัส ศิวาภิรมย์รัตน์ , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

ดังนั้นการสร้างพระเครื่องจึงไม่ใช่เพียงเรื่องไสยศาสตร์มงายอย่างที่หลายคนเข้าใจ แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์ได้แฝงเอาไว้ เพื่อเน้นนำให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามแนวทางบุญกิริยาวัตถุครบทั้ง 3 ประการคือ ทาน ศีล กาวนา โดยเฉพาะในส่วนของการภาวนานั้น ไม่ได้มีแค่สมถภาวนา แต่ยังได้แฝงไว้ซึ่งการปฏิบัติธรรมในระดับวิปัสสนาภาวนา ซึ่งถือเป็นหนทางแห่งปัญญา ชั้นสูงอันเป็นไปเพื่อการดับทุกข์เข้าถึงพระนิพพานอันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาด้วย แทนที่จะมาสอนให้คนทั่วไปมาฟังธรรมพิจารณาธรรม มาดูหลักไตรลักษณ์ นั้นค่อนข้างเป็นเรื่องยากมาก แต่ถ้าสอนว่าการปลุกเสกพระเครื่องนั้น ต้องทรงอารมณ์ให้ดี อย่าให้มี

โลกโกรธหลง พระเครื่องถึงจะศักดิ์สิทธิ์เข้มขลัง คนที่อยากได้พระเครื่องศักดิ์สิทธิ์ ก็จะมีใจศรัทธาอยากทำอยากสร้างให้ได้ตามนั้น ก็จะมุ่งมั่นปฏิบัติไปตามนั้นด้วยจิตเริ่มต้นอาจจะอยากแค่ให้พระเครื่องนั้นขลัง แต่พอได้สร้างพระเครื่องไปเรื่อยๆ ได้เห็นอนัตตาจากการลบพวงพระเสมอๆ ได้ทรงอารมณ์ให้ห่างจากกิเลสจากการปลุกเสกพระเครื่องอยู่เสมอๆ จิตก็จะค่อยๆ เกิดปัญญา กลายเป็นการเจริญวิปัสสนาภาวนาไปโดยไม่รู้ตัว จนค่อยๆ หนีจากความอยากขลังอยากศักดิ์สิทธิ์ มาเป็นความเข้าใจถ่องแท้ในธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนา จนอาจถึงการดับทุกข์ในพระนิพพานอันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาต่อไปได้ในที่สุด

การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

เมื่อมีการสร้างพระเครื่องขึ้นมาแล้ว สิ่งที่เกิดตามมาก็คือผู้ใช้พระเครื่อง ดังจะเห็นได้จากชาวพุทธในประเทศไทยในยุคปัจจุบันจำนวนมากที่มักนำพระเครื่องมาห้อยคอติดตัวบ้าง พกไว้ตามกระเป๋าต่างๆ บ้าง วางบูชาไว้ที่หิ้งบูชาบ้าง ซึ่งหากนำมาวิเคราะห์พิจารณาให้ดีแล้วก็จะพบว่า การที่ครูบาอาจารย์ต่างๆ ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสได้มอบพระเครื่องที่ตนเองสร้างขึ้นให้ผู้คนที่หลายนำไปใช้นั้น ก็ไม่ใช่แค่การมอบให้ด้วยจุดประสงค์ที่เป็นไสยศาสตร์มงคล ให้ผู้ใช้พระเครื่องหวังพึ่งพาอิทธิปาฏิหาริย์ความศักดิ์สิทธิ์จนหลุดจากแนวทางของพระพุทธศาสนาตามที่หลายคนเข้าใจ แต่กลับมีกุศโลบายอันลึกซึ้งที่แฝงไว้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้ปฏิบัติตามแนวทางของบุญกิริยาวัตรอยู่เช่นเดียวกัน นั่นคือ

1. การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย – การสร้างพระเครื่องเพื่อมอบให้ผู้ใช้พระเครื่องนำไปใช้บูชาที่นั่นอาจารย์มนัสได้กล่าวไว้ว่า

อาจารย์ที่เรียนสมาธิ กับเรียนพระเวทย์พวกนี้เนะ บางทีลูกศิษย์ลูกหาเค้าก็มาช่วยงาน อย่างเช่นมาช่วยบูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ มาช่วยออกเงินสร้าง เค้าก็คล้ายว่าทางนี้ เค้าก็มีน้ำจิตน้ำใจ ทางพระไม่มีอะไรจะให้โยม ก็มีแต่พระเครื่อง พระเครื่องก็เป็นรูปพระพุทธเจ้า เสร็จแล้วก็ให้เป็นที่ระลึกนะ ที่ระลึกกับญาติโยม คล้ายๆ ว่าให้โยมคิดถึงพระ ก็มันก็เป็นสิริมงคลใช้รีเปลา ก็เลยเป็นประเพณีแบบนี้ เขานำไปแล้ว เขาเองก็โชคดี เหมือนกับพระอยู่กับตัวใช่ไหม ก็ทำให้ใจมันก็กล้าหาญ เบิกบาน ก็คล้ายๆ กับว่าทำมาหากินอะไรก็ไม่ย่อท้อ แล้วก็พลังจิตกับแรงอธิษฐาน ที่อยู่ในพระเครื่องนั้น ก็น่าจะมีส่วนช่วยเราได้ เยอะ น่าจะช่วยเราได้ดี (มนัส ศิวาภิรมย์รัตน์ , สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2563)

จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่พระเครื่องจะถูกสร้างขึ้นเพื่อไว้แจกให้กับลูกศิษย์ที่มาเข้าวัด มาช่วยงานวัด มาทำบุญกับทางวัด หรือบางทีก็มอบให้เป็นการกำลังใจเวลาจะต้องไปออกศึกสงคราม เมื่อได้พระเครื่องไปแล้ว บางทีก็ไปเกิดประสบการณ์แล้วคลาดปลอดภัยมีโชคกลางต่างๆ ซึ่งส่งผลให้มีการบอกต่อกันไปแบบปากต่อปาก คนก็เลยอยากมาเข้าวัดทำบุญกันมากขึ้น ทั้งอยากจะทำกราบพระเกจิอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่อง ทั้งอยากได้รับพระเครื่องเป็นที่ระลึกกลับไปบูชา การสร้างพระเครื่องจึงกลายเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่ช่วยดึงดูดคนให้อยากมาเข้าวัดมากขึ้น เพราะลำพังแค่บอกให้คนมาเข้าวัดฟังธรรมทำบุญกุศลต่างๆ เพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถดึงดูดคน

จำนวนมากได้ และเมื่อมาเข้าวัดแล้ว ก็แน่นอนว่าอย่างน้อยที่สุด คนเหล่านั้นก็มักจะได้ทำบุญกับทางวัด ทั้งการหยอดตู้ทำบุญต่างๆ หรือร่วมทำบุญบูชาพระเครื่องต่างๆของทางวัด ซึ่งเงินเหล่านั้นก็นำไปทำบุญดูแลงานต่างๆของพระศาสนาต่อไป จึงทำให้ผู้ใช้พระเครื่องเหล่านี้ ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของ ทานมัย ไปในตัวอยู่เสมอ ยิ่งคนชอบพระเครื่องมากๆ ก็ยิ่งต้องมาเข้าวัดบ่อยๆ ก็มีโอกาสดำเนินบุญให้ทานมากขึ้น และเมื่อได้มาเข้าวัดบ่อยๆ เริ่มรู้จักกรรมะต่างๆจากที่พระเกจิอาจารย์ได้สอนไปให้ตอนไปรับพระเครื่อง ก็อาจจะได้นำกรรมะเหล่านั้นไปกระจายบอกเล่าต่อ ก็กลายเป็นการได้ทำทานเพิ่มเติมในส่วนของ ธรรมทาน คือให้กรรมะ เป็นทาน ต่อไปอีกด้วย การสร้างพระเครื่องจึงไม่ได้เป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยเท่านั้น แต่ยังช่วยโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องเองได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยมากขึ้นด้วย

2. การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย –การใช้พระเครื่อง ไม่ได้มีกุศโลบายเฉพาะในส่วนของทานมัยเท่านั้น แต่ยังแฝงกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยเอาไว้ด้วยอย่างลึกซึ้ง ดังจะเห็นได้จากข้อห้ามต่างๆที่ครูบาอาจารย์ทั้งหลายตั้งไว้เพื่อให้ผู้ใช้พระเครื่องนำไปปฏิบัติตามนั้น ส่วนใหญ่มักเป็นข้อห้ามจากหลักศีล 5 เกือบทั้งสิ้นเช่น ผู้ใช้พระเครื่อง หรือผู้ที่ได้รับการเป่ายันต์เกราะเพชรในสายวิชาของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค นั้น จะมีข้อห้ามไม่ให้ลักขโมยและห้ามดื่มสุรา ดังที่พระราชพรหมยาน วัดท่าซุงกล่าวไว้ว่า

ฉะนั้นบรรดาพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้าถ้าหากว่าท่านรักษายันต์เกราะเพชรอย่างอ่อนค้ำว่าอย่างอ่อนคือการรักษาศีล 2 ข้อข้อที่ 1 อทินนาทาน อย่าลักขโมยอย่าแย่งปล้นชิงเขา ข้อที่ 2 ไม่ดื่มสุราและเมรัยและเวลานี้เขาทำบุญต่างๆ เขาใช้สุราและเมรัยเป็นพื้นฐาน ถ้าเขาเลี้ยงเป็นพิธีไม่เมามาย อย่างนี้ใช้ได้ถ้ารักษาอย่างเข้ม คือขึ้นชื่อว่าศีล 5 ทั้งหมดเราจะไม่ยอมละเมิดหรือว่าบางข้ออาจจะต้องละเมิด แต่ศีล 2 ข้อเราไม่ยอมขาดนั้นคือหนึ่งอทินนาทาน สองสุราเมรัย ๖ แม้แต่ทำงานพิธีเราก็ไม่กิน กินแต่โซดาแทนอย่างนี้ขอรับรองผลว่าไม่ใช่เฉพาะคุณผีคุณคนทุกอย่างที่จะมีอันตรายเกิดขึ้นกับเราได้ แต่อันตรายเกิดขึ้นกับเราได้แต่อันตรายกับเราจะไม่ มี อย่างกับคนถูกชนกระเด็นไป 3 - 4 วาเขามีแค่ขำนิดหน่อย คนคิดว่าตาย อย่างกับคนที่เขานั่งรถมอเตอร์ไซค์ไปถูกชนล้อหลุดไปสองข้างรถล้ม เขาลุกขึ้นมาเมื่อปิดฝุ่น แล้วเขอบอกศพคือผมเอง(พระมหาวิระ ถาวโร, 2548, หน้า 115-116)

ข้อห้ามต่างๆในการใช้พระเครื่องนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการห้ามไม่ให้ทำอะไรที่ผิดศีลผิดธรรม ซึ่งหาก ลองพิจารณาเทียบเคียงกันระหว่าง การที่พระสงฆ์เทศน์สอนธรรมะเรื่องศีลต่างๆให้คนนำไปปฏิบัติตาม กับการใช้ข้อห้ามต่างๆในการใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีนั้นก็พบว่ามิได้อยู่หลายกรณีที่ดูเหมือนว่าข้อห้ามในการใช้พระเครื่องจะใช้ได้ผลมากกว่า ดังที่อาจารย์ดิลกกล่าวไว้ว่า

ไปพิจารณาจัดการกิเลสโดยตรง แต่ค่อยๆใช้กำลังสมาธิจากการนึกถึงพระเครื่องไว้ในใจ ค่อยๆหยุดกิเลสไปเรื่อยๆ ซึ่งหากสามารถทำได้เรื่อยๆโดยไม่หยุดแล้ว ก็อาจจะไปได้ถึงการหยุดกิเลสและทุกข์ทั้งปวงได้โดยสิ้นเชิงในที่สุดคือพระนิพพาน หรืออย่างน้อยก็ยังเป็นการช่วยบรรเทาผลของกิเลส หรือเป็นการสั่งสมนิสสัยในการปฏิบัติเอาไว้ ให้สามารถปฏิบัติธรรมจนถึงการดับทุกข์ต่อไปในอนาคตได้ง่ายมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า หากพิจารณากระบวนการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า การสร้างพระเครื่องไม่ใช่เรื่องมงายหรือเป็นไสยศาสตร์ที่ขัดแย้งกับแนวคิดในพระพุทธศาสนาแบบที่คนส่วนใหญ่เข้าใจเลย แต่กลับแฝงไว้ด้วยกุศโลบายอย่างลึกซึ้งที่ช่วยให้ทั้งผู้สร้างพระเครื่อง และผู้นำพระเครื่องไปใช้ ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุอย่างครบถ้วนทั้ง ทานมัย สิลมัย และภาวนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาวนามัย ที่ไม่ใช่แค่การปฏิบัติในส่วนของสมถภาวนา ที่เน้นแต่ความสงบเป็นสมาธิของจิตเท่านั้น แต่กลับไปได้ถึงวิปัสสนาภาวนา ที่ใช้ปัญญาพิจารณาเพื่อนำไปสู่การตัดกิเลส โลก โภจร หลง เพื่อไปสู่การดับทุกข์ และเข้าสู่พระนิพพาน อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ในกระบวนการสร้างพระเครื่องจะมีกุศโลบายที่นำไปสู่การปฏิบัติธรรมได้อย่างครบถ้วนตามหลักบุญกิริยาวัตถุ แต่ในความเป็นจริงที่พบเห็นในปัจจุบันจะพบว่า มีผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องจำนวนมากที่สามารไปได้ถึงจุดของการปฏิบัติที่ครบถ้วนทั้ง ทาน ศีล ภาวนา โดยส่วนใหญ่อาจจะไปได้แค่ การให้ทานบ้าง รักษาศีลบ้าง หรือภาวนาในส่วนของสมถภาวนาบ้าง เสียเป็นส่วนใหญ่ หรือบางกลุ่มก็ไม่ได้อะไรเลย และกลับกลายหลงทางไปในทางของไสยศาสตร์ หรือพุทธพาณิชย์ ที่ค่อนข้างผิดไปจากแนวทางของพระพุทธศาสนาไปไม่น้อย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากพระเกจิอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่องบางท่านในยุคปัจจุบัน อาจไม่ทราบถึงวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายการปฏิบัติธรรม หรือบางท่านอาจจะทราบและได้ใช้ไปอย่างสม่ำเสมอแล้ว แต่ผู้นำพระเครื่องไปสร้างและใช้ต่อไป ไม่ค่อยปฏิบัติตาม เพราะอาจจะยากเกินไป หรือไม่เข้าใจในวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงทำให้การสร้างและใช้พระเครื่องในยุคปัจจุบัน ไม่ค่อยได้เห็นกุศโลบายที่นำไปสู่การปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนนัก

แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรรงค์ต วิริยธโร วัดพุทธพรหมปัญญา จ.เชียงใหม่ นั้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่สร้างและใช้พระเครื่องตามแนวทางที่พระอาจารย์วรรงค์ตสอนไว้ นั้นสามารถสร้างและใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอย่างค่อนข้างได้ผลดี ครบทั้ง ทาน ศีล ภาวนา และยังสามารถเผยแพร่วิธีการสร้างและใช้พระเครื่องนี้ไปให้คนทั่วไปได้ปฏิบัติอย่างเห็นผลจำนวนมาก ดังนั้นในบทต่อไป ผู้วิจัยจึงจะได้ศึกษาวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรรงค์ตโดยละเอียดต่อไป เพื่อวิเคราะห์ว่ามีวิธีการอย่างไรจึงสามารถแฝงกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมลงไปใน การสร้างพระเครื่องอย่างได้ผลดี เพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อสังเคราะห์หารูปแบบการสร้างพระเครื่องที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับการสร้างพระเครื่องต่างๆไป ให้กลายเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์ วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญญา จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องในบทที่ผ่านมา จะพบว่าการสร้างพระเครื่องนั้น ไม่ใช่แค่แนวคิดทางไสยศาสตร์มหายาที่ผิดหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาดังที่คนทั่วไปเข้าใจ แต่กลับแฝงไว้ด้วยกุศโลบายอันลึกซึ้งในการโน้มน้าวให้ผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องสามารถนำไปใช้ปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมค่อนข้างมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อน สร้างได้ค่อนข้างยาก และไม่สามารถสร้างได้จำนวนมากนัก นอกจากนี้ยังไม่ค่อยมีการสอนวิธีการสร้างให้คนทั่วไปสามารถนำไปศึกษาปฏิบัติต่อได้โดยง่าย จึงทำให้การใช้การสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ได้ถูกเผยแพร่ให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจอย่างชัดเจนและแพร่หลายมากนัก

อย่างไรก็ดี จากการที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์ วัดพุทธพรหมปัญญา จ.เชียงใหม่ ก็พบว่า วิธีการสร้างพระเครื่องของท่านนั้น ค่อนข้างสร้างได้ง่ายกว่าการสร้างแบบดั้งเดิม และท่านยังได้เผยแพร่วิธีการใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมไว้อย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย มีลูกศิษย์นำพระเครื่องของท่านไปใช้ในการปฏิบัติธรรมกันอย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องของท่าน เพื่อนำมาพิจารณาว่าสามารถใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้ครบถ้วนตามหลักบุญกิริยาวัตถุในพระพุทธศาสนาหรือไม่ อย่างไร และจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์หาวิธีปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้อย่างไรต่อไป

การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์ วิริยโร

พระอาจารย์วงศ์ ได้สืบทอดวิธีการสร้างพระเครื่องมาจากพระอาจารย์ของท่านคือ หลวงปู่ ปรหมปัญญา วัดสะแก จ.อยุธยา ซึ่งหลวงปู่ได้ศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องตามตำรับดั้งเดิมของวัดประดู่ทรงธรรม (วิชาต่างๆของสายวัดประดู่ทรงธรรม จะเป็นวิชาที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัย สมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว ในสมัยอยุธยา) โดยท่านได้ศึกษาวิชาในสายวัดประดู่ทรงธรรมมาจาก พระอาจารย์กลิ่น อัมมโชติ วัดพระญาติการาม จ.อยุธยา และพระอาจารย์เภา วัดสะแก จ.อยุธยา และท่านได้นำวิธีการสร้างพระเครื่องที่ศึกษามานั้น มาประยุกต์ใช้ให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมที่ทำให้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในการสร้างพระเครื่อง หลวงปู่ จะทำบล็อกพระเครื่องง่ายๆจากดินน้ำมันบ้าง ยางพาราบ้าง โดยปั้นดินน้ำมันหรือเทยางพารา ลงไปบนองค์พระต่างๆที่มีอยู่แล้วเช่น พระกรต่างๆสมัยอยุธยา เหรียญพระอาจารย์ต่างๆ พระสมเด็จรุ่นต่างๆ เป็นต้น แล้วถอดแบบออกมาทำเป็นบล็อก จากนั้นจึงนำผงพุทธคุณต่างๆที่ท่านทำขึ้นตามตำราโบราณมาผสมกับปูนซีเมนต์ แล้วเทลงไปในบล็อกให้ออกมาเป็นพระเครื่องเนื้อปูนผสมผงพุทธคุณ ซึ่งทำให้สามารถสร้างพระเครื่องได้ง่ายขึ้น และสร้างได้จำนวนมากกว่าสมัยก่อน เพราะไม่ต้องเสียเวลาในการแกะบล็อกขึ้นมาใหม่มากนัก (จะมีเฉพาะบางพิมพ์ที่ท่านได้ให้ลูกศิษย์แกะบล็อกขึ้นใหม่ในภายหลัง) นอกจากนี้การใช้ปูนซีเมนต์ผสมกับผงพุทธคุณในการเทพระเครื่อง

ออกมา ยังสามารถสร้างพระเครื่องได้จำนวนมาก และทำได้ง่ายกว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่พระเครื่องเนื้อผง บางรุ่นนั้น ต้องปั้นหรือบีบขึ้นมาจากผงพุทธคุณล้วนๆ ที่ทำได้ยาก หรือพระเครื่องเนื้อโลหะที่ต้องหล่อหรือบีบขึ้นมาจาก แผ่นโลหะที่ผ่านการลงยันต์ต่างๆ ที่ต้องใช้ต้นทุนสูง ทำได้น้อย และใช้เวลามาก ด้วยการประยุกต์ใช้ปูนซีเมนต์มาผสมในการสร้างพระเครื่องที่หลวงปู่คิดขึ้นนี้ จึงทำให้ท่านสามารถสร้างพระเครื่องได้หลายรูปแบบมากขึ้น ต้นทุนไม่สูง สามารถทำได้ง่าย ทำได้เร็ว และได้จำนวนมากว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม

หลวงปู่ได้กล่าวถึงการสร้างพระเครื่องจำนวนมากของท่านนี้ไว้ว่า “เราสร้างพระมาตลอดนับแต่บวชพระใหม่ๆ เพราะใจเราจะได้อยู่กับพระ เป็นบุญกุศล ดีกว่าไปทำอย่างอื่น... ดีกว่าสวดมนต์ทิ้งเปล่าๆ” (สมโภชน์ ทองแดง , 2549 , หน้า 109)คือท่านมองว่า การที่ได้เทพะ ได้สร้างพระเครื่องทุกวันนั้น ก็เพื่อให้จิตได้อยู่กับพุทธานุสสติกรรมฐาน อยู่เสมอ ซึ่งถือเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง และท่านยังได้พิจารณาต่อไปว่า การสร้างพระเครื่องนั้น ไม่ใช่แค่กุศโลบายให้ได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของสมถกรรมฐานเท่านั้น แต่ยังก้าวไกลไปถึงวิปัสสนากรรมฐานอันเป็นแนวทางให้เกิดปัญญานำไปสู่การพ้นทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนาด้วย ดังที่ท่านเคยกล่าวถึงการลบผงสุรย์-ผงจันทร์ ไว้ว่า

เมื่อปี พ.ศ.2526 เกิดสุริยคราส... ท่านจึงบอกว่า "วิชาชาตรียังติดอยู่ในโลก สุริยคราสเกิดวันนี้ เลยทำไปถึงผงสุริยคราสผงจันทร์คราส โบราณเขาเรียกว่า ผงสุรย์-ผงจันทร์ ที่จริงพี่น้องเขามาพบกัน ดุมล้อ (ราชรถ) มาเกยกันทำให้เกิดเงา คนไม่รู้เลยยิงปืน ดีเกราะให้คลายจากกันควรจะภาวนาถึงจะถูกต้อง เอ้า... แกดูนี้ ทำต่อไปถึงผงนิพพานสูญ ว่างเปล่า ไม่มีอะไรเป็นอันหมดกัน" (สมโภชน์ ทองแดง , 2549 , หน้า 83)

นอกจากนี้ การสร้างพระเครื่องจำนวนมากของหลวงปู่ผู้นั้น ท่านยังไม่ได้สร้างไว้เพื่อจำหน่าย แต่ท่านจะนำไปอธิษฐานจิตปลุกเสกอย่างดี แล้วเก็บไว้แจกให้กับลูกศิษย์ลูกหาที่มาหาท่าน (นอกจากวัดถมุงคลที่เป็นเนื้อโลหะเช่น เหรียญรูปหล่อ แหวน ที่มีต้นทุนสูง ท่านก็จะมอบให้ทางวัดออกให้บูชา แล้วนำเงินเข้าไปทำบุญกับทางวัดต่อไป) โดยก่อนที่ท่านจะแจกพระเครื่องให้แก่ใครนั้น ท่านมักจะสอนธรรมะต่างๆ ให้ก่อนเสมอ หรือบางคนท่านก็จะให้นั่งสมาธิภาวนาให้ท่านดูเสียก่อนจึงจะมอบให้ หรือบางคนท่านก็จะสอนวิธีการนำพระเครื่องของท่านไปใช้ในการปฏิบัติธรรม ก่อนที่จะมอบพระเครื่องให้ไป ดังปรากฏในประวัติของท่านว่า

พระสุทิน อายุวัฒโก (หลวงพี่จ๋า)เมื่อครั้งท่านยังเป็นฆราวาสได้มากกราบนมัสการหลวงปู่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 โดยมี ส.ท.อุดม เผ่าทหาร เป็นผู้ชักชวน ซึ่งสมัยก่อนมาวัดสะแกโดยทางเรือหลังจากกราบนมัสการหลวงปู่แล้ว ส.ท.อุดม พุดนำว่า "วันนี้ผมพาลูกพี่มาหาหลวงปู่ เขาจะมาขอพระหลวงปู่ ลูกพี่เขาอยากได้"ความจริงแล้วส.ท.อุดม อุบลกนัซันเอง หลวงปู่ตอบว่า "ข้าไม่มีพระอะไรจะให้ ถ้าอยากได้ก็ต้องฝึกวิธีใช้ให้เป็นเสียก่อนเหมือนอย่างข้าให้ควายแกไป แกไม่มีเชือกสะพายจูงไปมันจะเอาไปลำบาก"จากนั้น ท่านให้พระ 1 องค์เป็นรูปหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด แล้วจึงให้เข้าไปปฏิบัติซึ่งเป็นกุศโลบายของหลวงปู่ ที่ต้องการให้ปฏิบัติ และรู้ถึงอำนาจของพระเครื่องเพราะท่านเคยบอกเสมอว่า "ของดีต้องใช้ให้เป็นจึงจะรู้ว่าเป็นของดี"เพราะในปัจจุบันอย่างที่เรารู้กันว่า เจ้าของคุ้มครองพระโดยเอาไปฝากไว้ในธนาคาร ไม่ได้นำมาใช้ทำให้ผู้เขียนนึกถึงคำพูดของหลวงปู่อดีตปากน้ำ ที่กล่าวว่า "ทำบุญให้เป็น ใช้บุญให้เป็น" โดยเฉพาะการภาวนานั้นถือเป็นการทำกุศลสูงสุดในพระพุทธศาสนาหลวง

ปู่เคยบอกกับปู่เขียนถึงพระที่ท่านอธิษฐานจิตว่า "ข้าว่าของของข้าไม่เป็นรองใครในแผ่นดินอยู่ที่คนนำไปใช้ว่าถึงหรือเปล่า ถ้าถึงจริงๆ แล้วก็ไปนิพพานได้" (ศุภรัตน์ แสงจันทร์ , 2552 , หน้า 122)

เมื่อหลวงปู่แจกพระเครื่องให้ลูกศิษย์ไปแล้ว ท่านมักจะแนะนำลูกศิษย์ว่า ให้หมั่นนำพระเครื่องไปสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอ เวลานั่งสมาธิก็ให้กำพระเครื่องไว้ในมือ เพื่อเป็นกำลังใจในการภาวนาจะได้ไม่เกิดอาการกลัวเวลานั่งสมาธิแล้วให้ใช้บทภาวนาไตรสรณคมน์คือ พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ เป็นอารมณฺ์ เพื่อให้จิตได้อยู่กับ พุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ อยู่เสมอ โดยใช้พระเครื่องเป็นเครื่องมือ และเป็นกำลังใจช่วยให้ระลึกถึงพระได้ง่ายขึ้น ดังที่หลวงปู่เคยกล่าวไว้ว่า

ผู้ถาม - ทำไมต้องห้อยพระ ไม่ต้องใช้ได้ไหมครับ

หลวงปู่ - กำลังใจของคนไม่เท่ากัน เรามีเวลาเหลือเพราะไม่ใช้พระอรหันต์ถ้าจิตเป็นพระไม่ต้องใช้ก็ได้หรือถ้าทำเป็นแล้วก็ไม่ต้อง

ผู้ถาม - บารมีพระช่วยได้จริงหรือไม่

หลวงปู่ - ถ้ากรรมไม่หนักพระช่วยได้ ถ้าหนักพระช่วยไม่ได้ตอนตายถ้าหนักถึงพระก็ยังไม่ไปสวรรค์

ผู้ถาม - ทำอย่างไรจึงนึกถึงพระหรือความดีก่อนตาย

หลวงปู่ - ต้องทำอยู่เรื่อยๆ เหมือนกับทำไม่ต้องกินข้าวทุกวัน ถ้าไม่ทำบุญหรือทำแต่บางทีนึกออกได้ยากเช่นมีคนแถววัดสะแก ทำบาปกับปลาเอาไว้มาก่อนตายพอน้องเข้าไปบอกทางว่า พุทโธ แกกลับบอกว่าแกงส้มปลาเทโพอยู่ในครัวพอพี่เข้าไปบอกว่าอะระหัง แกกลับบอกว่า มีแต่กระชัง (ใส่ปลา)ทั้งนั้น(ศุภรัตน์ แสงจันทร์ , 2552 , หน้า 141)

อย่างไรก็ดี ท่านไม่ได้สอนให้ยึดติดอยู่กับแค่พระเครื่องซึ่งท่านมองว่าเป็นของดีภายนอกเท่านั้น แต่ท่านให้ใช้พระเครื่องเป็นเครื่องมือในการค่อยๆ น้อมนำจิตให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในใจที่แท้จริงต่อไป ดังที่ท่านมักจะสอน เมื่อมีผู้ไปขอวัตถุมงคลจากท่านว่า

จะเอาไปทำไม ของดีภายนอก ทำไม่เอาของดีภายใน ...พุทธัง ธัมมัง สังฆัง นี่แหละของวิเศษ...คนเรานั้นถ้าไม่มีพุทธัง ธัมมัง สังฆัง เป็นของดีภายใน ถึงแม้จะได้ของดีภายนอกไปแล้วก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร...ทำอย่างไรจึงจะให้เห็นพระจริงๆ เห็นมีแต่พระปูน พระไม้พระโลหะ พระรูปถ่าย พระสงฆ์ ลองกลับไปคิดดู(พรสิทธิ์ อุดมศิลป์ จินดา และปฏิภาทร ปัจฉิมสวัสดิ์ , 2548 , หน้า 70)

จะเห็นได้ว่า หลวงปู่ไม่ได้ใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สร้างพระเครื่องเท่านั้น แต่ท่านยังใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้คนทั่วไปที่นำพระเครื่องของท่านไปใช้ ให้ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมมากขึ้น ด้วยอย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของหลวงปู่คุณั้น พระอาจารย์วรงค์ต วิริยโร ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านได้สืบทอดวิธีการสร้างมาไว้ทั้งหมด และได้นำมาเผยแพร่ต่อคนทั่วไปให้ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น จนมีผู้นำพระเครื่องของท่านไปใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมกันอย่างกว้างขวาง โดยพระอาจารย์วรงค์ตมีวิธีการสร้างพระเครื่องที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษาและสังเกตการณ์มาดังนี้

1. เตรียมบล็อก - เนื่องจากบล็อกดินน้ำมัน และบล็อกยางพาราแบบในสมัยที่หลวงปู่ใช้นั้น จะมีอายุการใช้งานสั้น และพิมพ์พระเครื่องออกมาได้ไม่ค่อยชัดเจนสวยงาม พระอาจารย์วรงค์ตจึงได้เปลี่ยนมาทำการทำบล็อกจากซิลิโคนแทน เพื่อให้บล็อกสามารถใช้ในการเทพระได้นานขึ้น และได้พิมพ์ที่คมชัดสวยงามมากขึ้น โดยท่านจะทำบล็อกหลายแบบ บางบล็อกก็เทพระได้องค์เดียว บางบล็อกก็เป็นแม่พิมพ์ที่สามารถเทพระได้ถึง 10 องค์บ้าง 20 บ้าง 30 องค์บ้าง แล้วแต่ขนาดของแบบพระเครื่อง นอกจากนี้ท่านยังทำบล็อกซิลิโคนขนาดใหญ่ที่สามารถเทพระขนาดพระบูชาหน้าตัก 3 - 5 นิ้วได้ด้วย

2. เตรียมมวลสาร - มวลสารที่จะใช้ในการเทพระเครื่องนั้น จะประกอบด้วยผงพุทธคุณเก่าที่พระอาจารย์วรงค์ตได้รับมอมมาจากหลวงปู่ โดยท่านจะนำมาผสมกับมวลสารอื่นๆเช่น เกศาของหลวงปู่ เกศาของพระอาจารย์วรงค์ต ผงตะไคร้จากพระเครื่องรุ่นต่างๆ เป็นต้น แล้วนำมาผสมกับปูนซีเมนต์ แล้วจึงนำน้ำมันที่ได้ปลุกเสกไว้แล้วเทลงไป และกวนผสมผงต่างๆให้เข้ากัน โดยระหว่างที่ผสมมวลสารนี้ พระอาจารย์วรงค์ตจะภาวนาพระคาถาต่างๆไปด้วยตลอดเวลา

3. เทพระ - หลังจากผสมผงจนได้ความเหนียวข้นกำลังดีแล้ว ก็จะใช้ช้อนตักขึ้นมาแล้วเทลงไปในพิมพ์พระที่เตรียมไว้ จากนั้นจึงใช้เกรียงค่อยๆเกลี่ยเนื้อปูนให้ไหลลงไปในบล็อกที่เตรียมไว้จนเต็มครบทุกบล็อก โดยระหว่างที่เกลี่ยเนื้อปูนลงไปนี้ ก็จะสวดมนต์ภาวนาปลุกเสกพระเครื่องไปด้วยตลอดเวลา นอกจากนี้ยังต้องคอยเขย่าบล็อกเบาๆไปด้วยเป็นระยะๆ เพื่อไล่ฟองอากาศที่อยู่ในเนื้อปูนที่เทลงไปในนั้นให้หมดไป มิเช่นนั้นเวลาปูนแห้งแล้ว พระเครื่องจะมีรูพรุนจากฟองอากาศ ดูไม่สวยงาม

4. ปลุกเสก - หลังจากเทพระเครื่องทั้งหมดเสร็จแล้ว พระอาจารย์วรงค์ตก็จะเข้าที่ท่าสมาธิ ตั้งจิตอธิษฐานน้อมบุญบารมีแห่งพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เทพพรหม และพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย มีหลวงปู่ทวด หลวงปู่ผู้เป็นครูบาอาจารย์ของท่านเป็นที่สุด มาช่วยกันปลุกเสกพระเครื่องทั้งหมดที่เทไว้นี้ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่อไป

5. ตากพระ - หลังจากปลุกเสกพระเครื่องทั้งหมดที่เทไว้เสร็จแล้ว ก็จะนำพระเครื่องทั้งหมดที่เทไว้ ตากให้แห้ง ซึ่งจะต้องตากในที่ร่ม เพื่อให้เนื้อพระเครื่องค่อยๆแห้งซึ่ๆกำลังพอดี จะได้ไม่แตกกรอบ โดยจะใช้เวลาในการตากพระประมาณ 8 ชั่วโมง จึงจะแห้งสนิทกำลังดี ดังนั้นใน 1 วัน หากไม่มีกิจธุระอะไร จะสามารถเทพระได้ถึง 2 รอบ คือตื่นขึ้นมาเทพระช่วงเช้า แล้วแกะพระออกจากบล็อกช่วงเย็น แล้วจึงนำบล็อกนั้นมาเทพระได้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งพระก็จะแห้งพอดีในช่วงเช้าวันต่อมา และนำไปเทพระช่วงเช้าได้ต่อไป

6. นำพระเครื่องไปแช่น้ำมนต์ – หลังจากพระเครื่องแห่งสนิทแล้ว พระอาจารย์วงศศก็จะนำพระเครื่องเหล่านั้นมาถอดออกจากพิมพ์ซิลิโคน แล้วนำแปรงสีฟันมาแปรงล้างทำความสะอาดบล็อก โดยผงที่เหลือติดอยู่ในบล็อกนั้นจะไม่ได้ทิ้งเพราะปลุกเสกมาอย่างดีแล้ว แต่จะถูกนำไปเก็บไว้ผสมสำหรับเป็นมวลสารในการเทสร้างพระเครื่องครั้งต่อไป ส่วนพระเครื่องที่ถอดออกมาจากพิมพ์แล้วนั้น ท่านจะนำไปแช่ลงในน้ำมนต์ เพื่อให้เนื้อปูนเซ็ตตัวแข็งแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีเวลาในการแช่แตกต่างกันไป บางครั้งก็ 3 วัน บางครั้งก็ 7 วัน บางรุ่นก็แช่ยาวนานถึง 1 ปีก็มี โดยถึงที่ใช้ในการแช่น้ำมนต์นั้น ส่วนใหญ่จะนำมาใช้รองเป็นฐานสำหรับวางที่เทพระเครื่องครั้งต่อไป หรือวางไว้ในห้องพระตลอดเวลา จึงทำให้พระเครื่องที่แช่น้ำมนต์นั้น ได้รับการปลุกเสกอยู่ทุกวันตลอดเวลาไปด้วย

7. จารพระ – หลังจากแช่น้ำมนต์จนเสร็จแล้ว พระอาจารย์วงศศ จะนำพระเครื่องขึ้นมาตากลมให้แห้งอีกครั้ง แล้วจึงนำพระเครื่องเหล่านั้น มาจารอักขระปลุกเสกลงไปด้านหลังพระเครื่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงปลุกเสกพระเครื่องทั้งหมดอีกครั้งเป็นรอบสุดท้าย (หากเป็นพระเครื่องที่มีพิมพ์ 2 หน้า จะไม่ได้จารพระไว้ เพราะไม่มีช่องว่างให้จาร หรือในช่วงหลังที่ท่านมีกิจนิมนต์มาก บางทีก็จะได้จาร แต่จะนำพระเครื่องทั้งหมดที่เทไว้มาปลุกเสกรวมทั้งหมดทีเดียวเลย)

8. แจกพระ – เมื่อปลุกเสกพระเครื่องทั้งหมดเสร็จแล้ว ท่านจะแบ่งพระเครื่องเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งจะเก็บไว้ในไหหลายๆใบ เพื่อไว้สำหรับนำไปบรรจุตามพระพุทธรูปหรือเจดีย์ต่างๆ อีกส่วนหนึ่งท่านจะนำไปไว้แจกให้แก่ลูกศิษย์ โดยในยุคแรกนั้น ท่านจะนำพระเครื่องที่เทแล้ว ไปเยี่ยมพลาสติก และใส่รวมกับลูกประคำ 108 เม็ดที่ร้อยจากเม็ดพลาสติก (ซึ่งท่านจะนั่งร้อยประคำด้วยตนเองเสมอๆเมื่อมีเวลาว่าง แต่ในช่วงหลังที่มีกิจนิมนต์มากขึ้น ก็จะมีลูกศิษย์หลายคนมาช่วยกันร้อยประคำแทน) และแจกให้แก่ลูกศิษย์ทุกคนฟรีโดยไม่คิดมูลค่า เพราะท่านบอกว่า ถ้าแจกเป็นพระเครื่องไปให้เฉยๆ คนที่รับไปมักจะไม่นำไปใช้ มักจะนำไปวางทิ้งไว้ในห้องพระ ท่านจึงเยี่ยมให้พร้อมกับประคำ ห้อยคอ เพื่อที่ทุกคนที่ได้ไป จะได้นำพระเครื่องนี้ไปใช้ห้อยคอสวดมนต์ภาวนาเสมอๆต่อไปได้ทันที (ในยุคหลังๆ เมื่อมีผู้มาขอพระเครื่องจากท่านมากขึ้น และท่านติดกิจนิมนต์ต่างๆมาก ไม่สามารถเทพระให้ได้ทัน ท่านก็จะสอนวิธีการเทพระและปลุกเสกพระให้ลูกศิษย์หลายๆคนช่วยกันเทพระ และนำมาให้ท่านปลุกเสกเป็นรอบสุดท้าย ก่อนจะนำไปแจกต่อไป) ซึ่งในปัจจุบันที่วัดพุทธพรหมปัญโญ ยังคงมีโครงการแจกพระฟรีทั่วโลก ซึ่งทุกคนสามารถเขียนมาขอพระเครื่องเนื้อผงนี้กับทางเว็บไซต์ของทางวัดเพื่อนำไปบูชาได้ฟรีโดยไม่คิดมูลค่า (แต่ถ้าเป็นพระเครื่องเนื้อโลหะต่างๆที่มีต้นทุนสูง ก็จะได้แจกฟรี แต่จะเปิดให้ร่วมทำบุญเช่าบูชา เพื่อนำเงินมาใช้ในการทำโครงการแจกพระผงฟรี และทำบุญกับงานต่างๆของทางวัดต่อไป)

9. สอนวิธีการใช้พระ – พระอาจารย์วงศศจะสอนลูกศิษย์ต่างๆที่ท่านแจกพระให้ไปว่า ให้นำพระเครื่องที่นำไปนี้ ไปห้อยคอติดตัวไว้ แล้วหมั่นนำไปสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอ โดยท่านจะเน้นให้ภาวนาบทไตรสรณคมน์คือ “พุทฺธัง สະระณัง คัจฉามิ อัมมัง สະระณัง คัจฉามิ สังฆัง สະระณัง คัจฉามิ” ตามที่หลวงปู่ดู่เคยสอนไว้ หรือให้ภาวนาพระคาถามหาจักรพรรดิ ซึ่งเป็นพระคาถาที่หลวงปู่ดู่เป็นผู้แต่งขึ้นเพื่อบูชาพระรัตนตรัย และน้อมรวมกำลังของพระรัตนตรัยและพระโพธิสัตว์ทั้งหลายคือ “นะโมพุทฺธายะ พระพุทฺธโคตรรัตนญาณ มณีนพรัตน์ สีสะหัสสะ สุธรรมมา พุทฺโธ อัมโม สังโฆ ยะธาพุทโมนะ พุทธะบูชา อัมมะบูชา สังฆะบูชา อัครีธานัง วะรังคันธัง สีวลีจะ มหาเถรัง อะหัง วันทามิ ทูระโต อะหัง วันทามิ ธาตุโย อะหัง วันทามิ สัพพะโส พุทธะ อัมมะ สังฆะ ปูเชมิ” โดยพระอาจารย์วงศศจะเน้นให้นำพระที่ได้ไป มากำไว้ในมือหรือห้อยไว้ในคอแล้วสวดภาวนาอยู่เสมอในทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะกินข้าว ขับรถ อาบน้ำ นอน ก็ทำได้หมด เพื่อให้จิตอยู่กับพระอยู่เสมอ และให้หมั่นน้อมบุญกุศลที่ได้จากการภาวนาให้จิตอยู่กับพระนั้น แ่บุญไปให้กับภพภูมิทั้งหลายอยู่เสมอด้วย

โดยนอกจากท่านจะสอนธรรมะต่างๆให้กับลูกศิษย์ที่มาหาแล้ว ในปัจจุบันท่านยังได้สอนธรรมะต่างๆ วิธีการใช้พระเครื่อง เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม รวมทั้งให้ทุกคนนำพระเครื่องที่ได้รับไปมาสวดมนต์พร้อมกันกับท่าน ผ่านการถ่ายทอดสดทางสื่อออนไลน์เช่น ยูทูบ และเฟสบุ๊ค ของทางวัดด้วย ซึ่งมีผู้ติดตามฟังและสวดมนต์พร้อมกันกับท่านเป็นจำนวนมากจากทั่วโลกในปัจจุบัน

10. สอนวิธีการสร้างพระ - สำหรับลูกศิษย์บางคนที่มีความสนใจต้องการทาสั่งพระเครื่องเนื้อปถมังผสมผงพุทธคุณแบบที่พระอาจารย์วางศตทำ ในยุคแรกๆท่านจะพิจารณาเป็นรายบุคคล แล้วสอนวิธีการเทพและการปลุกเสกพระให้ โดยท่านจะมอบผงพุทธคุณให้ไว้ไปเป็นส่วนผสมในการเทพ และให้แต่ละคนไปฝึกทำด้วยตนเอง โดยในยุคแรกจะทำกันอยู่เฉพาะพระสงฆ์และฆราวาสบางส่วนที่ท่านคัดเลือกเอง แล้วก็ให้นำพระเครื่องที่ท่านนั้นมอบให้ทางวัดไว้ให้ท่านปลุกเสกและแจกหรือนำไปบรรจุตามที่ต้องการต่อไป ต่อมาในยุคหลังเริ่มมีผู้สนใจการเทพพระมากขึ้น ท่านก็จะเริ่มให้ลูกศิษย์ฆราวาสเริ่มกลับไปเทพเองที่บ้านได้ และสามารถนำไปแจกให้คนอื่น ๆ นำไปสวดมนต์ภาวนาพกพาติดตัว หรือบรรจุตามสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาได้ด้วยตนเอง และเริ่มให้ลูกศิษย์พระสงฆ์และฆราวาสที่ชำนาญในการเทพแล้ว เริ่มช่วยกันสอนวิธีการเทพให้กับผู้ที่สนใจได้ โดยเมื่อเริ่มฝึกเทพกับลูกศิษย์ต่างๆได้พอชำนาญแล้ว ผู้ที่สนใจจะเทพเพื่อแจกหรือบรรจุตามที่ต้องการต่อไปจะต้องมาราบขออนุญาตจากพระอาจารย์วางศตก่อน ถ้าท่านพิจารณาแล้วว่าให้ทำได้ ก็จะสามารถเทพเองได้เลยต่อไป ซึ่งถือเป็นอีกขั้นตอนในการใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม โดยเริ่มจากสอนให้ผู้ใช้พระเครื่องรู้จักใช้พระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนาแผ่บุญเสมอๆเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมในเบื้องต้น และเมื่อปฏิบัติไปมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้ใช้พระเครื่องก็จะเริ่มขยับขึ้นมาเป็นผู้สร้างพระเครื่อง ซึ่งในขั้นตอนนี้ก็จะ เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมที่เข้มข้นขึ้นกว่าการใช้พระเครื่องในการปฏิบัติธรรม เพราะผู้ที่สร้างพระเครื่องได้ ต้องเข้าใจเรื่องของการทำสมาธิภาวนา และการปฏิบัติธรรมต่างๆที่ลึกซึ้งมากขึ้นจึงจะสามารถสร้างพระเครื่องได้ตามแนวทางที่พระอาจารย์วางศตสอนมา

การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

จากวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์มาข้างต้นนั้น จะพบว่าไม่ได้เป็นไปในลักษณะของไสยศาสตร์งมงาย แต่เป็นการสร้างพระเครื่องที่มีกุศโลบายเพื่อโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุอยู่อย่างลึกซึ้งซึ่งนั่นคือ

1. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างเพื่อแจกให้เป็นทาน โดยแจกให้ทั้งลูกศิษย์นำไปห้อยคอพกพาติดตัวไว้เพื่อสวดมนต์ภาวนาระลึกถึงพระไตรสรณคมน์ และแจกไปเพื่อนำไปบรรจุไว้ตามพระพุทธรูปและเจดีย์ต่างๆเพื่อเป็นการสืบทอดอายุพระศาสนาต่อไป ดังที่พระอาจารย์วรวงคตให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

หลวงพ่อ (หลวงปู่) ท่านสร้างพระไว้แจกนะ ไม่ได้จำหน่าย นอกจากที่มีคนสร้างมาถวาย มีต้นทุน ท่านก็จำหน่าย เอาเงินเข้าวัด ไม่ใช่จำหน่ายเอามาเลี้ยงชีพตัวเอง การเทพระอานิสงส์มันมากนะ มันต่างจากการไปสวดมนต์ภาวนาเฉยๆนะ พอได้เริ่มเทพระ มันก็ได้ทานบารมีเพิ่มไปด้วย ถ้าเราสวดมนต์เราก็ได้แค่ตัวเราคนเดียว แต่พอสร้างพระ คนสร้างก็ได้ คนเอาไปใช้ก็ได้ มันก็ต่อกันไปเรื่อยๆ มันเป็นศาสตร์ของโพธิสัตว์นะ เราสร้างพระ เราก็ฝากบุญบารมีไปกับรูปลักษณ์ที่เราสร้าง เพื่อแผ่ไปให้กับภพภูมิทั้งหลายทั้ง มนุษย์ สัตว์ โลกวิญญูณ เพราะมันต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการเวียนว่ายตายเกิด (พระวรวงคต วิริยธโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

จะเห็นได้ว่า การสร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงคตนั้น จะเน้นการสร้างเพื่อแจกทานเป็นหลัก หรือหากจะมีการจำหน่าย ก็จะเป็นการจำหน่ายเพื่อหาทุนมาให้ท่านแก่ทางวัดและงานสาธารณกุศลต่างๆต่อไป และท่านยังสอนเน้นให้ผู้สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่าน รวมทั้งผู้ที่นำพระเครื่องของท่านไปใช้ ให้หมั่นนำไปสวดมนต์แผ่บุญให้บุญเป็นทานแก่ภพภูมิทั้งหลายอยู่เสมอ จึงเท่ากับเป็นกุศโลบายที่ชัดเจนที่จะทำให้ผู้สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่านได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุในส่วนของท่านมัยอย่างชัดเจน ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่านทั้งที่เป็น พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ก็พบว่า ลูกศิษย์ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่าน ล้วนได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของท่านมัยตามกุศโลบายที่ท่านวางไว้ทั้งสิ้น ดังมีตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

พระสงฆ์ – พระชนนัญญู ให้สัมภาษณ์ว่า “เริ่มเทพระมา 5 ปีแล้ว... จะเททั้งองค์เล็กและองค์ใหญ่ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นองค์เล็ก ที่เริ่มมาเพราะหลวงตาบอกให้มาเท เพื่อให้ใจเราอยู่กับพระ เวลาเทก็จะแผ่บุญทุกครั้ง ระหว่างเทไป ก็จะสวดมนต์ไปและแผ่บุญไปด้วยตลอด เทแล้วก็เอาไปแจกด้วย เคยทำไปแจกที่เชียงดาว เทไว้ค่อนข้างเยอะอยู่ ทำเสร็จแล้ว ใครมากี่แจกไป” (พระชนนัญญู จิตวุฒโท , สัมภาษณ์ , 2 พฤศจิกายน 2562)

แม่ชี – แม่ชีณลณี ให้สัมภาษณ์ว่า

เทพะมา 4 ปีแล้วค่ะ... ทุกครั้งที่เจอพระก็จะแผ่บุญก่อน อาราธนาว่าให้ทุกรูปนามมาร่วมเทพะกับเรา ให้เค้ามีส่วนในบุญกับการเทพะของเราตลอดชีวิต พอเทพะเสร็จ เราก็อธิษฐาน ก็แผ่ซ้ำอีกครั้งนึง แล้วพระที่เทก็ได้เอาไปแจกด้วย ส่วนใหญ่เวลาเทพะเสร็จก็จะเอาไปไว้ที่ห้องทะเบียน ถวายให้ทางวัด ให้วัดเอาไว้แจกต่อ แล้วอีกส่วนหนึ่งก็เอาบรรจุใส่ไว้ในไห คนได้ไปเคาก็เอาไปแจกต่อ ก็ได้บุญไปอีก เน้นในเรื่องการกระจายรูปลักษณ์ของพระออกไปตามที่หลวงตาท่านเน้นย้ำ (ณลณี เจียมอยู่ , สัมภาษณ์ , 4 พฤษภาคม 2563)

ฆราวาส – ญัฐธยาน์ ให้สัมภาษณ์ว่า “เทพะมาประมาณ 3 ปี เวลาเทพะเสร็จแล้วก็จะแผ่บุญทุกครั้ง บอกภพภูมิทั้งหลายให้มาอนุโมทนาบุญกับเรา ก็มีทั้งแจก และเอาไปบรรจุด้วย พอแจกไปก็มีพืดแบคกลับมา บางคนได้พระไป มีคนป่วยเราก็อธิษฐานให้เอาพระไปสวดมนต์ไปทำน้ำมนต์ แล้วอาการป่วยเค้าก็ดีขึ้น” (ญัฐธยาน์ จิตพงษ์สถาพร , สัมภาษณ์ , 2 มกราคม 2563)

2. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศดนั้น ท่านจะสอนให้ลูกศิษย์ที่เทพะได้ ให้เทพะอยู่เสมอๆเมื่อมีโอกาส เพื่อที่จิตจะได้อยู่กับพระ ให้จิตได้เป็นพระอยู่เสมอ ดังที่พระอาจารย์วงศดให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “การเทพะ มันก็ได้เนกขัมมะด้วย เพราะตอนเราเทพะ จิตเราก็ต้องเป็นพระอยู่แล้ว มันบริสุทธิ์อยู่แล้ว ตอนเราเทพะมันไม่ได้ไปทำอะไรผิดนี่ จิตเราอยู่กับพระ อยู่กับพรหมวิหารอยู่กับไตรสรณคมน์” (พระวงศด วิริยโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

ด้วยเหตุนี้ หากได้สร้างพระอยู่เสมอๆ ก็เท่ากับผู้สร้างพระจะได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุในส่วนของศีลมัยไปในตัวอยู่เสมอ เพราะระหว่างเทพะนั้น จิตของผู้ที่ต้องอยู่กับพระ อยู่กับการเทพะอยู่ตลอดเวลา จึงไม่มีโอกาสจะผัดสีลในข้อใดๆเลย อย่างน้อยที่สุดก็ในระดับศีล 5 เพราะคงไม่มีใครที่เทพะอยู่ แล้วจะ ไปฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดโกหก หรือไปดื่มสุรา อย่างแน่นอน และเมื่อเทพะไปบ่อยๆเรื่อยๆมากขึ้น ก็จะมีขึ้นกับการอยู่กับพระ กับการไม่ได้ผัดสีลในข้อใดๆมากขึ้น จนจิตชินกับการอยู่กับพระ ชินอยู่กับการมีศีล จนกลายเป็นมีนิสัยในการรักษาศีลตามปกติในชีวิตไปในที่สุด จึงเท่ากับว่า การสร้างพระเครื่องเสมอๆตามวิธีการของพระอาจารย์วงศดนั้น นอกจากจะเป็นกุศโลบายให้ผู้สร้างพระเครื่อง ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุในส่วนทานมัยแล้ว ยังเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งไม่ใช่แค่ศีลมัยในระดับศีล 5 ทั่วไปเท่านั้น เพราะพระอาจารย์วงศดมักจะสอนให้ผู้ที่มาสวดมนต์ภาวนา และผู้ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่านนั้น ให้หมั่นบวชจิตตัวเองอยู่เสมอตามคำสอนที่หลวงปู่ดู พระอาจารย์ของท่านสอนเอาไว้ด้วยคือ

หลวงปู่ดูได้แนะนำเคล็ดในการบวชจิตไว้ว่าในขณะที่เรานั่งสมาธิเจริญภาวนานั้น ให้กล่าวว่าพุท ธัง สรณัง คัจฉามิให้นึกถึงว่าเรามีพระพุทธเจ้าเป็นพระอุปัชฌาย์ของเราธัมมัง สรณัง คัจฉามิให้นึกว่าเรามีพระธรรมเป็นพระกรรมวาจาจารย์สังฆัง สรณัง คัจฉามิให้นึกว่าเรามีพระอริยสงฆ์เป็นพระอนุสาวนาจารย์แล้วอย่าสนใจชั้น 5 หรือร่างกายเรานี้ ให้สำรวมจิตให้ดี มีความยินดีในการบวชชาก็ตั้งจิตเป็นพระภิกษุ หลึงก็ตั้งจิตเป็นพระภิกษุณเอย่างนี้จะมีอานิสงส์สูงมาก จัดเป็นเนกขัมมบารมีขั้นอุกฤษฏ์ทีเดียว (พรสิทธิ์ อุตมศิลป์จินดา, 2552 ,หน้า 42 - 43)

ดังนั้น หากได้สร้างพระเครื่องอยู่เสมอ ก็ต้องมีโอกาสได้กำหนดบวชจิตอยู่เสมอไปด้วย จึงเท่ากับเป็นกุศโลบายที่โน้มน้าวให้ผู้สร้างพระได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของสัลมัยอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก คือไม่ใช่แค่รักษาในระดับศีล 5 เท่านั้น แต่รักษาไปจนถึงขั้นศีลของพระสงฆ์เลย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นพระสงฆ์เท่านั้น แม่ชี หรือฆราวาส ก็สามารถฝึกฝนปฏิบัติธรรมในส่วนนี้ได้ด้วย โดยเริ่มบวชจากจิตภายในให้เป็นพระ พอเริ่มปฏิบัติไปบ่อยๆ ความเป็นพระในจิตข้างในก็จะเกิดเป็นความเคยชิน จนพฤติกรรมภายนอกค่อยๆสมบูรณ์พร้อมด้วยศีลดังเช่นพระสงฆ์ไปด้วยในที่สุด แม้จะไม่ต้องบวชพระจริงๆก็ตามซึ่งจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่านทั้งที่เป็น พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ก็พบว่า ลูกศิษย์ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่าน ล้วนได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของสัลมัยตามกุศโลบายที่ท่านวางไว้ทั้งสิ้น ดังมีตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

พระสงฆ์ – พระเผือก ให้สัมภาษณ์ว่า

เทพะมาประมาณ 4 - 5 ปีแล้ว... ตอนแรกเห็นเขาเท เขาบอกว่าดิฉัน มันสบาย จิตเราได้อยู่กับพระ ก็เลยลองเราก้เทไปสวดมนต์ไป เราก้ไม่ได้ไปไหน เราก้อยู่กับพระ จิตเราอยู่กับรูปลักษณ์พระ มันก็เพลิน ถ้าเราไม่ได้เทพะเราก้มีว่ทำนู่นทำนี่ บางทีเวลาว่างเราก้ไปติดไปคุดทางโลก พอมาเทพะ ถึงเวลา เข้ามาสวดมนต์เสร็จ เราก้ไปเทพะ จิตเราก้ได้อยู่กับพระตลอด มันจะไม่ไหลไปทางโลกเยอะ พอไปทำอะไรก้นึกถึงพระ นึกถึงการเทพะตลอด (พระเผือก ปัญญาทีโป , สัมภาษณ์ , 2 พฤศจิกายน 2562)

แม่ชี – แม่ชีวิระยา ให้สัมภาษณ์ว่า

เทพะมาตั้งแต่เจอหลวงตา 8 ปีแล้ว... ตอนแรกก้ได้พระมาสวดมนต์ก่อน แล้วมาเจอหลวงตา ท่านบอกว่าเทได้ก้ขึ้นไปเรียนที่วัด ไปดูหลวงตาเทก่อน แล้วก้กลับมาน่าหมู่ร่วมกันเท เทวันเว้นวัน ก้จะบวชจิตตั้งแต่ก่อนที่เจลงมือเทเลย ก้เป็นพระ คือข้างในเป็นพระ วันนีู้สึกอยากจะเป็นพระ ก้นึกข้างในห่มผ้าเหลือง บวชจิตเอหิภิกขุเลย ตอนเราเท จิตเราไม่ได้อยู่ที่ไหนง จิตอยู่กับพระ จดจ่ออยู่กับการภาวนา การสวดมนต์ การอธิษฐานจิต การแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ บลือคจิตเราให้อยู่ในบุญตลอด (วิระยา อุปพงษ์ , สัมภาษณ์ , 3 พฤษภาคม 2563)

ฆราวาส – วิวัฒน์ ให้สัมภาษณ์ว่า

เทพะมาประมาณ 2 - 3 ปี หลวงตาสอนให้เท ก้มีทั้งเทพะปูนด้วย ทำเหรียญถวายทางวัดด้วย... ตอนเทพะก้ไม่ได้ตั้งใจบวชจิตนะ เราก้เทไปตามปกติ นึกถึงหลวงปู่แล้วก้เทไปตามนั้นเลย เพราะตอนเราเท มันก้ไม่มีอะไรอยู่ลั่ว มันไม่ได้ทำอะไรผิดอยู่แล้ว อารมณ์มันอยู่กับพระอยู่แล้ว เทพระบ่อยๆแล้วใจเราก้นึกถึงพระบ่อยขึ้น ต่างกับตอนไม่ได้เทพะ มีความรู้สึกถึงพระมากขึ้น นึกภาพได้ง่ายขึ้น เมื่อก่อนหงุดหงิดใจร้อนง่าย พอเทพะบ่อยๆ ใจก้เหมือนจะเย็นลง (วิวัฒน์ สดุดีสัมภาษณ์ , สัมภาษณ์ , 1 มกราคม 2563)

3. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย-การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตนั้น ผู้สร้างจะต้องสวดมนต์ภาวนาและระลึกถึงพระอยู่ตลอดเวลาในการสร้าง ตั้งแต่การเตรียมมวลสาร การเทพระ การปลุกเสกพระ การจารพระ จนพระเครื่องเสร็จสมบูรณ์ จึงเป็นกุศโลบายที่ทำให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในส่วนของภาวนามัยอยู่เสมอ โดยเฉพาะในส่วนของ พุทธานุสสติกรรมฐาน ดังที่พระอาจารย์วรวงคตให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

พระที่ท่านจะสร้างพระเครื่องได้ ท่านต้องได้รับการฝึกจิตมาอย่างดี หลักการสำคัญคือจิต ที่โบราณจารย์ท่านให้สร้างพระเครื่องนี้ ก็เป็นอุบายให้พระฝึกจิตไปด้วย ต้องฝึกจิตให้สงบ สมาธิคือความสงบ เป็นพุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ไตรสรณคมนน์ ว่าอย่างนั้น มันก็เป็นกรรมฐาน 3 กอง ใน 40 กอง เวลาหลวงปู่ท่านสอนในการเทพระ ท่านจะให้ภาวนา ไตรสรณคมนน์ก็ได้ จักรพรรดิก็ได้ อิตปิโส ก็ได้ ที่เป็นบทพุทธคุณ แล้วเวลาเราอธิษฐานพระ เราก็อธิษฐานบารมีของพระพุทธเจ้าในอดีต ตั้งแต่องค์ปฐม มาถึงองค์ปัจจุบัน ไปถึงองค์ข้างหน้า อัญเชิญเทพพรหมทุกชั้นทุกภพภูมิ ผ่านรูปนามเราไปที่พระเป็นกระแสดเดียวกัน อย่างในการสร้างพระนี้ หลวงปู่ท่านไม่ได้กำหนดนะว่าต้องเป็นรูปพระพุทธรูป หรือพระสงฆ์ เท่านั้น รูปลักษณะไหนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาก็สามารถสร้างได้หมด ถ้าเป็นรูปสัตว์ เราก็อธิษฐานให้เป็นสัตว์โพธิสัตว์ไปซะ สมัยท่านเกิดเป็นเสือก็มี ก็เป็นเสือโพธิสัตว์ มันก็เป็นปัญญา ไม่ใช่เดรัจฉานวิชา ไม่ว่าจะสร้างอะไร เราจะทำอะไรก็ต้องย้อนกลับไปหาพุทธะให้ได้ทั้งหมด (พระวรวงคต วิริยโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

นอกจากการสร้างพระเครื่อง จะเป็นกุศโลบายให้ผู้สร้างได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัย ในรูปแบบของพุทธานุสสติกรรมฐาน อันเป็นกระบวนการของ สมถภาวนา ที่จะทำให้เกิดจิตเกิดความสงบในสมาธิแล้ว การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตยังสามารถเป็นกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้เกิดการปฏิบัติธรรมในส่วนของ วิปัสสนากรรมฐาน อันเป็นการปฏิบัติธรรมที่จะนำไปสู่การตัดกิเลสเพื่อเข้าถึงความพ้นทุกข์อันเป็นจุดหมายสูงสุดตามหลักพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย ดังที่พระอาจารย์วรวงคตให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

เวลาเราสร้างพระ เวลาเราสวด มันไม่มีอยู่แล้วนี่ โลก โกรธ หลง มันยังอยู่ แต่มันไม่มา พอเราสวดบ่อยๆ เข้ามันก็จะค่อยๆถาวรขึ้น เวลาเราเลิกทำพระ เราก็เริ่มอีกละ เริ่มมีโลก โกรธ หลง แต่ตอนเราสวดเนี่ยมันไม่มี พอเททุกวัน จิตมันก็จะชินกับความเบา มันก็จะล้างไปเรื่อยๆ ถ้านึกถึงพระอยู่กิเลสมันไม่มา ตอนสวดมนต์นี้ เรียกว่าเราห่างจากความรู้สึกที่ไม่ดี ถ้าเราห่างบ่อยๆ มันก็ยิ่งห่าง ความเคยชินในการสวดมนต์ก็มีมากขึ้น ความเคยชินในเรื่องทางโลกๆมันก็ลดลง พอถึงตรงนี้ก็เส้นทางแยก ใครอยากจะลดให้หมดไปเลยก็ได้ ตัดภพตัดชาติเลย หรือจะไปต่อ จะสร้างบารมีต่อเป็นพระโพธิสัตว์ก็ได้ (พระวรวงคต วิริยโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

ในส่วนนี้ แนวคิดของพระอาจารย์วรวงคตค่อนข้างคล้ายกับของอาจารย์มนัส ที่เล่าถึงแนวคิดของหลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี เกี่ยวกับการสร้างพระเครื่อง (ในบทที่ 2 หัวข้อ การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย) นั่นคือ การสร้างพระเครื่องนั้น จะเป็นกุศโลบายช่วยให้จิตมีสมาธิ จิตอยู่กับพระ อยู่กับความดีเสมอๆ ซึ่งในตอนนั้น เมื่อจิตอยู่กับสมาธิ อยู่กับการระลึกถึงความดี ระลึกถึงพระ ความโลภ โกรธ หลง ก็ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก และหากได้

สร้างพระเครื่องอยู่เสมอ จิตก็จะระลึกถึงแต่พระ ระลึกถึงแต่ความดีอยู่เสมอ จิตก็จะค่อยๆห่างจากกิเลส โลก โกรธ หลง ไปเรื่อยๆ จนในที่สุดกิเลสเหล่านั้นก็จะค่อยๆหมดลงไป จนอาจถึงซึ่งการดับกิเลสโดยสิ้นเชิงเลยก็เป็นได้

นอกจากการใช้การสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายให้จิตชินกับความดี หลีกหนีจากกิเลสในใจเช่นที่กล่าวมาแล้ว พระอาจารย์วรงค์ต ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการใช้การสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายให้ได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มเติมในอีกแง่มุมหนึ่งไว้ด้วยว่า

การเทพะนี้ มันรวมปัญญาด้วย เพราะถ้าคนไปทำบ่อยๆนะ จะได้รับความรู้สึกจากพระ จะได้รับความรู้สึกทั้งทางโลก และทางธรรม เวลาเราจะทำอะไรเกี่ยวกับโลกหรือธรรมะนี้ มันจะระลึกได้ว่าเราต้องทำอย่างไร มันเป็นความรู้สึกที่รับมาจากพระ เวลาเราสวดจักรพรรดินะ ตอนที่สวด บารมีรวมอยู่ในนั้นอยู่แล้วทั้ง 30 ทัศนะ เพราะฉะนั้นพอกำลังทำผ่านเราก็เท่ากับเราได้ศึกษาบารมีที่ท่านส่งผ่านมาจากท่านอยู่แล้ว ความรู้สึกเราจะเดินตามท่านมันจะง่าย เราจะเข้าใจในการกระทำ ในการสร้างบารมี ตอนที่หลงตาไปลาท่าน (หลวงปู่ดู่) เพื่อออกธุดงค์ ท่านยังให้รูปลักษณะของท่านมา ท่านบอกว่าเอ็งอยากรู้อะไรในสามโลกธาตุนี้ให้ถามพระองค์นี้เอา เราต้องนึกถึงพระบ่อยๆ อธิษฐานบ่อยๆ พอจิตอยู่กับพระ มันก็จะระลึกได้เองว่าจะต้องทำอะไรต่อไป ไม่สังเกตเหอ เวลาเราทำพระบ่อยๆเนี่ย เราจะสามารถเรียนเรื่องธรรมะที่อยู่ในพระได้ อย่างหลงตาก็เรียนเรื่องการสร้างบารมี ถ้าไม่มีสื่อตรงนี้เราคิดไม่ออกหรอก จิตต้องอยู่กับพระ อยู่กับรูปท่าน อยู่กับบทสวด มันถึงจะนึกออก จะใช้ทำวิปัสสนาก็ได้ ก็พิจารณาความไม่เที่ยงไป ดูจากกระแสพลังงานของท่านที่วิ่งไปมา มันไม่เที่ยง ดูกระแสว่าท่านเกิดมาก็ภพก็ชาติแล้ว แต่ละชาติเป็นยังไง ดูจากพลังงานที่ท่านบรรจุอยู่ในพระ (พระวรงค์ต วิริยธโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

จะเห็นได้ว่า นอกจากจะใช้การสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายให้จิตห่างจากกิเลสอยู่เสมอแล้ว พระอาจารย์วรงค์ตยังใช้การสร้างพระเครื่องมาประยุกต์ให้เกิดการปฏิบัติธรรมเพิ่มเติมในส่วนของวิปัสสนากาวนาได้อีกแง่มุมหนึ่งคือ ใช้ปัญญาพิจารณาดูจากพลังงานทางจิตที่เราได้สวดมนต์ภาวนาทำสมาธิอธิษฐานจิตปลุกเสกลงไปในพระเครื่องที่เราสร้างนั่นเอง ดูว่าพลังงานของพระเป็นอย่างไร พลังงานของเทวดาเป็นอย่างไร พลังงานนั้นวิ่งเข้าวิ่งออกอย่างไร มันเกิดมันดับอย่างไร เที่ยงไม่เที่ยงอย่างไร รวมไปถึงการปฏิบัติในขั้นสูงขึ้นไปอีกคือ น้อมจิตขอข้อธรรมต่างๆจากพระ จากครูบาอาจารย์ จากเทพพรหมที่เราเชิญมาปลุกเสก มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติธรรมเพื่อแก้ไขในส่วนที่ติดขัดอยู่ให้เกิดปัญญาก้าวหน้าในการปฏิบัติยิ่งขึ้นไปอีกด้วย

ดังนั้น การสร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรงค์ตนั้น จึงนับได้ว่าเป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในส่วนของภาวนามัย ได้อย่างครบถ้วน ทั้งในส่วนของสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของท่านทั้งที่เป็น พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ก็พบว่า ลูกศิษย์ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่าน ล้วนได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัยตามกุศโลบายที่ท่านวางไว้ทั้งสิ้น ดังมีตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

พระสงฆ์ – พระปฏิภาณ ให้สัมภาษณ์ว่า

เริ่มสร้างพระมาประมาณ 6 -7 ปีแล้ว... พระเดชพระคุณหลวงตาม้า (พระอาจารย์วงศ์) ท่านแนะนำแนวทางการปฏิบัติให้เรา ท่านบอกว่าการสร้างพระเป็นสื่อของพลังงาน พลังงานที่ทำให้คนที่ผ่านไปมาที่ได้อะไรได้เห็นได้เกิดพุทธานุสสติ สังฆานุสสติโดยการสร้างพระเป็นสื่อ พอมาได้สร้างพระ มันเหมือนมีทิศทางขึ้น เราก็อธิบายทางว่าควรทำอย่างไรในการสร้างบารมี มันมีกำลังใจดีขึ้นกว่าเดิมที่ไม่ได้สร้างพระมาก มันเหมือนทำให้ใจเราหนักแน่นขึ้นเวลาเจอปัญหาต่างๆ เรววางอารมณ์ได้ง่ายขึ้น โดยอาศัยการมององค์พระบ้าง นี่ถึงคำสอนของครูบาอาจารย์บ้าง ถ้าสวดมนต์ภาวนาเรื่อยๆ บางครั้งมันไม่มีอะไร พอมีพระ เรามีรูปสัญลักษณ์ให้ยึดเหนี่ยว พอมองปุ๊บใจมันสบาย สบายเร็วกว่าเรานึกเอง (พระปฏิภาณ สันตจิตโต , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

แม่ชี – แม่ชีประภัสสร ให้สัมภาษณ์ว่า

เทพะมาประมาณ 14 -15 ปีแล้ว... มีความรู้สึกว่าการสร้างพระเนี่ย เราได้สร้างรูปลักษณะที่เกี่ยวกับศาสนา ในขณะที่สร้างเราก็ได้สวดมนต์ไปด้วย มันเป็นพุทธะ ธรรมะ สังฆะ มันช่วยอัปเดตตัวเองขึ้นมา อัปเดตจิตความรู้สึกต่างๆ มันมีพลังงานที่ดี เกิดกำลังใจในการอดทนทำความดีและทำประโยชน์ มันเป็นปัญญาในด้านธรรมของแม่ชีเองด้วย หลวงปู่ท่านอธิษฐานว่าพระองค์นี้อยากจะรู้อะไรก็ให้ถามคือท่านอธิษฐานเป็นปัญญาข้อมูลต่างๆ เอาไว้ ข้อมูลเหล่านี้ก็จะสะท้อนกลับมาหาเรา ให้เราได้เรียนรู้ เพื่อจะพัฒนา แล้วก็ให้ภพภูมิ หรือผู้ที่ได้ไปเนี่ยเมื่อน้อมเข้ามา เอามาสวดทำกรรมฐาน คำก็ได้ซึมซับพลังงานให้เกิดความเข้าใจในธรรม หรือคุณความดี หรือพัฒนาพลังงานความรู้ หรือจุดประกายต่อกระแสที่ดีให้เขาได้ด้วย (ประภัสสร ประทุมศรี , สัมภาษณ์ , 4 พฤษภาคม 2563)

ฆราวาส – ยุทธภูมิ ให้สัมภาษณ์ว่า

สร้างพระมาได้เกิน 11 ปีแล้ว ตั้งแต่ลงจากถ้ำหลวงตากก็เลย... ตั้งแต่เทพะ รู้สึกว่ากำลังจิตมันมีความละเอียด การรับรู้ต่างๆมากขึ้น เหมือนที่หลวงตาบอกว่า มันได้กำลัง คำว่ากำลังน่าจะเป็นตรงนี้ เวลาเทพะบ่อยๆ มันเกิดพุทธานุสสติในใจตลอด อาจจะไม่ตลอดทั้งวัน แต่ทุกวันถ้าเราว่างเราจะเทพะ เวลาเทเนี่ย พี่ว่าพี่ได้พุทธานุสสติอยู่ตลอดเวลา ได้กำหนดองค์พระในจิตด้วยตลอดเวลา แล้วเราก็ยังได้พิจารณาธรรมะไปด้วย พิจารณาความไม่เที่ยงของรูปธาตุ ความไม่เที่ยงของปุณ ก่อนจะมาเป็นปุณ มันอาจเป็นหินอะไรอย่างนั้นะ พิจารณาว่ามันมารวมประกอบกันเป็นรูปสัญลักษณ์ให้คนบูชาได้ และวันใดวันหนึ่งก็คงจะสลายไป มันเป็นธรรมอย่างหนึ่งเลย (ยุทธภูมิ อุพลเถียร , สัมภาษณ์ , 11 กุมภาพันธ์ 2563)

การใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงศกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงศนั้น นอกจากจะเป็นกุศโลบายที่จะช่วยโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องตามวิธีการของท่านได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุอย่างครบถ้วนดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีการแฝงกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องที่สร้างด้วยวิธีการของท่านไปใช้ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุด้วยคือ

1. การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย

การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงศโดยส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างเพื่อแจกฟรีให้ลูกศิษย์นำไปใช้ โดยจากที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ตอนไปสัมภาษณ์พระอาจารย์วรวงศพบว่า ท่านมักจะแจกให้กับทุกคนที่เข้ามาขอ และหลายคนก็ได้มากกว่า 1 องค์ ซึ่งมักจะขอไปเพื่อนำไปแจกต่อให้กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนๆ ของตนต่อไป หรือในส่วนของทางวัดที่เปิดเว็บไซต์ให้คนทั่วไปสามารถเขียนไปขอพระฟรีจากทางวัดได้นั้น เมื่อผู้วิจัยได้ทดลองเขียนไปขอพระจากทางวัดก็พบว่า ทางวัดได้ส่งพระเครื่องมาให้ไม่ต่ำกว่า 10 องค์ พร้อมกับบทสวดมนต์ และภาพพระ ซึ่งทำให้ผู้ได้รับพระมา สามารถได้มีโอกาสทำทานต่อ โดยการนำพระเครื่อง ภาพพระ และบทสวดมนต์ที่ได้มานี้ ไปแจกต่อให้ผู้ที่สนใจต่อไปได้ด้วย นอกจากนี้พระอาจารย์วรวงศจะเทศน์สอนกับผู้ที่ไปรับพระกับท่านเอง หรือเทศน์ทางช่องยูทูปของทางวัดทุกครั้ง ให้ผู้ได้รับพระไปบูชาให้หมั่นนำพระเครื่องเหล่านั้นไปสวดมนต์และแผ่บุญให้แก่ภพภูมิทั้งหลายเสมอด้วย จึงเท่ากับว่าผู้ได้นำพระเครื่องของท่านไปใช้นั้น นอกจากจะมีโอกาสได้ทำทานด้วยการแจกพระเครื่องและบทสวดมนต์แล้ว ยังมีโอกาสได้ทำทานเพิ่มเติมในส่วนของ การแผ่บุญให้กับภพภูมิทั้งหลายอยู่เสมออีกด้วย จึงนับได้ว่าการใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงศนั้น เป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัยอย่างชัดเจน ดังที่พระอาจารย์วรวงศให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “พระที่ห้อยอยู่นี้ ทำมาตั้งแต่ปี 36 ปัจจุบันก็ยังทำอยู่ เราทำพระเพื่อแจก เราทำทุกวัน เราทำแจก ที่จำหน่ายก็มีต่างหาก เราแจกไม่อั้นด้วย แต่ต้องขอ และต้องอธิบายให้เค้าใช้ด้วย ถ้าเอาไปแล้วเค้าไม่ใช้ก็ไม่มีประโยชน์ เราทำเพื่อประโยชน์ เวลาใครเอาพระเราไปห้อย เขาก็เอาพระไปสวดมนต์แผ่บุญให้ภพภูมิต่างๆต่อไปด้วย” (พระวรวงศ วิริยโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

นอกจากนี้ในส่วนของผู้ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงศ ก็ยังสามารถนำพระเครื่องที่ตนเองสร้างขึ้นไปมอบให้กับผู้อื่นได้นำพระเครื่องไปใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยได้เช่นเดียวกับที่พระอาจารย์วรวงศทำด้วย ดังในตัวอย่างการสัมภาษณ์ พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงศ ที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์มาดังนี้

พระสงฆ์ – พระเผือก ให้สัมภาษณ์ว่า “ได้แจกพระด้วย เลี่ยมเอง เทเอง แล้วก็แจกไป โยมที่เค้าเคยใส่บาตรทุกเช้า ให้พระเค้าไป เขาก็บอกเค้าดีขึ้นเยอะ จากที่เคยตกงาน พอได้พระที่ให้ไป ไปบูชาไปสวดมนต์ เค้าได้งานเยอะเลย รับงานแทบไม่ไหว เค้าก็เลยมีความมั่นใจในการสวดมนต์มากขึ้น แล้วเค้าก็ยังได้ชวนคนอื่นๆ มาสวดมนต์เพิ่มขึ้นด้วย” (พระเผือก ปัญญาทีโป , สัมภาษณ์ , 2 พฤศจิกายน 2562)

แม่ซี – แม่ซีณลิณี ให้สัมภาษณ์ว่า “ได้แจกพระไปเยอะ คนที่ได้ไปก็ได้ประโยชน์ เวลาเค้าเอาไปใช้ เค้าบอกว่าใช้ทำกรรมฐานแล้วรู้สึกสงบ รู้สึกเย็น แล้วเค้าก็เอาไปแจกต่อให้คนอื่น ๆ ใช้ด้วย” (ณลิณี เจียมอยู่ , สัมภาษณ์ , 4 พฤษภาคม 2563)

ชมราวาส – ธนชัย ให้สัมภาษณ์ว่า

พระที่เทก็แจกหมดได้มาแจกหมด มีเจ้าแม่กวนอิม มีหลวงปู่ทวด หลวงปู่ตุ่ ตอนนั้นทำรูปดวงหลวงปู่ ทำไปตั้งหลายร้อยองค์เลย เราก็เอาก็บัวที่นี้ก็มีคนมาขอไปแจกงานบวชหรืองานศพไม่รู้ หลวงตายังไม่ได้เสกเลย แล้วจะเอาไปให้ได้ไง มันไม่ทันแล้วไง ก็อธิษฐานเองเลย มันเอาไปเลยแล้วที่นี้ก็มีคนมาจับปลั่ง เจ้าของงานมันมาจับปลั่ง โอโหแรงดีเค้าว่าจ้าง ไ้เราก็รอดตัวไปคือเราเอาไปแจกให้คนไปสวดต่อ เพราะเราอธิษฐานให้เค้า ให้เค้ามีดวงตาเห็นธรรมนั่นแหละช่วยศาสนา (ธนชัย อัครวิบูลย์พันธ์ , สัมภาษณ์ , 31 ธันวาคม 2562)

2. การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย

ในแผ่นสวดมนต์ (ซึ่งพระอาจารย์วางคตให้ยึดตามแบบสวดมนต์เดิมของหลวงปู่ตุ่ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของท่าน) ที่มักแจกไปให้พร้อมๆกับพระเครื่องของท่านนั้น จะมีบทสมาทานศีล 5 รวมอยู่ในบทสวดมนต์อื่นๆด้วย ซึ่งท่านจะสอนให้ลูกศิษย์ทุกคนที่ได้รับพระเครื่องจากท่านไป ให้มาตั้งจิตสมาทานศีล และมาสวดมนต์กับท่านตามแบบสวดมนต์นี้พร้อมกันทั่วโลกในช่วง 20.30 น. ของทุกวัน จึงเท่ากับเป็นกุศโลบายให้ผู้ที่มีนำพระเครื่องของท่านไปใช้นั้น ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในส่วนของศีลมัยอย่างชัดเจน ดังปรากฏในตัวอย่างแผ่นสวดมนต์ที่ทางวัดแจกดังนี้

บทบูชาพระ

พุทฺธัง ชีวิตตัง เม ปุเชมิธัมมัง ชีวิตตัง เมปุเชมิสังฆัง ชีวิตตัง เม ปุเชมิ

กราบพระ 6 ครั้ง

พุทฺธัง วันทาเม (กราบ)

ธัมมัง วันทาเม (กราบ)

สังฆัง วันทาเม (กราบ)

ครุอุปัชฌาย์อาจารย์คุณั่ง วันทาเม (กราบ)

มาตาปิตุคุณั่ง วันทาเม (กราบ)

พระไตรสิกขาคุณั่ง วันทาเม (กราบ)

บทสมาทานศีล 5

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ (กราบ 3 ครั้ง)

พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ทุติยัมปิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ ทุติยัมปิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ

ตติยัมปิ พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ตติยัมปิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ ตติยัมปิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ

ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปะทังสมาธิยามิ
 อทินนาทานา เวรมณี สิกขาปะทังสมาธิยามิ
 อพรัมัจจิริยา เวรมณี สิกขาปะทังสมาธิยามิ
 มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปะทังสมาธิยามิ
 สุราเมรยะ มัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี สิกขาปะทังสมาธิยามิ
 อิมานิ ปญฺจสิกขา ปทานิ สมาธิยามิ (3 ครั้ง)
 สีเลนะ สุขติง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปทา
 สีเลนะ นิพพุตติงยันติ ตัสมา สีลัง วิโส ณะเย

บทอาราธนาพระ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (กราบ 3 ครั้ง)
 พุทฺธัง อาราธนาณัง กะโรมิ
 ธัมมํ อาราธนาณัง กะโรมิ
 สังฆัง อาราธนาณัง กะโรมิ

คาถาหลวงปู่ทวด

น้อมระลึกถึงปู่ทวดแล้วว่าคาถาดังนี้
 นะโม โพธิสัตโต อาคันติมายะ อิติภะคะวา (3 ครั้ง)

คาถาหลวงปู่

น้อมระลึกถึงปู่แล้วว่าคาถาดังนี้
 นะโม โพธิสัตโต พรหมปัญโญ (3 ครั้ง)

บทขอขมาพระรัตนตรัย

โยโทโส โมหะจิตเต นะพุทฺธัสมิง ปาปะกะโต มะยา
 ขะมะเถเม กะตัง โทสัง สัพพะปาปิง วินัสสันตุ
 โยโทโส โมหะจิตเต นะธัมมัสมิง ปาปะกะโต มะยา
 ขะมะเถเม กะตัง โทสัง สัพพะปาปิง วินัสสันตุ
 โยโทโส โมหะจิตเต นะสังขัสมิง ปาปะกะโต มะยา
 ขะมะเถเม กะตัง โทสัง สัพพะปาปิง วินัสสันตุ

บทสวดพระมหาจักรพรรดิ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (กราบ 3 ครั้ง)
 นะโมพุทฺธายะ พระพุทฺธะไตรรัตนญาณ มณีนพรัตน์ สีสะหัสสะสุธรรมา พุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ยะธาพุทฺโธนะ
 พุทฺธะบุชา ธัมมะบุชา สังฆะบุชา อักคีทานัง วัระรังคันธัง สีวลี จะมहाเถรัง
 อะหัง วันทาமி ทูระโต อะหัง วันทาமி ธาตุโย อะหังวันทามิสัพพะโสพุทฺธะ ธัมมะ สังฆะปุเชมิ

นอกจากนี้พระอาจารย์วรวงคตยังสอนให้ผู้นำพระเครื่องของท่านไปใช้ ให้หมั่นบวชจิตให้เป็นพระ (ตามวิธีการของ หลวงปู่ดู่) ให้จิตอยู่กับพระ อยู่ในศีลธรรมที่ดีเสมอๆ เพราะจิตที่ดี จึงจะสามารถน้อมพลังงานที่ดีของพระเครื่องมาใช้ได้ อย่างเต็มที่ ซึ่งก็นับเป็นอีกหนึ่งในกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องของท่านได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของ สีส้มได้มากขึ้น ดังที่ท่านพระอาจารย์วรวงคตได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

มันต้องเข้าใจเรื่องกระแสที่จะผ่าน คือว่าเราขุ่นมัวอยู่เนี่ยกระแสดีมันจะผ่านมาไม่ได้ เหมือนเสาที่มีคลื่นรบกวน มันก็เข้าไปไม่ได้ แล้วก็อยู่ที่คนที่ใช้บูชาด้วย ถ้าคนเอาไปนั้นไม่ได้ไปปฏิบัติอะไร กระแสท่านก็ไม่ได้ลงมา ก็เหมือนเราห้อยพระเนี่ย พระท่านมีพลังงานแต่จิตเราขุ่นมัว ผิดศีล ผิดอะไรเนี่ย เราก็รับกระแสไปใช้ไม่ได้ กระแสพระคือกระแสพระ กระแสจิตเราคือเราช่วยอะไรไม่ได้ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติสำหรับใช้พระเนี่ย ต้องปฏิบัติตัว ให้เป็นฐานรับที่ดี ต้องนึกถึงพระให้ได้ พอนึกปุ๊บจะเกิดปิติเพราะกระแสพระกับจิตมันจะเป็นกระแสเดียวกัน ปิ๊บ ในจิต คนใช้พระคือจูนกระแสตัวเองให้เข้ากับพระให้ได้ ไม่ใช่สักแต่ห้อยไว้เฉยๆ ท่านทำพระแต่ละ รุ่นท่านให้มา ทำกรรมฐาน ให้มาฝึกใช้ภาวนา (พระวรวงคต วิริยธโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

การที่พระอาจารย์วรวงคตสอนให้หมั่นห้อยพระ ระลึกถึงพระ และนำมาสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอนี้เอง ย่อมทำให้ ผู้ที่นำพระเครื่องของท่านไปใช้ ได้มีโอกาสรักษาศีลอยู่เสมอกับด้วยในตัว เพราะขณะที่นึกถึงพระ ขณะที่สวดมนต์ภาวนา อยู่นั้น ย่อมยากที่จะกระทำผิดศีลในข้อใดๆได้ และหากยังสวดมนต์และระลึกถึงพระอยู่เสมอด้วยแล้ว ก็ยังเป็นเครื่องช่วย โน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องสามารถหลีกเลี่ยงจากการทำผิดศีลธรรมต่างๆได้มากยิ่งขึ้นไปด้วย การสอนให้นำพระเครื่องมา สวดมนต์ภาวนาของท่านจึงเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของสีส้มได้เป็นอย่างดี

ผู้ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงคตเอง ก็สามารถนำพระเครื่องที่ตนเองสร้างขึ้นไปมอบให้แก่ ผู้อื่นได้นำพระเครื่องไปใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมในส่วนของสีส้มได้เช่นเดียวกันโดยทำในลักษณะของการ ชักชวนให้คนที่นำพระเครื่องไปใช้ ให้หมั่นระลึกถึงพระและสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอ เพื่อโน้มน้าวให้หลีกเลี่ยงจากโอกาส ในการทำผิดศีลธรรมต่างๆได้มากขึ้น นอกจากนี้ในบทสวดมนต์ที่สอนให้สวดตามแบบของพระอาจารย์วรวงคตนั้นก็ยังมีบท สมาทานศีล 5 อยู่ด้วย จึงยิ่งทำให้ผู้นำพระเครื่องไปใช้ ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของสีส้มอย่างชัดเจนดังในตัวอย่าง การสัมภาษณ์ พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงคต ที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์มา ดังนี้

พระสงฆ์ – พระรชพล ให้สัมภาษณ์ว่า “พอแจกไป หลายคนเอาไปกำ เอาไปเลี่ยมทองก็มี เห็นคุณค่าจริงๆ คืออย่างแรกต้องให้คนเค้าติดวัตถุก่อน ถ้ามีแค่คำสอน เค้าก็เอออๆ ฟังเหมือนที่อื่นเยอะเยอะ แต่ถ้ามีวัตถุมาล่อ นิดนึ่ง ลองจับดูซิ ลองเอามาสวดมนต์ดู เค้าจะเห็นภาพ อ้ออันนี้รูปลักษณ์ อันนี้พลังงาน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์” (พระรชพล เมลยูอิส , สัมภาษณ์ , 2 พฤศจิกายน 2562)

แม่ชี – แม่ชีวีระยา ให้สัมภาษณ์ว่า

พระที่แจก ส่วนใหญ่ทาร์เก็ตจะเป็นเด็ก ทำองค์เล็กๆแจกเด็ก เด็กพวกนี้สวดจักรพรรดิได้ทุกคน เด็กมาบอกว่า หนูสวดจักรพรรดิได้แล้วนะ คุณแม่ก็สวดได้ด้วย ตอนแรกน้องเค้าสวดเพราะอยากสอบผ่าน เราก็ให้พระไปแล้วให้ ตั้งใจสวดมนต์วันละสามจบ แล้วก็สอบผ่าน แล้วเค้าก็ไปพาให้ครอบครัวเค้าทำได้ด้วย เพราะเค้าเห็นการเปลี่ยนแปลง เด็กทำให้ผู้ใหญ่สวด (วีระยา อุปพงษ์ , สัมภาษณ์ , 3 พฤษภาคม 2563)

ฆราวาส – เวธทา พรนิธิวรรณ ให้สัมภาษณ์ว่า

เทพะมาน่าจะประมาณปีกว่าๆ... ส่วนใหญ่จะเทแต่แบบห้อยคอ กับพระบูชาองค์เล็กๆ เวลาเทเสร็จแล้วก็แผ่ บุญทุกครั้งหลังเทเสร็จนะ แล้วก็เอาไปแจกก็มี เอาไปบรรจุก็มีด้วย เวลาเราจะเอาไปแจก ก็จะแจกให้กับคนที่ ค่อนข้างสวดมนต์ คือทำยังไงให้เค้าเป็นกุศโลบายเอาไปสวดมนต์ เล็กๆน้อยๆก็ยิ่งดี ดีกว่าเค้าไม่ทำอะไรเลย เวลา เราหงุดหงิด เราก็มานึกถึงคำสอนหรืออะไรอย่างนี้ คล้ายๆมันมีสติมากขึ้นก็คือเหมือนพระมันห้อยอยู่ที่คอ เวลา เราจะทำอะไรไม่ดี เราก็เฮ้ย เราก็อายพระไข่มู (เวธทา พรนิธิวรรณ , สัมภาษณ์ , 2 มกราคม 2563)

3. การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภวานามัย

ทุกครั้งที่พระอาจารย์วงศ์แจกพระเครื่องของท่านไป หรือเวลาที่ท่านเทศน์ผ่านช่องทางต่างๆ คำสอนหลักๆที่ท่านมักเน้นย้ำเสมอคือ ให้ผู้ที่ได้รับพระเครื่องจากท่านไปนั้น หมั่นนำพระเครื่องไปห้อยคอพกพาติดตัว เพื่อนำพระเครื่องมาใช้ในการนึกถึงพระ นำมาใช้กำเพื่อสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอๆในทุกโอกาส ซึ่งจุดนี้เองถือเป็นกุศโลบายสำคัญที่ทำให้ผู้ที่ได้ นำพระเครื่องของท่านไปใช้ ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุในส่วนของภวานามัย โดยเฉพาะในส่วนของ พุทธานุสติกรรมฐาน ตามหลักของสมถภวานา ดังที่พระอาจารย์วงศ์ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

โบราณกาลมา การทำพระนี่ เป็นการทำให้คนติดพระคนโบราณเวลาเค้าจะไปไหนเค้าจะเอาพระมาห้อย จะ อารธนาพระทุกครั้งเลย เวลาออกจากบ้าน สมัยโบราณนะ ทุกครั้งเลย คือคนโบราณเค้าต้องการทำให้คนติด พระ เลยทำวัตถุมงคลรูปลักษณะของพระมาให้คนได้ห้อย เพื่อให้ติด ท่านสร้างพระไว้ ท่านให้เตือนสติ เวลาจะไป ไหนนึกถึงพระ ให้อารธนาพระ ให้จิตติดอยู่กับพระเสมอ ห้อยพระเวลาโดนตัวก็ นี่พระอยู่กับเรา แต่มาในยุค หลังๆนี้ เอาไปทำค้าขายอะไรกันซะ โดยส่วนมากเจตนาของการทำพระของคนโบราณ มันเป็นพุทธานุสติ อัมมานุ สสติ สังฆานุสติ เป็นอนุสติ ไตรสรณคณน์ว่าอย่างนั้น มันก็เป็นกรรมฐานกองหนึ่งของสมถะ 3 กอง ใน 40 กอง (พระวรวงศ์ วิริยโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

นอกจากนี้ ท่านยังอธิบายเพิ่มเติมไว้ด้วยว่า การนำพระเครื่องไปใช้นั้น ไม่ใช่ใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ได้เฉพาะในส่วนของสมถภวานา ที่เน้นในเรื่องความสงบจากสมาธิเท่านั้น แต่ยังสามารถก้าวขึ้นไปถึงการเป็นกุศโลบายใน การปฏิบัติธรรมในส่วนของวิปัสสนาภวานา ที่จะได้ปัญญาในการนำไปสู่การตัดกิเลสจนเข้าถึงพระนิพพานความพ้นทุกข์ โดยสิ้นเชิงตามหลักพระพุทธศาสนาอีกด้วย โดยการนำพระเครื่องไปใช้สวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอ เพื่อศึกษาการทำงานของ จิตและพลังงานที่อยู่ในพระ ดังที่พระอาจารย์วงศ์ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

เจตนาของการทำพระของคนโบราณเป็นพุทธานุสสติ อัมมานุสสติสังฆานุสสติ เป็นอนุสสติ ไตรสรณคมน์ว่า อย่างนั้น เองง่าย ๆ ที่นี้ เรื่องวิปัสสนามันก็อยู่ในนั้นก็พุทธานุสสติ จิตระลึกถึงพระ ไตรสรณคมน์ รวมแล้วก็พุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ จากสมณะ มันจะขึ้นไปวิปัสสนาเอง การไหว้พระสวดมนต์เนีย จิตมันสบายใช้ไม้พ้อจิตมันสบาย แล้วมันนิ่งไปเรื่อยๆ ถ้ามีอะไรมากระทบ มันก็หนี มันก็ต้องพิจารณาใช้ไม้ นั่นล่ะเริ่มเข้าเรื่องปัญหาแล้ว มันก็หนี มันหนีออกมา หนีจากกระแสที่ไม่สบาย กระทบแล้วมันเป็นทุกข์ มันก็เริ่มจะห่างออกมาเรื่อยๆ โดยอาศัยพระที่ห้อยก่อน นี่คือฐาน วิปัสสนาเบื้องต้นนี่คือดูกระแสพระมันเป็นวิชาพิเศษของแต่ละคน ถ้าฝึกไปแล้วมันก็รู้ ทำบ่อยๆ มันจะรู้นี่คือเจตนาในคนโบราณเค้าทำพระคนเค้าชอบนึกกันว่า เรื่องพระเครื่องเนีย มันไม่มีวิปัสสนา แต่เค้าไม่เคยนึกถึงว่า มันต้องสร้างฐานมาก่อนอย่าลืมว่า หลักของความเป็นจริงเนียนะ จิตเนียมันจะเข้าเป็นกรรมฐานกองไหน จิตมันต้องสบายทำให้จิตสบายก่อน ทำให้จิตมันมีกำลังก่อน แล้วจึงค่อยพิจารณาในสิ่งที่ กระทบกระทั่งอะไร แล้วมันก็จะไม่เกี่ยวข้องกับ เพราะมันไม่สบาย ใช้ไม้ มันไปโยงกับคำว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ท่านเน้นเรื่องนี้มากเราดูตรงนี้ไปเรื่อยๆนี้ ก็สามารถให้พระจนถึงนิพพานได้เลย (พระวรวงศ์วิริยธโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

ในส่วนของผู้ที่สร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงศ์ ก็สามารถนำพระเครื่องที่ตนเองสร้างขึ้นไปมอบให้กับผู้อื่นได้นำพระเครื่องไปใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัยได้เช่นเดียวกัน โดยการบอกให้ผู้นำพระเครื่องที่ตนสร้างไปใช้ ให้หมั่นสวดมนต์ภาวนา ระลึกถึงพระ อันเป็นพื้นฐานของพุทธานุสสติกรรมฐานอยู่เสมอตั้งในตัวอย่างการสัมภาษณ์ พระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส เช่นเดียวกับที่แสดงไว้ในหัวข้อ การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ลัมัย ที่แสดงผ่านมาข้างต้น ซึ่งการสอนให้ผู้ใช้พระเครื่องหมั่นสวดมนต์ภาวนาระลึกถึงพระนั้น ถือเป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้มีโอกาสปฏิบัติธรรมทั้งในส่วนของสี่ลัมัยและภาวนามัยไปพร้อมๆกัน ในส่วนของสี่ลัมัยก็คือช่วยให้ผู้นำไปใช้ระลึกถึงพระอยู่เสมอ จะได้คอยเตือนใจให้ห่างจากการคิดหรือกระทำที่จะผิดศีลธรรม ในส่วนของภาวนามัยก็คือ การได้มีโอกาสเจริญพุทธานุสสติกรรมฐานอยู่เสมอและเมื่อใจอยู่กับพระอยู่เสมอจนชำนาญ ก็ยังอาจจะช่วยให้มีโอกาสเข้าใจการทำงานของจิตและพลังงานต่างๆที่อยู่ในพระ ทำให้ก้าวข้ามขึ้นไปถึงส่วนของวิปัสสนากรรมฐานได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่า วิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงศ์นั้น สามารถนำไปใช้เป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในส่วนของบุญกิริยาวัตถุอย่างครบถ้วนทั้ง ทาน ศีล ภาวนา ทั้งในส่วนของผู้สร้างพระเครื่องและผู้ใช้พระเครื่อง โดยมีความพิเศษที่แตกต่างกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมโดยทั่วไปคือ พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงศ์นั้น สามารถสร้างได้ง่าย และสร้างได้จำนวนมากกว่า เพราะไม่ต้องใช้มวลสาร หรือวิธีการสร้าง หรือวิธีการปลุกเสก ที่ละเอียดซับซ้อนมาก และไม่ต้องใช้ต้นทุนสูงเหมือนแบบดั้งเดิม รวมทั้งยังสามารถถ่ายทอดวิธีการสร้างนี้ไปให้กับทั้งพระสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ให้สามารถช่วยกันสร้างได้ง่ายกว่าแบบดั้งเดิม ทำให้สามารถเผยแพร่กุศโลบายในการใช้พระเครื่องออกไปได้กว้างขวางมากกว่า ซึ่งการเผยแพร่เช่นนี้โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะแจกทาน จึงทำให้เข้าถึงคนทั่วไปได้ง่ายมากขึ้น โดยการแจกพระไปนั้นก็ไม่ใช่แค่การแจกพระไปเฉยๆ แต่มันก็จะแจกไปพร้อมกับบท

สวดมนต์ แจกไปพร้อมกับคำสอนเน้นย้ำให้หมั่นนำพระเครื่องนั้นไปสวดมนต์ภาวนาแผ่บุญอยู่เสมอด้วย ทั้งการสอน โดยตรงเมื่อแจกพระเครื่องไป และสอนผ่านทางสื่อออนไลน์ต่างๆเช่น ยูทูป เฟสบุ๊ค หรือเว็บไซต์ของทางวัด จึงยิ่งช่วย กระตุ้นและโน้มน้าวให้ผู้นำพระเครื่องไปใช้ ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมอย่างครบถ้วนทั้ง ทาน ศีล ภาวนา ได้มากกว่าการสร้าง พระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่มักจะมอบพระเครื่องให้ไปเฉยๆ แต่ไม่ค่อยได้มีการบอก การสอน หรือมีสื่อต่างๆคอยช่วยเน้นย้ำ บอกกล่าวให้นำพระเครื่องที่ไปนั้นไปใช้ปฏิบัติธรรมต่อไป ด้วยเหตุนี้วิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ต จึงถือ ได้ว่าเป็นรูปแบบการสร้างพระเครื่องที่มีความน่าสนใจมาก ที่จะนำมาพิจารณารูปแบบในการสร้างพระเครื่องให้กับวัด หรือสำนักต่างๆที่มีการสร้างพระเครื่อง ได้ลองนำไปประยุกต์ปรับใช้ในการสร้างพระเครื่องของแต่ละแห่งให้เป็นการสร้าง พระเครื่องที่เหมาะสมตามหลักพระพุทธศาสนา คือเป็นการสร้างพระเครื่องที่แผ่ไว้ด้วยกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้ได้มี โอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ และสามารถเข้าถึงพุทธบริษัททุกกลุ่มได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังจะ ได้พิจารณาในบทถัดไป

บทที่ 4

การปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

จากการศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์ในบทที่ผ่านมาจะพบว่าวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์มีความแตกต่างกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมอยู่หลายประการ และวิธีการสร้างพระเครื่องที่แตกต่างไปจากเดิมของพระอาจารย์วงศ์นั้น ก็มีหลายส่วนที่พบว่าเป็นกุศโลบายช่วยโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งหากนำวิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมกับวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันให้ละเอียดชัดเจน ก็อาจจะช่วยให้สามารถหาวิธีการปฏิรูปการสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบันให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

เปรียบเทียบวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมกับวิธีการของพระอาจารย์วงศ์

วิธีการสร้างและใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมกับวิธีการของพระอาจารย์วงศ์ อาจวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นได้จากตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

	การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม		การสร้างพระเครื่องแบบพระอาจารย์วงศ์	
	ผู้สร้าง	ผู้ใช้	ผู้สร้าง	ผู้ใช้
วิธีการสร้าง	-ใช้มวลสารที่มีกระบวนการสร้างค่อนข้างซับซ้อน -ปลุกเสกใช้เวลานาน -จำนวนการสร้างน้อย -ไม่ค่อยเปิดเผยหรือสอนวิธีการสร้างพระเครื่อง	-มีน้อยมากที่ผู้ใช้พระเครื่องจะได้รับการสอนให้สามารถปรับระดับตนเองขึ้นมาเป็นผู้สร้างพระเครื่องเองได้	-ใช้มวลสารเก่าผสมกับผงปูนซีเมนต์ -ปลุกเสกไม่นาน -จำนวนการสร้างมาก -เปิดเผย และสอนวิธีการสร้างพระเครื่องให้กับผู้ที่สนใจด้วย	-ผู้ใช้พระเครื่องจำนวนมากสามารถเข้ารับการสอนแล้วปรับระดับตัวเองขึ้นมาเป็นผู้สร้างพระเครื่องได้
สื่อการสอนที่ใช้	-สอนด้วยปากเปล่าแก่คนที่มารับพระเครื่อง -สอนคนได้จำนวนน้อย	-ส่วนใหญ่เอาพระเครื่องไปบูชาเองเฉยๆ -ไม่ค่อยมีผู้เอาไปใช้ -สอนต่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมแก่ผู้อื่นต่อไป	-สอนด้วยปากเปล่าแก่คนที่มารับพระเครื่อง -หนังสือและแผ่นพับสวดมนต์ -สื่อออนไลน์ต่างๆเช่น Youtube , Facebook , Line , website -สอนคนได้จำนวนมาก	-สามารถนำสื่อต่างๆทั้งหนังสือ แผ่นพับ หรือสื่อออนไลน์ ไปใช้สอนเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมแก่ผู้อื่นต่อไปได้ง่าย

	การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม		การสร้างพระเครื่องแบบพระอาจารย์วรงค์	
	ผู้สร้าง	ผู้ใช้	ผู้สร้าง	ผู้ใช้
กุศโลบายด้านทานมัย	-แจกพระ -สอนให้ทำความดี (ธรรมทาน)	อยากได้พระจึงเข้าวัดทำบุญ	-แจกพระ -แผ่บุญ(ปัตติทานมัย) -สอนให้สวดมนต์ แผ่บุญทำความดี (ธรรมทาน)	-อยากได้พระจึงเข้าวัดทำบุญ -แจกพระ(ปัตติทานมัย) -แผ่บุญ(ปัตติทานมัย) -สอนให้สวดมนต์ แผ่บุญทำความดี (ธรรมทาน)
กุศโลบายด้านศีลมัย	รักษาศีลเป็นพิเศษขณะสร้างพระเครื่อง	รักษาศีลตามอุบายข้อห้ามต่างๆในการใช้พระเครื่อง	-บวชจิตเป็นพระ -ใจอยู่กับพระและบทสวดมนต์เสมอจนไม่ผิดศีล	-บวชจิตเป็นพระ -ใจอยู่กับพระและบทสวดมนต์เสมอจนไม่ผิดศีล
กุศโลบายด้านภาวนามัย	-สมณะ - ฝึกภาวนาพระคาถาต่างๆ + ฝึกสมาธิแบบต่างๆเพื่อใช้ในการปลุกเสกพระเครื่อง -วิปัสสนา - ใจอยู่กับบทคาถาพุทธมนต์ต่างๆ และการทำสมาธิปลุกเสกพระเสมอ จนจิตห่างจากกิเลสไปเรื่อยๆ , พิจารณาข้อธรรมที่อยู่ในพระคาถาและกระบวนการสร้างต่างๆ เช่น การลบผง	-สมณะ - สวดภาวนาคาถาต่างๆเพื่ออาราธนาพระอยู่เสมอ -วิปัสสนา - ใจอยู่กับพระเครื่องและคาถาต่างๆอยู่เสมอ จนจิตห่างจากกิเลสไปเรื่อยๆ	-สมณะ - ฝึกสร้างพระสวดมนต์ นึกถึงพระเสมอ -วิปัสสนา - สร้างพระ สวดมนต์ นึกถึงพระอยู่เสมอ จนใจห่างจากกิเลสไปเรื่อยๆ , ศึกษาเรื่องจิต และพลังงานต่างๆที่อยู่ในพระ ขณะกำลังเทพและสวดมนต์	-สมณะ - ฝึกสวดมนต์ นึกถึงพระเสมอ -วิปัสสนา - สวดมนต์นึกถึงพระอยู่เสมอจนใจห่างจากกิเลสไปเรื่อยๆ , ศึกษาเรื่องจิต และพลังงานต่างๆที่อยู่ในพระ ขณะกำลังสวดมนต์

จะเห็นได้ว่าวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์นั้น มีกระบวนการสร้างที่แตกต่างไปจากการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมอยู่หลายประการ โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมก็จะพบว่า มีหลายส่วนที่สามารถเป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตได้ดียิ่งขึ้นมากกว่าเดิมด้วย โดยอาจสรุปออกมาได้ในแต่ละหัวข้อได้ดังนี้

1. วิธีการสร้าง – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ศ จะสร้างได้ง่ายกว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมมาก เพราะใช้มวลสารเก่าผสมกับผงปูนซีเมนต์ เทในบล็อกซิลิโคนออกมาได้เลย ทำให้ไม่มีความยากลำบากในการทำมวลสารหรือกระบวนการสร้างอื่นๆตามแบบดั้งเดิมที่มีขั้นตอนสลับซับซ้อนในการสร้างมาก อีกทั้งยังใช้ปูนซีเมนต์เป็นส่วนผสมหลัก จึงทำให้สร้างได้จำนวนมากและมีต้นทุนไม่สูงเหมือนการสร้างแบบดั้งเดิม จึงสามารถทำพระเครื่องออกมาแจกฟรีแก่ผู้สนใจได้เป็นจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้พระอาจารย์วรงค์ศยังมีการสอนวิธีการสร้างพระเครื่องให้กับผู้ที่สนใจด้วย ทำให้คนทั่วไปสามารถปรับระดับตัวเองจากผู้ใช้พระเครื่องขึ้นมาสู่การเป็นผู้สร้างพระเครื่องได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งช่วยให้คนทั่วไปมีโอกาสได้พัฒนาระดับการปฏิบัติธรรมของตนเองได้มากขึ้นจากการเปลี่ยนตัวเองมาเป็นผู้สร้างพระเครื่องด้วย เพราะผู้สร้างพระเครื่อง จะต้องเทพระ เสกพระ แจกพระ อยู่เสมอ จึงมีโอกาสดำเนินปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตต์มากขึ้นและลึกซึ้งขึ้นกว่าผู้ใช้พระเครื่องทั่วไปจนในที่สุดอาจพัฒนาไปได้ถึงจุดสูงสุดคือ จิตเป็นพระ คือจิตอยู่กับพระอยู่เสมอจนหมดกิเลส โลก โภคะ หลง ไปจากใจ จนทำให้จากผู้สร้างพระเครื่อง พัฒนาตนเองกลายเป็นพระแท้ในตัวเอง (ผู้หมดกิเลส) โดยสมบูรณ์ได้ในที่สุด ซึ่งต่างกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมที่ไม่ค่อยมีการเปิดเผยหรือสอนวิธีการสร้างพระเครื่องมากนัก ทำให้โอกาสที่ผู้ใช้พระเครื่อง จะสามารถพัฒนาตนเองขึ้นไปเป็นผู้สร้างพระเครื่อง จนพัฒนาไปถึงการเป็นพระโดยสมบูรณ์ในตัวเองเป็นไปได้ยากมากกว่า

2. สื่อการสอนที่ใช้ - การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ศจะมีสื่อการสอนที่หลากหลายกว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่เน้นการสอนปากเปล่าให้แก่ผู้ที่มารับพระเครื่องเพียงบางคน แต่ของพระอาจารย์วรงค์ศ นอกจากจะสอนปากเปล่าแล้ว ยังมีการแจกหนังสือธรรมะ แผ่นพับบทสวดมนต์ และมีช่องทางออนไลน์ต่างๆทั้ง Youtube , Facebook , Line , website ที่จะทำให้คนทั่วไปมีโอกาสได้รับฟังธรรมะคำสอน รวมถึงวิธีการใช้พระเครื่อง วิธีการสร้างพระเครื่อง ได้ง่ายมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้พระเครื่องสามารถนำพระเครื่องไปใช้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปใช้บอกต่อให้กับผู้อื่นที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาวิธีการปฏิบัติธรรมต่างๆด้วยตนเองได้ง่ายขึ้นกว่าแบบดั้งเดิมที่ต้องมารับฟังจากพระอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่องที่วัดโดยตรงเพียงช่องทางเดียวอีกด้วย

3. กุศโลบายด้านทานมัย – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ศ เนื่องจากสามารถสร้างได้ง่ายและมีจำนวนมากกว่าการสร้างแบบดั้งเดิม จึงทำให้ผู้สร้างพระเครื่องมีโอกาสได้แจกพระเครื่อง รวมทั้งนำไปบรรจุเพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนาตามวัดและสถานที่สำคัญต่างๆได้มากขึ้น จึงมีโอกาสดำเนินปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยได้มากขึ้นด้วย ซึ่งยังรวมไปถึงผู้ใช้พระเครื่องด้วย เพราะเมื่อมีการสร้างได้มากขึ้น ผู้ใช้พระเครื่องก็มีโอกาสได้รับแจกพระเครื่องมามากขึ้น และสามารถนำไปแจกต่อแก่ญาติพี่น้องและผู้ที่ยังไม่สนใจ รวมทั้งนำไปบรรจุตามสถานที่สำคัญต่างๆได้มากขึ้นด้วย ต่างกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมที่สร้างพระเครื่องได้จำนวนน้อย จึงทำให้โอกาสในการให้ทานด้วยการแจกพระและบรรจุพระมีโอกาสน้อยกว่า นอกจากนี้พระอาจารย์วรงค์ศยังมีการสอนเน้นย้ำให้ทั้งผู้สร้างพระเครื่องและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของท่านทุกคน หมั่นสวดมนต์ภาวนาและแผ่บุญให้กับสรรพสัตว์และภพภูมิทั้งหลายทั่วสามแดนโลกธาตุอยู่เสมอ

ด้วย ซึ่งนับเป็นอีกกุศโลบายหนึ่งที่ทำให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของท่านได้มีโอกาสให้ท่านเพิ่มเติมในส่วนของการแผ่บุญให้สรรพสัตว์ทั้งหลายเพิ่มเข้าไปอีก (ปัตติทานมัย) ซึ่งไม่พบกุศโลบายนี้ในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม และส่วนสุดท้ายคือการมีโอกาสในการให้ธรรมทาน หรือการสอนธรรมะให้กับผู้อื่น ซึ่งหากเป็นการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น กุศโลบายนี้มักจะอยู่แค่ระดับผู้สร้างพระเครื่องที่มีโอกาสได้ทำ แต่ไปไม่ค่อยถึงผู้ใช้พระเครื่องทั่วไป ที่ส่วนใหญ่มักจะแค่เอาพระเครื่องไปห้อยบูชาส่วนตัวเท่านั้น แต่ไม่มีโอกาสได้สอนธรรมะแก่ใครต่อเพราะพระเกจิอาจารย์สมัยก่อนเวลามอบพระเครื่องให้มา ก็จะไม่ค่อยมีการสอนธรรมะอย่างชัดเจนมากนัก แต่ถ้าเป็นการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศคนั้น เมื่อท่านแจกพระเครื่องแล้ว ยังมีการแจกหนังสือธรรมะ แผ่นพับสวดมนต์ และมีสื่อออนไลน์ต่างๆ หลายช่องทาง จึงทำให้ผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสศึกษาธรรมะได้ง่ายขึ้น และนำสื่อต่างๆ เหล่านั้นไปบอกต่อแก่ผู้ที่สนใจคนอื่นๆ เป็นธรรมทานได้ง่ายขึ้นด้วย

4. กุศโลบายด้านลีลมัย – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศจะเน้นให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของท่าน ให้หมั่นบวชจิตตัวเองให้เป็นพระ และนำพระเครื่องที่ได้ไป ไปสวดมนต์ภาวนานึกถึงพระอยู่ตลอดเวลาที่นึกได้ ซึ่งเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้จิตอยู่กับพระเสมอ อันจะช่วยให้มีโอกาสผิติดศีลข้อต่างๆ ได้มากขึ้น เพราะหากสวดมนต์ภาวนานึกถึงพระอยู่เสมอแล้ว คงยากที่ใครจะสวดมนต์ไปด้วย แล้วไปฆ่าไปทำร้ายใครด้วย หรือสวดมนต์ไปด้วย แล้วขโมยของไปด้วย หรือสวดมนต์ไปด้วย ผิดลูกเมียคนอื่นไปด้วย หรือสวดมนต์ไปด้วย โกงกไปด้วย หรือสวดมนต์ไปด้วย ดื่มสุราไปด้วย จึงมีส่วนช่วยให้มีโอกาสรักษาศีลได้ครบสมบูรณ์ตลอดเวลาได้ง่ายมากขึ้น ต่างจากการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่ผู้สร้างพระเครื่องมักจะเน้นการรักษาศีลให้บริสุทธิ์เป็นพิเศษขณะกำลังสร้างพระเครื่อง ส่วนผู้ใช้พระเครื่องก็จะมีโอกาสได้รักษาศีลตามข้อห้ามที่พระเกจิอาจารย์ต่างๆ บอกกล่าวไว้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีข้อห้ามไม่ครบศีลทั้ง 5 ข้อ บางสำนักห้ามเฉพาะการทำร้ายศิษย์ในสำนักเดียวกัน บางสำนักห้ามเฉพาะผิดลูกเมียชาวบ้าน บางสำนักห้ามเฉพาะดื่มสุรา บางสำนักห้ามเฉพาะด่าพ่อแม่ผู้มีพระคุณ

5. กุศโลบายด้านภาวนามัย – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศจะเน้นให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของท่าน หมั่นนำพระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอตลอดเวลาที่นึกได้ จึงเป็นกุศโลบายที่โน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติสมถภาวนาในส่วนของ พุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังขานุสสติกรรมฐาน อยู่เสมอ ซึ่งในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ผู้มีโอกาสได้ปฏิบัติสมถภาวนาอย่างเต็มที่ มักจะจำกัดวงอยู่ที่ผู้สร้างพระเครื่องเป็นหลัก ที่ต้องฝึกสมถภาวนาอย่างเข้มข้นเพื่อใช้ในการปลุกเสกพระ แต่ผู้ใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิม จะไม่ค่อยได้มีโอกาสปฏิบัติสมถภาวนามากนัก อาจได้แคในส่วนการเอาพระเครื่องมาใช้สวดมนต์อาราธนา ซึ่งก็มักจะอาราธนากันแค่วันละไม่กี่ครั้งเช่น ตื่นนอน ไปทำงาน หรือก่อนนอนแต่ไม่ได้มีโอกาสสวดมนต์ภาวนานึกถึงพระตลอดเวลาที่นึกได้แบบการใช้พระเครื่องที่พระอาจารย์วงศสอน ส่วนในด้านวิปัสสนาภาวนานั้น สิ่งที่การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมกับของพระอาจารย์วงศมีความคล้ายคลึงกันคือ เป็นกุศโลบายให้ผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้สวดมนต์ภาวนานึกถึงพระเสมอ จนจิตค่อยๆ ห่างจากกิเลส โลก โภธ หลง จนหมดสิ้นไปในที่สุด แต่จะมีจุดที่แตกต่างกันคือ พระอาจารย์วงศจะเน้นย้ำให้ทั้ง

ผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องสวดมนต์ภาวนานี้ถึงพระตลอดทุกเวลาที่นึกได้ จึงมีความเข้มข้นในการปฏิบัติให้จิตห่างจากกิเลสได้มากกว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่ผู้ใช้พระเครื่องมักไม่ได้ถูกสอนให้นำพระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนานี้ถึงพระอยู่เสมอ แต่มักจะนึกถึงพระบ้างเป็นช่วงๆที่ต้องการใช้พระเครื่องเช่น ตอนตื่นนอน ตอนเดินทาง ตอนก่อนนอน ตอนมีปัญหาชีวิตต่างๆ เท่านั้น

นอกจากนี้การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ดยังมี การเพิ่มเติมกุศโลบายในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาอีก รูปแบบหนึ่งซึ่งไม่พบในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมคือ การสอนให้ผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องหมั่นสวดมนต์ภาวนานี้ถึงพระอยู่เสมอ เพื่อศึกษาจิตของตนเอง ว่าเอาพระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนาแล้วจิตเบาสบายแบบไหน ละเอียดแบบไหน สว่างสงบแบบไหน มีกิเลสอะไรขึ้นมาตอนไหน รวมไปถึงการศึกษาพลังงานต่างๆที่อยู่ในพระเครื่องเช่น พระเครื่องมีพลังงานอย่างไร มีการเข้าออกเกิดดับของพลังงานอย่างไร เวลาใช้พระเครื่องสวดมนต์แผ่บุญไปให้ภพภูมิทั้งหลาย เขาเป็นอย่างไร มีการเวียนว่ายตายเกิดแบบไหน มีกรรมอะไร พระและเทวดาที่อยู่ในพระเครื่องสอนธรรมะอะไรให้บ้าง เป็นต้น ซึ่งกุศโลบายนี้ถือว่ามีส่วนช่วยให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติในส่วนของวิปัสสนาภาวนาได้อย่างชัดเจน ลึกซึ้งและง่ายมากขึ้น เพราะลำพังแค่การมีกุศโลบายให้จิตอยู่กับพระและบทสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอ ซึ่งมีทั้งในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมและการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ดนั้น ในบางคนอาจใช้ไปได้ถึงแค่ระดับสมถภาวนา เพราะจิตจะเกิดความสงบเป็นสมาธิอยู่กับพุทธานุสสติอยู่เสมอ ซึ่งเป็นกำลังสมาธิที่ใช้กดกิเลสต่างๆไว้ไม่ให้แสดงตัวได้ง่าย แต่อาจไม่สามารถก้าวข้ามไปถึงการใช้ปัญญาในวิปัสสนาภาวนาเพื่อตัดกิเลสโลก โกรธ หลง ให้หมดไปโดยสิ้นเชิงได้ แต่เมื่อพระอาจารย์วรงค์ดมีการสอนโดยตรงให้นำพระเครื่องมาพิจารณาถึงจิตของเราเมื่อใช้พระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนา พิจารณาถึงกระแสการเข้าออกเกิดดับของพลังงานต่างๆในองค์พระพิจารณาถึงกระแสการเกิดดับในภพภูมิต่างๆที่เราแผ่บุญไปให้ หรือพิจารณาถึงข้อธรรมต่างๆที่พระหรือเทวดาสอนจากการศึกษาพลังงานในพระเครื่องนั้น ก็จะกลายเป็นกุศโลบายโดยตรงที่จะช่วยโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรงค์ด สามารถเข้าสู่การใช้ปัญญาในระดับของวิปัสสนาภาวนา เพื่อนำไปสู่การสร้างและใช้พระเครื่องเพื่อตัดกิเลส โลก โกรธ หลง โดยสิ้นเชิง จนเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมจะไม่มีการสอนกุศโลบายในส่วนของวิปัสสนาภาวนาอย่างชัดเจนมากนัก ผู้สร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมจึงต้องใช้ปัญญาพิจารณาค้นหาธรรมะกันเอาเองจากกระบวนการต่างๆในการสร้างพระเครื่องที่แผ่ไว้ ส่วนผู้ใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมก็มักจะได้แต่สมถภาวนาจากการนำพระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนาเป็นหลัก แต่อาจจะมีโอกาสไม่มากนักที่จะก้าวข้ามขึ้นไปถึงในระดับวิปัสสนาภาวนาเพื่อตัดกิเลสโดยสิ้นเชิงได้เพราะแทบจะไม่พบการสอนวิธีการใช้พระเครื่องในเชิงวิปัสสนาจากระบบการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมอย่างชัดเจนเลย

การปฏิรูปการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

จากการเปรียบเทียบข้างต้นจะพบว่า วิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ควจะมีหลายจุดที่แตกต่างกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ซึ่งจุดที่แตกต่างออกไปนั้นมีส่วนช่วยโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของท่าน มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายมากขึ้นอย่างไรก็ดี ความแตกต่างเหล่านั้นก็ไม่ใช่ความแตกต่างที่ขัดแย้งกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมแต่อย่างใด แต่กลับกลายเป็นความแตกต่างที่อาจสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบันให้มีศักยภาพสูงขึ้นในการเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและมีประสิทธิภาพสูงมากขึ้นกว่าเดิม โดยจากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ควแล้วพบว่า กระบวนการหลักๆที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบันให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้ง่ายและมีประโยชน์มากขึ้น และไม่ขัดแย้งกับวิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น มีอยู่ 3 ส่วนคือ

1. วิธีการสร้างพระเครื่อง

วิธีการสร้างพระเครื่องของแต่ละสำนักนั้น ล้วนมีความแตกต่างในกระบวนการสร้างเป็นของตัวเองเช่น วิธีทำผง วิธีลงยันต์ วิธีปลุกเสก เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสำนักที่ล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าในตัวเอง เป็นเครื่องดึงดูดศรัทธาของลูกศิษย์ที่ดีในแต่ละสาย ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอะไร แต่หากได้มีการปฏิรูปวิธีการสร้างเพิ่มเติม โดยนำเอารูปแบบการสร้างพระเครื่องบางประการของพระอาจารย์วรงค์ควเข้าไปเพิ่มเติมในกระบวนการสร้างพระเครื่องด้วย ก็อาจจะยิ่งช่วยให้การสร้างพระเครื่องเหล่านั้นกลายเป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้เกิดการปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายขึ้น และไม่ขัดแย้งกับวิธีการสร้างแบบเดิมด้วยเช่น

1.1. สร้างพระเครื่องให้มีจำนวนมากขึ้น สำหรับไว้แจกทาน - ในวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์ วรงค์คว นั้น จุดสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้นก็คือ การที่ท่านได้สร้างพระเครื่องขึ้นมาเป็นจำนวนมากด้วยผงพุทธคุณผสมปูนซีเมนต์ ซึ่งมีต้นทุนไม่สูง ทำได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้ท่านสามารถนำพระเครื่องเหล่านั้นแจกฟรีให้กับลูกศิษย์ที่ต้องการได้อย่างสม่าเสมอเป็นจำนวนมาก และลูกศิษย์เองเมื่อรับไปแล้ว ก็ยังสามารถนำไปแจกต่อให้กับผู้ที่สนใจต่อไปได้ง่ายด้วย เพราะได้รับแจกมาหลายองค์เสมอๆ ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรงค์คว มีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุในส่วนของทานมัยได้ง่ายและสม่าเสมอมากขึ้น เพราะได้มีโอกาสแจกพระเป็นทานอยู่เสมอ ซึ่งการสร้างพระเครื่องจำนวนมากไว้เพื่อแจกนี้ จริงๆแล้วในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ก็ถือเป็นเรื่องปกติที่ทำกันมาอยู่แล้วเช่น พระสมเด็จ ของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี วัดระฆัง นั้น แต่เดิมที่ท่านสร้างในครั้งแรกนั้น ท่านสร้างขึ้นมามากถึง 84,000 องค์ เท่าพระธรรมขันธุ์ และท่านก็สร้างเองทั้งหมดด้วยวัสดุพื้นบ้านแบบง่ายๆเช่น ผงปูนหอย กล้วยน้ำว่า น้ำมันตังอิ้ว นำมาผสมกับผงพุทธคุณ และแจกฟรีให้เป็นทานแก่ลูกศิษย์และผู้สนใจทั้งหลายโดยไม่ได้มีการคิดราคาบูชาแต่อย่างใด จึงทำให้มีผู้สามารถนำพระเครื่องของท่านไปใช้ได้เป็นจำนวนมาก จนเกิดประสบการณ์และความศรัทธาต่อท่านเป็นจำนวนมากตราบมาถึงปัจจุบัน ดังนั้นหากต้องการปฏิรูปให้การสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบันมีส่วนช่วยเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้มากขึ้นแล้ว การสร้างพระเครื่องจำนวนมากไว้เพื่อแจกเป็นทาน จึงถือเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าจะได้ผลดีทั้งต่อผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่อง

อย่างไรก็ดี การสร้างพระเครื่องจำนวนมากเพื่อแจกเป็นทานนี้ ไม่ได้หมายความว่า วัดและสำนักต่างๆ ต้องสร้างพระเครื่องไว้แจกฟรีทั้งหมด เพราะพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์เองนั้น ก็มีทั้งแบบแจกฟรี (ใช้ผงปูนซีเมนต์ที่ต้นทุนการสร้างไม่สูง) และแบบที่ออกให้บูชาเพื่อนำปัจจัยมาทำบุญต่อไป (มีต้นทุนสูงเช่น พระเครื่องเนื้อโลหะต่างๆ) ซึ่งแบบที่ออกให้บูชาเองนั้น ก็ถือเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้ที่เข้าบูชาพระเครื่องมีโอกาสได้ทำบุญกับวัดมากขึ้นอยู่แล้ว ดังนั้นการปฏิรูปในข้อนี้จึงไม่ได้ไปขัดแย้งกับการสร้างพระเครื่องเพื่อออกให้บูชาของวัดและสำนักต่างๆ แต่เป็นเพียงการเพิ่มรูปแบบการสร้างพระเครื่องลงไปจากเดิมที่อาจจะมีแต่การออกให้บูชาเพื่อหาปัจจัยทำบุญเข้าวัดอย่างเดียว ก็เพิ่มการสร้างพระเครื่องอีกส่วนหนึ่งสำหรับแจกฟรีให้เป็นทานแก่ผู้ที่เข้าไปทำบุญที่วัดโดยเฉพาะเข้าไปด้วย โดยการสร้างพระเครื่องในส่วนนี้ ไม่จำเป็นต้องทำจากปูนซีเมนต์ตามแบบของพระอาจารย์วงศ์ก็ได้เพราะแต่ละสำนักก็ล้วนมีวิชาเฉพาะและมวลาสารต่างๆในการสร้างพระเครื่องของตนเองอยู่แล้ว เพียงแต่ลองเลือกมวลาสารที่ไม่ต้องลงทุนสูงเช่น พระเครื่องเนื้อดิน พระเครื่องเนื้อผงหลังคาโบสถ์เก่า พระเครื่องเนื้อผงรูปมงกุฎดอกไม้บูชาพระ ฯลฯ และเลือกวิชาการสร้างที่ไม่ต้องซับซ้อนหรือใช้เวลานานเช่น อาจจะทำให้พระสงฆ์และฆราวาสมาช่วยกันผสมมวลาสารและกดพิมพ์ง่ายในวัด ปลูกเสกตอนทำวัตรสวดมนต์เข้าเย็น ฯลฯ ก็จะทำให้ได้พระเครื่องอีกส่วนหนึ่งไว้สำหรับแจกฟรีเป็นทานโดยเฉพาะเพิ่มขึ้นมา ซึ่งจะเป็นกุศโลบายที่ช่วยให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องในแต่ละสำนักได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยได้ง่ายและสม่าเสมอมากขึ้น

1.2. สร้างพระเครื่องแบบที่นำไปใช้ได้ง่าย – การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์นั้น ท่านมักจะสร้างแล้วนำพระเครื่องไปอัดพลาสติกหรือใส่ตลับแล้วห้อยไปกับเชือกหรือประค้ำก่อนมอบให้ลูกศิษย์นำไปบูชาด้วย เพราะการสร้างแบบนี้จะโน้มน้าวให้คนที่ได้พระเครื่องไป มีโอกาสนำพระเครื่องที่ได้รับนั้นไปห้อยคอ ไปใช้ติดตัว ไปสวดมนต์บูชาได้ง่ายขึ้นกว่าการให้พระเครื่องเป็นองค์เปล่าๆไป ซึ่งมักจะรับไปแล้วก็ไปวางทิ้งไว้ตามหิ้งพระบ้าง หรือบางทีก็หล่นหายบ้าง ลืมวางไว้ตามที่ต่างๆบ้าง ไม่เหมือนกับการให้ไปพร้อมเชือกหรือประค้ำ ที่เมื่อได้ไปแล้ว ก็มักจะนำไปห้อยคอติดตัวไปด้วยทันที ซึ่งจะเป็นกุศโลบายช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสสวดมนต์ภาวนาระลึกถึงพระในคอเป็นพุทธานุสสติได้มากขึ้นกว่าเดิมที่มักจะนำพระไปวางบูชาไว้ตามหิ้งพระเฉยๆ ดังนั้นการปฏิรูปในจุดนี้ ก็ไม่ใช่การไปขัดแย้งกับการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม แต่เป็นเพียงการเพิ่มความสะดวกในการนำพระเครื่องของแต่ละสำนักไปใช้บูชาติดตัวได้ง่ายขึ้นเท่านั้น โดยแต่ละสำนัก ก่อนจะมอบพระเครื่องที่ตนสร้างให้ผู้ใช้เข้าไปบูชา อาจจะมีเพิ่มในส่วนของการอัดกรอบพลาสติกหรือตลับใส่พระ (ที่วัดพุทธพรหมปัญญา พระอาจารย์วงศ์จะนำชาวบ้านแถววัดมาฝึกการอัดตลับพลาสติกแบบง่ายๆ และจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทนให้เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านด้วยซึ่งท่านก็ไม่ได้อัดกรอบพลาสติกทุกองค์ แต่จะอัดเพียงบางรุ่น โดยเฉลี่ยไปทั้งรุ่นที่แจกฟรี และรุ่นที่ออกให้บูชา โดยนำเงินที่ได้จากพระเครื่องที่ออกให้บูชาตัวเอง ไปเป็นต้นทุนการอัดพลาสติกสำหรับรุ่นที่แจกฟรีต่อไป) หรือเพิ่มเชือกห้อยคอหรือประค้ำที่ทำแบบง่ายๆไม่ต้องมีต้นทุนสูง ห้อยติดพระเครื่องไปให้ผู้ใช้สามารถนำไปบูชาได้ทันทีที่รับไปด้วย (พระอาจารย์วงศ์ใช้เม็ดประค้ำที่ทำจากพลาสติกซึ่งมีราคาไม่สูง และให้ลูกศิษย์ช่วยกันร้อยประค้ำ โดยระหว่างช่วยกันร้อยประค้ำ ท่านก็จะให้สวดมนต์ภาวนานับเม็ดประค้ำที่ร้อยไปด้วย ซึ่งกลายเป็นอีกกุศโลบายหนึ่งที่โน้มน้าวให้ลูกศิษย์มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัยไปด้วย) ก็จะยิ่งช่วยเป็นกุศโลบายที่โน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัย ด้วยการนำพระเครื่องมาห้อยคอสวดมนต์ภาวนานึกถึงพระในพุทธานุสสติอยู่เสมอได้ดีมากขึ้นด้วย

1.3. สร้างพระเครื่องด้วยรูปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา—การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรทรงคนั้น ท่านจะเน้นสร้างพระเครื่องที่มีรูปลักษณ์ของพระพุทธเจ้า หลวงปู่ทวด หลวงปู่ตุ่ หรือรูปเทวดาต่างๆในพระพุทธศาสนาเป็นหลัก เพราะท่านต้องการให้ผู้บูชาพระเครื่องไปใช้ ได้มีโอกาสนำไปเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม สวดมนต์ภาวนาระลึกถึง พุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ อยู่เสมอ หรือหากแม้จะสร้างเป็นรูปลักษณ์อื่นๆเช่นรูปลักษณ์ของสัตว์ ท่านก็จะสอนเน้นย้ำให้ทั้งผู้สร้างและใช้พระเครื่องตามวิธีการของท่าน ระลึกย้อนกลับไปให้ถึงพระโพธิสัตว์ที่เคยเสวยพระชาติเป็นสัตว์ชนิดนั้นๆเช่น ทำเขี้ยวเสือ ก็ระลึกว่าเป็นเสือโพธิสัตว์ ทำพญานาค ก็ระลึกว่าเป็นพญานาคโพธิสัตว์ เพื่อให้วัตถุมงคลทุกอย่างได้ย้อนกลับไปสู่การระลึกเป็นพุทธานุสสติกรรมฐานได้อยู่เสมอ ไม่หลุดแนวทางไปสู่เดรัจฉานวิชา ดังที่ท่านให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

พระที่ท่านจะสร้างพระเครื่องได้ ท่านต้องได้รับการฝึกจิตมาอย่างดี หลักการสำคัญคือจิต ที่โบราณจารย์ท่านให้สร้างพระเครื่องนี้ ก็เป็นอุบายให้พระฝึกจิตไปด้วย ต้องฝึกจิตให้สงบ สมาธิคือความสงบ เป็นพุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ไตรสรณคัมภ์ ว่าอย่างนั้น มันก็เป็นกรรมฐาน 3 กอง ใน 40 กอง เวลาหลวงปู่ท่านสอนในการเทพระ ท่านจะให้ภาวนา ไตรสรณคัมภ์ก็ได้ จักรพรรดิก็ได้ อิตปิโส ก็ได้ ที่เป็นบทพุทธคุณ แล้วเวลาเราอธิษฐานพระ เราก็อธิษฐานบารมีของพระพุทธเจ้าในอดีต ตั้งแต่องค์ปฐม มาถึงองค์ปัจจุบัน ไปถึงองค์ข้างหน้า อัญเชิญเทพพรหมทุกชั้นทุกภพภูมิ ผ่านรูปนามเราไปที่พระเป็นกระแสดียวกัน อย่างในการสร้างพระนี้ หลวงปู่ตุ่ท่านไม่ได้กำหนดนะว่าต้องเป็นรูปพระพุทธ หรือพระสงฆ์ เท่านั้น รูปลักษณ์ไหนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาก็สามารถสร้างได้หมด ถ้าเป็นรูปสัตว์ เราก็อธิษฐานให้เป็นสัตว์โพธิสัตว์ไปซะ สมัยท่านเกิดเป็นเสือก็มี ก็เป็นเสือโพธิสัตว์ มันก็เป็นปัญญา ไม่ใช่เดรัจฉานวิชา ไม่ว่าจะสร้างอะไร เราจะทำอะไรก็ต้องย้อนกลับไปหาพุทธะให้ได้ทั้งหมด (พระวรทรงต วิริยโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

วิธีการสร้างพระเครื่องในลักษณะนี้ ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เกิดเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา มาก เพราะจะช่วยโน้มน้าวจิตของผู้สร้างและผู้บูชาพระเครื่องให้ระลึกอยู่ในพุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ อยู่เสมอ และยังช่วยเลี่ยงการประหลัดถึงในสิ่งที่ไม่ใช่คำสอนในพระพุทธศาสนา อันจะเป็นความเสี่ยงให้การสร้างวัตถุมงคลเหล่านั้นกลายเป็นไสยศาสตร์เดรัจฉานวิชาที่ไม่เหมาะสมกับพระพุทธศาสนาได้ด้วย ดังนั้นหากนำวิธีการนี้มาปฏิรูปใช้กับการสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆในปัจจุบัน โดยปฏิรูปให้ในการสร้างพระเครื่องต่างนั้น ควรสร้างด้วยรูปลักษณ์ในพระพุทธศาสนาเช่น พระพุทธเจ้า พระสงฆ์ เทวดาในพระพุทธศาสนา หรือหากเป็นรูปลักษณ์อื่นๆก็ควรมีการสอนวิธีใช้ให้โน้มจิตย้อนกลับไปหาพระพุทธศาสนาด้วยเสมอเช่น ทำเขี้ยวเสือ ก็ให้ระลึกว่าเป็นเสือโพธิสัตว์ ทำมีดหมอ ก็ให้ระลึกย้อนกลับไปว่าเป็นพระขรรค์ของพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ และพยายามเลี่ยงการสร้างวัตถุมงคลใดๆในรูปลักษณ์อื่นๆที่นอกเหนือคำสอนในพระพุทธศาสนา ก็จะช่วยให้การสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆกลายเป็นกุศโลบายในการระลึกถึง พุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ตามหลักพระพุทธศาสนาได้ดีมากขึ้น และยังช่วยเลี่ยงต่อการสร้างวัตถุมงคลที่อาจกลายเป็นไสยศาสตร์เดรัจฉานวิชาที่ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในพระพุทธศาสนาได้มากขึ้นด้วย

2. วิธีการใช้พระเครื่อง

วิธีการใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมของสำนักต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีการสอนกันแค่ว่าให้นำพระเครื่องไปใช้พกพาติดตัว โดยบางสำนักอาจจะมีการให้พระคาถาต่างๆเพิ่มเติมไปพร้อมกับพระเครื่องเพื่อนำไปใช้ภาวนาเวลาอาราธนาพระเครื่องเหล่านั้นด้วย หรือบางสำนักก็อาจจะมีการบอกข้อห้ามต่างๆเพิ่มเติมในการใช้พระเครื่องเพื่อให้ผู้ใช้พระเครื่องได้พึงระวังรักษาด้วย ซึ่งวิธีการเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นกุศโลบายที่ช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัย (รักษาศีลตามข้อห้ามในการใช้พระเครื่อง) และภาวนามัย (พุทธานุสสติจากการระลึกถึงพระเครื่องที่พกพาติดตัว และการสวดภาวนาพระคาถาพุทธมนต์ต่างๆเพื่ออาราธนาพระเครื่อง) แต่ในวิธีการใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตนั้น จะมีอยู่ 2 วิธีใช้ที่ไม่ค่อยพบอยู่ในการสอนการใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิม ซึ่งหากนำมาปฏิบัติใช้กับการใช้พระเครื่องในยุคปัจจุบัน ก็จะช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้มากขึ้นด้วยนั่นคือ

2.1. ใช้พระเครื่องในการสวดมนต์อยู่เสมอ – การใช้พระเครื่องเพื่อสวดมนต์ภาวนาของพระอาจารย์วรวงคต จะแตกต่างกับการใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมคือ พระอาจารย์วรวงคตจะสอนเน้นย้ำให้ผู้ใช้พระเครื่อง นำพระเครื่องที่ได้มาพกพาติดตัวและนำไปสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอในทุกอิริยาบถทุกเวลาที่นึกได้ ไม่ว่าจะ กินข้าว อาบน้ำ ขับรถ เดิน นอน ฯลฯ ก็ให้สวดมนต์ภาวนานึกถึงพระอยู่เสมอ ซึ่งจะต่างกับการใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่มักจะนำมาใช้สวดมนต์ภาวนาเฉพาะเวลาอาราธนาติดตัว หรือเวลาขอพรเมื่อมีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นกับชีวิต จึงทำให้การใช้พระเครื่องตามแบบของพระอาจารย์วรวงคต กลายเป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัยคือ พุทธานุสสติกรรมฐาน ได้สม่ำเสมอมากขึ้น และยังเป็นกุศโลบายที่มีส่วนช่วยโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยมากขึ้นด้วย เพราะการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม มักจะได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยตามการรักษาข้อห้ามต่างๆในการใช้พระเครื่องที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งอาจจะได้รักษาศีลเพียงไม่กี่ข้อตามข้อห้ามต่างๆ แต่ในการใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตที่ให้ผู้ที่ใช้พระเครื่องสวดมนต์ภาวนานึกถึงพระอยู่เสมอๆทุกเวลาทุกอิริยาบถที่นึกได้นั้น จะทำให้ใจของผู้ใช้พระเครื่องทรงอยู่กับพระอยู่กับบทสวดมนต์อยู่เสมอ ซึ่งผู้ที่สวดมนต์ภาวนานึกถึงพระอยู่เสมอจนเคยชินนั้น ย่อมมีโอกาสที่จะเสี่ยงต่อการกระทำใดๆที่จะผิดศีล 5 ได้มากขึ้น เพราะคงยากจะหาใครที่สวดมนต์นึกถึงพระไป แล้วจะทำร้ายคนอื่นไปด้วย หรือ ขโมยของไปด้วย หรือผิดลูกเมียคนอื่นไปด้วย หรือพูดโกหกไปด้วย หรือดื่มเหล้าไปด้วยได้ วิธีการนี้จึงถือเป็นกุศโลบายที่ดีที่จะช่วยให้เกิดการปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยได้สมบูรณ์พร้อมมากขึ้น ซึ่งวิธีการสอนให้ใช้พระเครื่องเพื่อนำมาสวดมนต์ภาวนานึกถึงพระเสมอๆของพระอาจารย์วรวงคตนี้ สามารถนำมาปฏิบัติใช้กับการใช้พระเครื่องในยุคปัจจุบันได้ไม่ยาก และไม่ขัดแย้งกับการใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมแต่อย่างใด โดยอาจจะปฏิรูปให้แต่ละสำนักที่สร้างพระเครื่อง ให้เพิ่มการสอนวิธีการใช้พระเครื่องของแต่ละสำนัก ให้หมั่นนำพระเครื่องที่ได้ไปเหล่านั้น ไปสวดมนต์ ภาวนาอยู่เสมอในทุกเวลาโอกาสที่นึกได้ โดยพระคาถาที่ใช้ภาวนา ไม่จำเป็นต้องใช้พระคาถามหาจักรพรรดิแบบเดียวกับที่พระอาจารย์วรวงคตใช้ก็ได้ แต่ให้ใช้พระคาถาต่างๆของแต่ละสำนักได้เลย โดยอาจจะคัดเลือกพระคาถาที่เน้นให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นหลัก เพื่อให้การสวดภาวนานั้นเป็นกุศโลบายให้ได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัยเช่น พุทธานุสสติกรรมฐาน ได้ง่ายขึ้น และควรเลือกพระคาถาที่ไม่ยาวมาก หรือสวดยากเกินไป เพื่อให้ผู้ใช้พระเครื่องสามารถนำไปสวดมนต์ภาวนาตามได้ง่ายขึ้นในทุกเวลาและโอกาส

2.2. ใช้พระเครื่องในการแผ่บุญ – การใช้พระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตนั้น นอกจากจะสอนให้หมั่นนำพระเครื่องไปใช้สวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอแล้ว ท่านยังเน้นย้ำให้หมั่นนำพระเครื่องไปให้น้อมจิตแผ่บุญไปให้กับภพภูมิทั้งหลายทั่วสามแดนโลกธาตุเสมอๆด้วย ซึ่งเป็นวิธีการใช้พระเครื่องที่ไม่พบในการใช้พระเครื่องของสำนักอื่นๆที่ส่วนใหญ่มักจะเน้นให้สวดมนต์ภาวนาพระคาถาเพื่ออาราธนาขอพรต่างๆ หรือขอबारมีพระคุ้มครองป้องกันตัวเป็นหลัก โดยวิธีการใช้พระเครื่องเพื่อแผ่บุญนี้ ถือเป็นกุศโลบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสปฏิบัติธรรมเพิ่มมากขึ้นในส่วนของทานมัย คือนอกจากจะได้มีโอกาสให้ทานโดยการไปทำบุญเข้าบูชาพระเครื่องจากทางวัดต่างๆ ตามกุศโลบายในการใช้พระเครื่องแบบดั้งเดิมแล้ว ยังมีโอกาสได้ให้ทานเพิ่มเติมด้วยการแผ่บุญให้เป็นทานแก่ภพภูมิทั้งหลายอีกด้วย ซึ่งการใช้พระเครื่องเพื่อแผ่บุญนี้ ทำให้ผู้ใช้พระเครื่องสามารถให้ทานได้เสมอๆตลอดเวลาทุกโอกาส เพราะไม่ว่าอยู่ที่ไหนก็สามารถตั้งใจแผ่บุญได้ตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องไปวัดก็ได้ จึงถือเป็นกุศโลบายที่ช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องมีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การได้ตั้งใจแผ่บุญให้ภพภูมิต่างๆอยู่เสมอ ยังช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสระลึกถึงเรื่องของกรรม เรื่องของภพภูมิต่างๆ เรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด อยู่เสมอ ซึ่งอาจช่วยน้อมนำให้ผู้ใช้พระเครื่องได้ค่อยๆมีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มขึ้นได้ด้วยเช่น เห็นความไม่เที่ยงของชีวิต เห็นความทุกข์ของการเวียนว่ายตายเกิด เป็นต้น ดังนั้นการใช้พระเครื่องเพื่อการแผ่บุญจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ควรปฏิรูปเพิ่มเติมเข้าไปในการใช้พระเครื่องของสำนักต่างๆในยุคปัจจุบันด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนามากขึ้นในหลายรูปแบบ และไม่ได้เป็นกระบวนการที่ขัดแย้งกับการใช้พระเครื่องดั้งเดิมแต่อย่างใด โดยผู้สร้างพระเครื่องในแต่ละสำนัก เวลาจะมอบพระเครื่องให้กับลูกศิษย์ไปบูชา เพียงแค่เพิ่มการบอกกล่าวกับลูกศิษย์ว่า นอกจากจะนำพระเครื่องไปสวดมนต์ภาวนาอยู่เสมอแล้ว เมื่อสวดมนต์เสร็จก็ขอให้หมั่นน้อมบุญจากการใช้พระเครื่องมาสวดมนต์ภาวนานั้นแผ่บุญให้เป็นทานแก่ภพภูมิทั้งหลายอยู่เสมอด้วย

3. วิธีการเผยแพร่

การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยมีการสอนทั้งวิธีการสร้างและการใช้พระเครื่องอย่างละเอียดชัดเจนมากนัก จึงทำให้กุศโลบายในการปฏิบัติธรรมหลายอย่างที่ถูกแฝงเอาไว้ในการสร้างพระเครื่องไม่ค่อยมีโอกาสถูกนำมาใช้และเผยแพร่ต่อไปอย่างเต็มที่มากนัก ในขณะที่การสร้างพระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงคตนั้น ท่านจะสืบทอดวิธีการมาจากหลวงปู่ดู่ วัดสะแก พระอาจารย์ของท่านที่มีการสอนวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องให้เป็นอย่างดีละเอียดชัดเจน ดังที่อาจารย์ศุภรัตน์ แสงจันทร์เคยเล่าเรื่องของหลวงปู่ดู่ไว้ว่า

พระสุทิน อายุวัฒโก (หลวงพี่จ๋า)เมื่อครั้งท่านยังเป็นฆราวาสได้มากราบนมัสการหลวงปู่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 โดยมี ส.ท.อุดม เผ่าทหาร เป็นผู้ชักชวน ซึ่งสมัยก่อนมาวัดสะแกโดยทางเรือหลังจากกราบนมัสการหลวงปู่แล้ว ส.ท.อุดม พุดนำว่า "วันนี้ผมพาลูกพี่มาหาหลวงปู่ เขาจะมาขอพระหลวงปู่ ลูกพี่เขาอยากได้"ความจริงแล้วส.ท.อุดม อุบลกนน์ขึ้นเอง หลวงปู่ตอบว่า "ข้าไม่มีพระอะไรจะให้ ถ้าอยากได้ก็ต้องฝึกวิธีใช้ให้เป็นเสียก่อนเหมือนอย่างข้าให้ควายแก่ไป แก่ไม่มีเชือกสะพายจูงไปมันจะเอาไปลำบาก"จากนั้น ท่านให้พระ 1 องค์เป็นรูปหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด แล้วจึงให้เข้าไปปฏิบัติซึ่งเป็นกุศโลบายของหลวงปู่ ที่ต้องการให้ปฏิบัติ และรู้ถึงอานุภาพของพระเครื่องเพราะท่านเคยบอกเสมอว่า"ของดีต้องใช้ให้เป็นจึงจะรู้ว่าเป็นของดี"เพราะในปัจจุบันอย่างที่เราๆก็รู้ว่า

เจ้าของคัมภีร์ของพระโดยเอาไปฝากไว้ในธนาคาร ไม่ได้นำมาใช้ทำให้ผู้เขียนนึกถึงคำพูดของหลวงพ่อดปากน้ำ ที่กล่าวว่า "ทำบุญให้เป็น ใช้บุญให้เป็น" โดยเฉพาะการภาวนานั้นถือเป็นการทำกุศลสูงสุดในพระพุทธศาสนาหลวงปู่เคยบอกกับผู้เขียนถึงพระที่ท่านอธิษฐานจิตว่า "ข้าว่าของของข้าไม่เป็นรองใครในแผ่นดินอยู่ที่คนนำไปใช้ว่าถึงหรือเปล่า ถ้าถึงจริงๆ แล้วก็ไปนิพพานได้" (ศุภรัตน์ แสงจันทร์ , 2552 , หน้า 122)

พระอาจารย์วรวงคตก็ได้สืบทอดวิธีการสอนทั้งการสร้างและใช้พระเครื่องมาจากพระอาจารย์ของท่าน ดังที่พระอาจารย์วรวงคตให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

พระของหลวงปู่นี้ ใช้ปฏิบัติได้จนถึงนิพพานเลย แต่ที่เขารู้ว่าพระเครื่องเป็นเรื่องมกมายเพราะเขาเอาไปใช้ไม่ถูกวิธี คนเอาไปใช้ เขาใช้ไม่เป็น ไม่มีวิธีใช้ คณาจารย์ที่ออกมาก็ไม่บอกวิธีใช้ เสกแล้วก็เอาไป อะไรก็ได้บอกกัน เอา มาสร้างวัดอะไรเข้า กลายเป็นการทำทานธรรมดา ทีนี้เราจะบอกเขาอย่างไร ในประเทศไทยเนี่ย จะบอกเค้าได้ไง เล่า บอกไม่ได้ คนมันเยอะ บอกไปแล้ว เค้าจะเข้าใจรีเปล่าต้องอธิบายให้เค้าใช้ด้วย บอกวิธีใช้ด้วย ถ้าเอาไปแล้ว เค้าไม่ใช้ไม่มีประโยชน์ เราทำเพื่อเป็นประโยชน์ (พระวรวงคต วิริยธโร , สัมภาษณ์ , 30 ธันวาคม 2562)

โดยการสอนวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องนี้ นอกจากพระอาจารย์วรวงคต จะใช้วิธีการแบบดั้งเดิมคือ สอนแบบบอกด้วยปากเปล่าแก่คนที่มารับพระเครื่องไปบูชาโดยตรงแล้วท่านยังเพิ่มเติมวิธีการเผยแพร่คำสอนในการสร้างและใช้พระเครื่องขึ้นมาอีกหลายรูปแบบ ทั้งการทำแผ่นพับและหนังสืออธิบายเกี่ยวกับ วิธีการใช้พระเครื่อง บทสวดมนต์ และวิธีแผ่บุญต่างๆพิมพ์แจกไปพร้อมกับพระเครื่อง และยังมีการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆเช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ที่บันทึกคำสอนเกี่ยวกับธรรมะ และวิธีการใช้พระเครื่องต่างๆ ให้คนทั่วไปสามารถเข้ามาศึกษาได้ด้วยตนเองนอกจากนี้ยังมีช่องทางของทางวัด ที่จะมีการถ่ายทอดการเทศน์ธรรมะต่างๆและการนำให้ลูกศิษย์สวดมนต์พร้อมกันทั่วโลกโดยพระอาจารย์วรวงคตเองทุกวัน จึงทำให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงคต สามารถศึกษาทำความเข้าใจวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องได้อย่างละเอียดชัดเจนไม่ผิดพลาด ซึ่งทำให้กุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุต่างๆที่ถูกแฝงไว้ในการสร้างพระเครื่องได้มีโอกาสถูกใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย

วิธีการเผยแพร่นี้จึงน่าจะเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่น่าจะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยแต่ละสำนักอาจไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการเผยแพร่ทุกรูปแบบตามวิธีการของพระอาจารย์วรวงคตก็ได้ เพียงแต่อาจจะเพิ่มวิธีการเผยแพร่วิธีการสร้างและใช้พระเครื่อง รวมถึงกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมต่างๆที่แต่ละสำนักมีอยู่ให้ชัดเจนและหลากหลายมากขึ้นเช่น บางสำนักไม่เคยบอกกล่าววิธีการต่างๆกับผู้ที่นำพระเครื่องไปใช้เลย ก็อาจจะเพิ่มการบอกกล่าวสอนวิธีการใช้ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือสำนักไหนมีการบอกกล่าวสอนบ้างแล้ว อาจจะเพิ่มในเรื่องของแผ่นพับหรือหนังสือเล็กๆแถมไปกับพระเครื่อง ให้ผู้ใช้พระเครื่องสามารถนำไปศึกษาเองในเบื้องต้นได้ชัดเจนมากขึ้น หรืออาจจะทำเป็นแผ่นป้ายประกาศ หรือหนังสือคู่มือการใช้พระเครื่องและธรรมะต่างๆ วางไว้เป็นเล่มกลางที่วัด ให้ผู้เข้ามาบูชาพระเครื่องได้ศึกษาด้วยตนเองก็ได้ นอกจากนี้หากสำนักใดมีลูกศิษย์ที่พอใช้อินเทอร์เน็ตเป็น ก็อาจให้ลูกศิษย์เปิดเพจเฟสบุ๊ก เปิดช่องทางยูทูป เพื่อบอกเล่าธรรมะ และวิธีการสร้างและการใช้พระเครื่องต่างๆของแต่ละสำนัก หรือมีการถ่ายทอดสดการเทศน์ธรรมะและวิธีการใช้พระเครื่องต่างๆจากพระเกจิอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่องโดยตรง ก็จะมี

ช่วยให้บุคคลภายในการปฏิบัติธรรมที่แฝงอยู่ในพระเครื่องได้ถูกเผยแพร่และใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังไม่ได้เปลืองงบประมาณมากนัก เพราะในปัจจุบันสามารถเปิดเพจเฟซบุ๊ก เปิดช่องยูทูป และถ่ายทอดสดต่างๆได้ฟรีอยู่แล้ว โดยถ่ายได้ง่าย ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือซึ่งส่วนใหญ่มีกันทุกคนอยู่แล้ว ซึ่งนับเป็นการเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับศาสตร์การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่จะช่วยเผยแพร่ธรรมะได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการเพิ่มเติมวิธีการเผยแพร่นี้ คงต้องมีการคัดเลือกเนื้อหาในการเผยแพร่ให้เหมาะสมตามหลักพระพุทธศาสนา ด้วยคือเน้นไปที่การเผยแพร่ธรรมะต่างๆ หรือประวัติความเป็นมาในการสร้างพระเครื่อง วิธีการใช้พระเครื่องต่างๆ ไม่ใช่แค่เปิดเพจไว้เพื่อจำหน่ายวัตถุมงคล หรือไว้เล่าอวดอ้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับแนวทางในการสอนของพระพุทธศาสนา

จะเห็นได้ว่า การนำวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรวงคตมาประยุกต์ใช้ เพื่อปฏิรูปการสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบันให้กลายเป็นบุคคลภายในการปฏิบัติธรรมดังที่แสดงผ่านมาข้างต้น ซึ่งประกอบไปด้วยการปฏิรูปในส่วนของ การสร้างพระเครื่อง การใช้พระเครื่อง และวิธีการเผยแพร่ นั้น สามารถทำได้ไม่ยาก ไม่ต้องใช้งบประมาณมาก และยังไม่มีความขัดแย้งกับแนวคิดดั้งเดิมในการสร้างพระเครื่องแต่อย่างใด แต่สามารถเพิ่มโอกาสในการโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุในพระพุทธศาสนาได้มากขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งในส่วนของ ทานมัย สิลมัย และภาวนามัย ซึ่งหากได้นำวิธีการเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องของวัดและสำนักต่างๆในยุคปัจจุบันแล้ว ก็น่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเผยแพร่ธรรมะเข้าสู่จิตใจพุทธบริษัททุกหมู่เหล่าได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการเทศน์สอนธรรมะล้วนๆนั้น ค่อนข้างจะเข้าถึงคนโดยทั่วไปได้ยาก แต่ถ้าฝากคำสอนสอดแทรกไปเป็นบุคคลภายในการสร้างพระเครื่อง ซึ่งเป็นของที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ง่ายกว่า และคนไทยให้ความเคารพศรัทธาเชื่อถือกันมาเป็นเวลานานแล้ว ก็จะช่วยให้ธรรมะเข้าถึงคนทั่วไปได้ง่ายมากขึ้น เหมือนกับการเอาน้ำตาลเคลือบเม็ดยาไว้ เด็กๆก็จะทานยาที่อยู่ภายในได้ง่ายขึ้น โดยใช้ น้ำตาลภายนอกเป็นสื่อช่วยโน้มน้าว ซึ่งนับเป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่คำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 5

บทสรุป

บทสรุปการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างพระเครื่องนั้น ไม่ใช่เรื่องของไสยศาสตร์มงายที่ผิดจากแนวทางคำสอนในพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์ผู้คิดวิธีการสร้างพระเครื่องได้วางแนวทางเอาไว้เพื่อช่วยโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสนับถือธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุทั้ง ทาน ศีล ภาวนา ในพระพุทธศาสนาได้ง่ายและครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการเผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ และช่วยให้ธรรมะเข้าถึงคนทั่วไปได้ง่ายกว่าการเทศน์สอนธรรมะทั่วไปเพียงอย่างเดียว โดยอาจสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วิธีการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนา

การสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมจะมีขั้นตอนหลักอยู่ 3 ขั้นตอนคือ การเตรียมมวลสาร การสร้างองค์พระ การปลุกเสกพระเครื่อง ซึ่งแต่ละขั้นตอนล้วนมีการแฝงกุศโลบายในการโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสนับถือธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทานมัย สีลมัย และภาวนามัย อย่างลึกซึ้งเช่น การสร้างพระเครื่องเพื่อแจกเป็นทานให้แก่ลูกศิษย์นำไปบูชา (ทานมัย) การตั้งใจรักษาศีลอย่างเคร่งครัดขณะผสมมวลสาร หรือปลุกเสกพระเครื่อง (สีลมัย) การหมั่นบริกรรมพระคาถาและฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการปลุกเสกพระเครื่อง (ภาวนามัย) นอกจากนี้ แม้แต่ผู้นำพระเครื่องไปใช้เอง ก็ยังได้รับกุศโลบายที่โน้มน้าวให้มีโอกาสนับถือธรรมได้มากขึ้นจากการนำพระเครื่องไปใช้ด้วยเช่น การอยากเข้ามาทำบุญที่วัดมากขึ้นเพราะอยากทำบุญบูชาพระเครื่องหรือมากราบพระเกจิอาจารย์ (ทานมัย) การรักษาข้อห้ามต่างๆในการใช้พระเครื่อง (สีลมัย) การนำพระเครื่องที่ได้ไป มาหมั่นสวดมนต์ภาวนาอาราธนาติดตัวอยู่เสมอ (ภาวนามัย)

วิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมของ พระอาจารย์วงศ์ วิริยโร

อย่างไรก็ดี วิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น มักมีวิธีการสร้างที่สลับซับซ้อน สร้างได้ยาก สร้างได้จำนวนน้อย และไม่ค่อยมีการเปิดเผยวิธีการสร้างให้กับคนทั่วไป รวมทั้งไม่ค่อยมีการบอกแนวทางในการใช้พระเครื่องให้กับผู้ที่มาบูชาพระเครื่องไปใช้อย่างชัดเจน จึงทำให้คนทั่วไปยังขาดความเข้าใจถึงกุศโลบายที่แฝงอยู่ในการสร้างพระเครื่องจนคิดว่าพระเครื่องเป็นเรื่องไสยศาสตร์มงาย ทำให้กุศโลบายในการปฏิบัติธรรมต่างๆที่แฝงอยู่ในการสร้างพระเครื่องไม่ค่อยได้รับการเผยแพร่ และใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่การสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วงศ์ ซึ่งได้สืบทอดวิธีการสร้างพระเครื่องมาจาก หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก จ.อยุธยา นั้น กลับมีวิธีการสร้างและใช้พระเครื่องที่แตกต่างไปจากการ

สร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมหลายประการ โดยพระอาจารย์วรคงจะเน้นการสร้างพระเครื่องจากผงปูนผสมผงพุทธคุณ และเทลงบนแม่พิมพ์ซิลิโคนเป็นหลัก โดยทำตามกระบวนการ 10 ขั้นตอนคือ 1. เตรียมบล็อก 2. เตรียมมวลสาร 3. เทพระ 4. ปลุกเสก 5. ตากพระ 6. นำพระเครื่องไปแช่น้ำมนต์ 7. จารพระ 8. แจกพระ 9. สอนวิธีการใช้พระ 10. สอนวิธีการสร้างพระ ซึ่งทำให้การสร้างพระเครื่องสามารถทำได้ง่ายขึ้น ทำได้มากขึ้น ไม่เปลืองงบประมาณมาก แต่ก็ไม่ขัดแย้งกับวิธีการสร้างพระเครื่องให้ศักดิ์สิทธิ์แบบดั้งเดิม และยังมีการสอนวิธีการสร้างและใช้พระเครื่อง รวมทั้งสอนกุศโลบายต่างๆในการปฏิบัติธรรมที่ได้จากการสร้างและใช้พระเครื่องอย่างชัดเจน ทั้งด้วยการสอนด้วยตนเองโดยตรง สอนผ่านทางหนังสือบันทึกคำสอนต่างๆที่แจกจากทางวัด และสอนผ่านทางสื่อออนไลน์ต่างๆ จึงทำให้ผู้สร้างและใช้พระเครื่องตามแนวทางของพระอาจารย์วรคงมีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุอย่างครบถ้วนชัดเจน และเข้าถึงได้ง่ายมากยิ่งขึ้นเช่น ในส่วนของผู้สร้างพระเครื่อง ก็ได้สร้างพระเครื่องแจกเป็นทาน (ทานมัย) ได้รักษาศีลจากการอธิษฐานบวชจิตขณะเทพระ (ศีลมัย) และได้สวดมนต์ภาวนาขณะปลุกเสกพระอยู่เสมอ (ภาวนามัย) ส่วนผู้ใช้พระเครื่องเอง ก็ได้มีโอกาสแจกพระอยู่เสมอ และนำพระมาสวดมนต์แผ่บุญให้ภพภูมิทั้งหลายเสมอ (ทาน) ได้นำพระมาสวดมนต์ภาวนาให้ใจอยู่กับพระเสมอจนไม่ค่อยมีโอกาสได้ทำผิดศีล (ศีลมัย) ได้นำพระมาสวดมนต์ภาวนาเป็นพุทธานุสสติกรรมฐานอยู่เสมอ (ภาวนามัย)

วิธีการปฏิรูปการสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

วิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรคง นับว่าเป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และยังสามารถนำมาใช้ปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมของสำนักต่างๆให้มีประสิทธิภาพในการเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้มากยิ่งขึ้นด้วย โดยการปฏิรูปนั้น ไม่มีความขัดแย้งกับแนวคิดในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังทำได้ง่าย และไม่สิ้นเปลืองงบประมาณมาก โดยอาจแสดงสรุปวิธีการปฏิรูปการสร้างพระเครื่อง และโอกาสในการปฏิบัติธรรมที่ได้เพิ่มขึ้นจากการปฏิรูป ทั้งต่อผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่อง ได้ดังตารางต่อไปนี้

กระบวนการที่ ปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	โอกาสในการปฏิบัติธรรมที่ได้เพิ่มขึ้นจากการปฏิรูป	
		ผู้สร้างพระเครื่อง	ผู้ใช้พระเครื่อง
1. วิธีการสร้าง พระเครื่อง	สร้างพระเครื่องให้มี จำนวนมากขึ้น สำหรับไว้แจกทาน	-ทานมัย - มีโอกาสแจกพระเครื่อง เป็นทานมากขึ้น	-ทานมัย - มีโอกาสนำพระเครื่อง ที่ได้รับแจกมา ไปแจกต่อเป็นทาน มากขึ้น
	สร้างพระเครื่องแบบ ที่นำไปใช้ได้ง่าย	-ภาวนามัย - มีโอกาสได้สวดมนต์ ภาวนามากขึ้นเช่น ภาวนาขณะ ร้อยประจำเพื่อแจกไปพร้อมกับ พระเครื่องให้สามารถนำไปห้อย คอใช้ได้ทันที	-ภาวนามัย - มีโอกาสได้ระลึกถึง พระ และสวดมนต์ภาวนาเป็น พุทธานุสสติมากขึ้น เพราะเมื่อได้ พระเครื่องมาก็สามารถห้อยคอ พกพาติดตัวไว้ระลึกถึงพระได้ง่าย ทันที
	สร้างพระเครื่องด้วย รูปลักษณะที่เกี่ยวข้อง กับพระพุทธศาสนา	-ภาวนามัย - มีโอกาสได้ปฏิบัติ พุทธานุสสติ อัมมานุสสติ หรือ สังฆานุสสติกรรมฐาน มากขึ้น จากการสร้างรูปลักษณะของพระ รัตนตรัย -ลดความเสี่ยงในการสร้างสิ่ง ที่เป็นไสยศาสตร์อันไม่เหมาะสม ตามหลักพระพุทธศาสนา	-ภาวนามัย - มีโอกาสได้ปฏิบัติ พุทธานุสสติ อัมมานุสสติ หรือ สังฆานุสสติกรรมฐาน มากขึ้น จากการระลึกถึงพระเครื่องที่มี รูปลักษณะของพระรัตนตรัย
2. วิธีการใช้ พระเครื่อง	ใช้พระเครื่องในการ สวดมนต์อยู่เสมอ	ทานมัย - มีโอกาสให้ธรรมทาน มากขึ้นโดยการสอนให้ผู้ใช้พระ เครื่องไปสวดมนต์ภาวนา สีลมัย - เมื่อสวดมนต์นึกถึงพระ ตลอดเวลา ย่อมมีโอกาสผิดศีลข้อ ต่างๆได้น้อยลงมาก ภาวนามัย - มีโอกาสฝึกภาวนา เพิ่มขึ้นอยู่เสมอในทุกอิริยาบถ	สีลมัย - เมื่อนำพระเครื่องมาสวด มนต์นึกถึงพระตลอดเวลา ย่อมมี โอกาสผิดศีลข้อต่างๆได้น้อยลง มาก ภาวนามัย - มีโอกาสฝึกภาวนา เพิ่มขึ้นอยู่เสมอในทุกอิริยาบถ

กระบวนการที่ ปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	โอกาสในการปฏิบัติธรรมที่ได้เพิ่มขึ้นจากการปฏิรูป	
		ผู้สร้างพระเครื่อง	ผู้ใช้พระเครื่อง
	ใช้พระเครื่องในการ แผ่บุญ	-ทานมัย – มีโอกาสได้ให้ทาน เพิ่มขึ้น ด้วยการแผ่บุญ (ปัดตีทาน มัย) อยู่เสมอ -ภาวนามัย – การแผ่บุญระลึกถึง ภพภูมิที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏ สงสารเสมอ ทำให้มีโอกาสได้ ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา พิจารณา จนเกิดปัญญามองเห็นไตรลักษณ์ ความไม่เที่ยง ความทุกข์ ไม่ใช่ ตัวตน ได้บ่อยและง่ายมากขึ้น	-ทานมัย – มีโอกาสได้ให้ทาน เพิ่มขึ้น ด้วยการแผ่บุญ (ปัดตีทาน มัย) อยู่เสมอ -ภาวนามัย – การแผ่บุญระลึกถึง ภพภูมิที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏ สงสารเสมอ ทำให้มีโอกาสได้ ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา พิจารณา จนเกิดปัญญามองเห็นไตรลักษณ์ ความไม่เที่ยง ความทุกข์ ไม่ใช่ ตัวตน ได้บ่อยและง่ายมากขึ้น
3.วิธีการเผยแพร่	เพิ่มสื่อการสอนเช่น แผ่นพับ หนังสือ และ สื่อออนไลน์ต่างๆ	-ทานมัย – มีโอกาสได้แจกแผ่น พับ หนังสือ และเทศน์สอนธรรมะ เป็นธรรมทาน ผ่านสื่อต่างๆมาก ขึ้น	-ทานมัย – มีโอกาสได้ให้ธรรม ทาน ด้วยการแจกแผ่นพับ หนังสือ และบอกเล่าวิธีการปฏิบัติ ธรรมด้วยพระเครื่องผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น -ภาวนามัย – มีโอกาสได้สวดมนต์ ภาวนา (สมถภาวนา) และฟัง ธรรม (วิปัสสนาภาวนา) จากพระ เกจิอาจารย์ที่สร้างพระเครื่องผ่าน ทางสื่อออนไลน์ต่างๆได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

แม้จากผลการวิจัยจะพบว่า การนำวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ดมาประยุกต์ใช้เพื่อปฏิรูปวิธีการสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆในยุคปัจจุบันนั้น น่าจะช่วยให้การสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆกลายเป็นกุศโลบายที่ใช้โน้มน้าวให้ทั้งผู้ใช้และผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แต่รูปแบบการปฏิรูปนี้ ยังอยู่ในระดับของการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลตามทฤษฎี แต่ยังไม่ได้ทดสอบให้เห็นผลในภาคปฏิบัติอย่างชัดเจน อีกทั้งในการสร้างพระเครื่องนั้น นอกจากพระเกจิอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่อง และพุทธบริษัททั่วไปที่นำพระเครื่องไปใช้แล้ว ยังมีบุคคลอีกบางกลุ่มที่ไม่ได้ถูกวิเคราะห์ไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้ แต่ถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อวงการพระเครื่องคือ กลุ่มเซียนพระผู้ซื้อขายพระเครื่อง และกลุ่มโรงงานผู้ผลิตวัตถุมงคลให้กับวัดต่างๆ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจที่จะนำงานวิจัยนี้ไปต่อยอดในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการปฏิรูปการสร้างพระเครื่องต่อไปหลายประการเช่น

1. การนำวิธีการปฏิรูปการสร้างพระเครื่องที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไปทดสอบปฏิรูปกับการสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆในความเป็นจริงว่า เมื่อลองนำไปปฏิรูปแล้ว มีข้อขัดแย้งในการปฏิบัติหรือปัญหาในการปฏิรูปใดๆเกิดขึ้นหรือไม่ หรือนำวิธีการไปปฏิรูปแล้ว สามารถช่วยให้ผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องของสำนักนั้นๆได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้มากขึ้นและครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้นหรือไม่ เป็นต้น
2. ศึกษาวิเคราะห์วิธีการสร้างพระเครื่องของสำนักต่างๆเพิ่มเติมว่า มีวิธีการสร้างพระเครื่องของสำนักใดอีกบ้างที่อาจมีรูปแบบที่แตกต่างกับวิธีการสร้างพระเครื่องของพระอาจารย์วรงค์ด แต่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกุศโลบายที่แฝงอยู่ในการสร้างพระเครื่องให้ช่วยโน้มน้าวทั้งผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องให้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. นำวิธีการสร้างพระเครื่องที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไปวิเคราะห์กลุ่ม โรงงานรับจ้างสร้างวัตถุมงคล หรือกลุ่มเซียนพระผู้ซื้อขายพระเครื่องในเชิงพุทธพาณิชย์ ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อวงการพระเครื่องมาก ว่าจะมีวิธีการปฏิรูปอย่างไรให้เป็นการสร้างพระเครื่อง หรือการซื้อขายพระเครื่อง ที่สามารถนำมาใช้เป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้เกิดการปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุได้มากขึ้นกว่าเป็นการทำธุรกิจเกี่ยวกับพระเครื่องเพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หนังสือ

- กาญจนานันท์ ใจวัฒนาสวัสดิ์ (2551). *เปิดตำนานเครื่องรางของขลัง*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมมอนเซนส์ ดีไซน์แอนด์พริ้นท์ จำกัด.
- กมล ฉายาวัดนะ. (2537). *เขียนของขลัง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ซีพี พับลิชชิ่ง.
- จำเนียร ศรีดาวเดือน. (2562). *มนตร์คัมภีร์ที่ปลื้มเสียงสำเนียงไทยมอญ*. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.พ.).
- ชุม ไชยคีรี. (2519). *ตำราฤกษ์แฉะไสยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.
- ญาณโชติ. (2539). *คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- เดโชพลฤกษ์. (2536) *ยอดคาถา เล่ม ๑*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ขอบวณิชชา จำกัด.
- เดโชพลฤกษ์. (2536) *ยอดคาถา เล่ม ๒*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ขอบวณิชชา จำกัด.
- เดโชพลฤกษ์. (2536) *ยอดคาถา เล่ม ๓*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ขอบวณิชชา จำกัด.
- เดโชพลฤกษ์. (2536) *ยอดคาถา เล่ม ๔*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ขอบวณิชชา จำกัด.
- เทพพนม. คาถาอาคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2533). *คัมภีร์หัวใจ ๑๐๘*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2533). *คัมภีร์พุทธมนต์โอสถ*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2538). *คัมภีร์นะ ๑๐๘*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2533). *คู่มือชายชาตรี*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2547). *ตำราพระเวทพิศดาร ภาค ๑*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ปฐมบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ทุตติยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ตติยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ จัตตยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ปัญจยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ฉกฐยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2512). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ฉบับพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศิวาศรม.
- เทพ สาริกบุตร. (2525). *พระคัมภีร์พระเวทย์มหาพุทธาคม*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2524). *พุทธรัตน์ มหายันต์ ๑๐๘ และ นะพิศดาร*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2528). *พุทธธาภิเษกพิธีฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

- เทพ สาริกบุตร. (2538). *ประชุมมหายันต์ ๑๐๘*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2533). *วิชาคงกระพันชาตรี*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.
- เทพ สาริกบุตร. (2538). *วิชาอาถรรพ์*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.
- ธน วงศ์เครือมัน. (2559). *ครบเครื่องเรื่องพระหลวงปู่ดู่*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรีนปัญญาญาณ.
- น. ณ ปากน้ำ. (2515). *ศิลปะของพระพุทธรูป*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- นิพัทธ์ จิตรประสงค์. (2559). *อาณาจักรเครื่องรางของขลัง เล่ม ๒*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2525). *ประเพณีและไสยเวทวิทยาในชนข้างขุนแผน*. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของคุรุสภา.
- ปัทมา ศศิราชศิริ. (2562). *วัตถุมงคลหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ อนุสรณ์แต่พี่น้อง*. (ม.ป.พ.).
- บุโรหิตา. (2549). *ปฐมบทแห่งมนตราและอาคม*. กรุงเทพมหานคร : ทีเพชรการพิมพ์.
- พรสิทธิ์ อุดมศิลป์จินดา (2548). *๑๐๑ ปี หลวงพ่อดู่ พรหมปัญโญ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คิวท์พรีน แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- พระครูใบฎีกาเทพย์ สิงห์รักษ์. *ตำราเพชรรัตน มหายันต์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- พระปลัดสุรเดช คุณวโร. (2561). *เพชรน้ำเอกแห่งทริภุญไชย*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- พระธรรมปิฎก. (2535). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2538). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ ฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2548). *พระพุทธศาสนาในอาเซียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระมหาวิระ ถาวโร. (2548). *ประวัติหลวงพ่อบาน โสนันโท*. อุทัยธานี : วัดจันทาราม.
- พระอริยคุณาธาร. (2542). *ทิพย์อำนาจ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พลาดิพย์ สิทธิธัญกิจ. *ตำนานสุดยอดพระเครื่องเบญจภาคี*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จูนพับลิชซิ่ง จำกัด.
- พยัพ คำพันธุ์. (2562). *ไทยไฟท์ พระปิดตาและเครื่องรางของขลังยอดนิยม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- พินัย ศักดิ์เสณีย์. (2511). *นามานุกรมพระเครื่อง*. กรุงเทพมหานคร : ผดุงศึกษา.
- พิบูลย์ วงศ์ภูมิ. (ม.ป.ป.). *พระกริ่ง 3 ยุค วัดสุทัศน์เทพวราราม*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สี่ไทย.
- ภภาพล จันทรวัฒน์กุล. (2561). *๑๐๑ วัด วัง และสถานที่สำคัญในพม่า*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- มหาบุญศรี ตาแก้ว. *เวทมนต์อีสานฉบับพิสดาร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ส.ธรรมภักดี.
- เมธา พรพิพัฒน์ไพศาล. (2559). *หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ บันทึกเรื่องจริงจากประสบการณ์ คำสอน ครัทธา และปาฏิหาริย์ เล่ม ๑*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.
- เมธา พรพิพัฒน์ไพศาล. (2559). *หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ บันทึกเรื่องจริงจากประสบการณ์ คำสอน ครัทธา และปาฏิหาริย์ เล่ม ๒*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.

- ยอร์ช เซเดส์. (2507). *ตำนานพระพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์ จำกัด.
- วรเชนท์ คำภีระ. (2552). *อมตะเครื่องรางแดนล้านนา*. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.พ.).
- วรพจน์ แซ่ไหล. (2558). *ชีวประวัติและวัตถุมงคล พระครูวิมลคุณากร หลวงปู่ชูก เกสโร วัดปากคลองมะขามเฒ่า*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พงษ์วารินการพิมพ์ จำกัด.
- วัดพุทธพรหมปัญญา. (2559). *ตามรอยโพธิญาณ ศาสตร์โพธิญาณตามแนวทางของหลวงปู่ผู้ พรหมปัญญา*. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.พ.).
- วิเทศกรณีย์. *พุทธคาถาและยันต์ ๑๐๘ ของเกจิอาจารย์ชื่อดัง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บันดาลสาส์น.
- วิเทศกรณีย์. (2515). *อิทธิปาฏิหาริย์ อภินิหารเวทมนต์คาถาและเครื่องรางของขลัง ๕๐ เกจิอาจารย์*. กรุงเทพฯ ฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- วิสุทธิโยคะ รัตนรังษี. (2545). *คัมภีร์ประมวลสุดยอดพระเวทวิทยาคมมนต์คาถาลี้ลับของพระโบราณจารย์เจ้า*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปิรามิด.
- ส. ปลายน้อย. (2545). *พระพุทธรูปสำคัญในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี.
- สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2546). *วิเคราะห์ประวัติการนับถือพุทธและศิลปะพระพุทธรูปในเอเชีย*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สมชาย ปรางค์นวัฒน์. (2555). *อรหันต์กลางกรุง ธมมวิทกโกภิกขุ*. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.พ.).
- สมโภชน์ ทองแดง. (2549) *พรหมปัญญาเถระ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิลป์สยามบรรจุกุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด.
- สมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย. (2549). *มรดกแผ่นดิน หลักสูตรการศึกษาพระเครื่องชั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพุทธศิลป์ไทย.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. (2522). *อิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียในเอเชียอาคเนย์ (เน้นประเทศไทย)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2545). *อัฟกานิสถาน แหล่งผลิตพระพุทธรูปองค์แรกของโลก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- สุจิริต ถาวรสุข. (2507). *ประวัติ-ธรรมะ คุณแม่บุญเรือน โด่งบุญเต็ม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เค.พี.พริ้นติ้ง จำกัด.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล , หม่อมเจ้า. (2550). *ศิลปะในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรเดช ถิมพานิช. (2560). *หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค จ.พระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2561). *ประวัติศาสตร์และศิลปะล้านนา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2562). *ประวัติศาสตร์และศิลปะสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, หม่อมราชวงศ์. (2546). *จิตต์*. กรุงเทพมหานคร : Rian Boon Press (1988) Ltd.

- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, หม่อมราชวงศ์. (2545). *วิศุทธศิลป์*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บริหารและพัฒนา
เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (มหาชน).
- เสถียร โปธินันทะ. (2522). *ปรัชญามหายาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2562). *ศิลปะทวารวดี : วัฒนธรรมทางศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2537). *พระเครื่องในเมืองสยาม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2560). *พุทธศาสนาและความเชื่อในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร :
มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- อนันต์ คณานุรักษ์. (2497). *ตำราไสยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธำรงวัฒนา.
- อภิเดช อากาศกร , หม่อมราชวงศ์. (2556). *พระกริ่งเจ้าคุณศรีฯ (สนธิ์ ยติธโร) วัดสุทัศน์เทพวราราม*.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- อภิเดช อากาศกร , หม่อมราชวงศ์. (2557). *สุดยอดพระกริ่งยอดนิยม*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- อภิเดช อากาศกร , หม่อมราชวงศ์. (2553). *พระกริ่งสมเด็จพระสังฆราชฯ แพร่ วัดสุทัศน์เทพวราราม*.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- อมรา ศรีสุชาติ. (2561). *พุทธปฎิมาวิจิตรจากภารตสู่สุวรรณภูมิ*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด.
- อัน อริยวังโส. (2501) *พุทธเวทย์มหามนต์*. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียงจงเจริญ.
- อรุณินทร์ วิริยะบูรณะ. (2516). *คัมภีร์คาถา ๑๐๘*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ลูกศรธรรมภักดี.
- อรุณินทร์ วิริยะบูรณะ. (2539). *๑๐๘ ยันต์ ฉบับพิสดาร*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ลูกศร.ธรรมภักดี.

บทความในวารสาร

- ณัฐธัญ มณีรัตน์ และชานาปวิชช์ ทัดแก้ว. (2560). องค์พระและสุนูปพานในคัมภีร์ตรีนิสิงเห.
วารสารพุทธศาสนศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 25(3) , 17 – 25.
- อุดม จันทิมา. (2561). การสร้างพระเครื่องที่มีคุณค่าในสังคมไทย. *วารสารพุทธศาสนศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 25(3) , 45 - 56.

วิทยานิพนธ์

- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2560) *คัมภีร์ตรีนิสิงเห : การตรวจสอบชำระและบทบาทในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุขฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- รอบทิต ไวยสุศรี. (2551). *การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).